

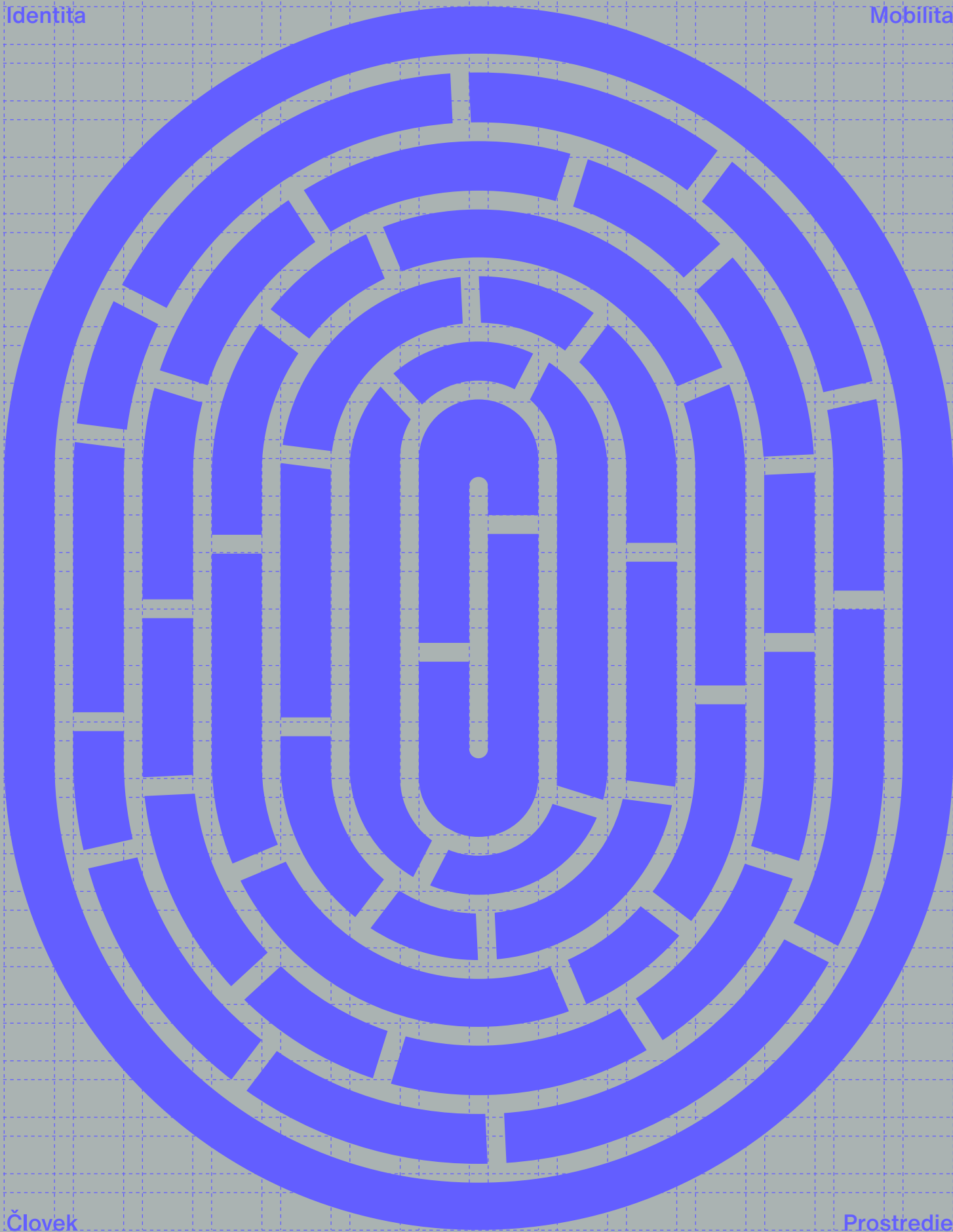
ARCH

o
architektúre
a inej
kultúre

Identita

Mobilita

Architekt a dizajnér Jiří Pelc:
Omezení mě provokuje a burcuje mojí kreativitu

Človek

Prostredie

INOIS®

Akustické produkty

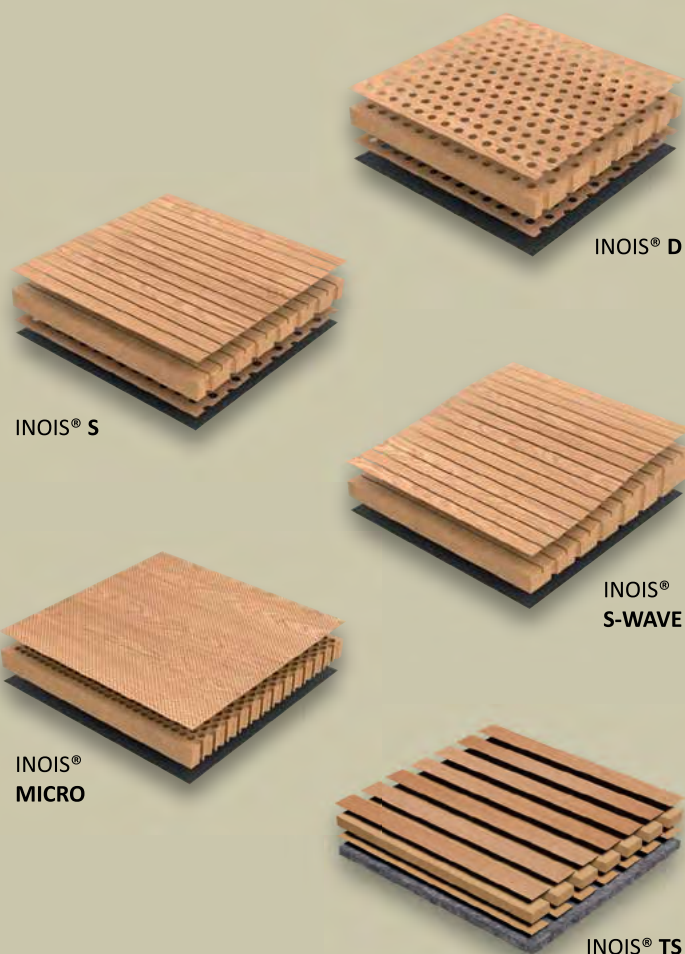
Foto: Laura Stamer
Projekt: Himmelhaven at Ordrupgaard Museum, Dänemark

V modernej architektúre je trendom používať materiály ako je betón, sklo alebo keramika. Tieto povrchy však zvuk nepohlcujú, ale práve naopak, vytvárajú pre ľudský sluch nepríjemné zvukové kulisy.

Preto je dôležité navrhnuť pri realizácii objektov vhodnú akustiku priestorov. Akustické produkty **INOIS®** od spoločnosti **europiac** vytvárajú ideálny predpoklad na splnenie technických požiadaviek bez toho, aby sa museli robiť kompromisy v oblasti dizajnu.

Okrem akustických prvkov **INOIS® D** v perforovanom vyhotovení sú k dispozícii aj varianty **INOIS® S** vo forme drážkovaných panelov, ako aj akustický panel s nenápadnou mikroperforáciou **INOIS® MICRO**. **INOIS® S-A2** bol zas vyvinutý na splnenie požiadaviek na požiaru ochranu, čím vznikol nehorľavý dyhovaný materiál.

Novinkou na trhu je **INOIS® TS**, ktorý vďaka lamelovému vzhľadu dodáva miestnosti hĺbku a pôsobí moderným dojmom. Výsledkom je znížený dozvuk a upokojujúca klíma miestnosti, ktorú vie zabezpečiť aj **DOLLYWOOD** – spojenie prírodných materiálov ovčieho rúna a dreva, ocenená **Interzum Award 2023**.

DOLLYWOOD

europiac
...to najlepšie z dreva

Ambície slovenskej architektúry

Zdanlivo nesúvislo. Aj keď všetko so všetkým súvisí.

Pred pár dňami na konferencii „Stratégia výstavby diaľnic rýchlostných ciest krajín V4“ predseda poľskej komory stavebných inžinierov Mariusz Dobrzeniecki (PIIB, Polska izba inżynierów budownictwa) vo svojom príspevku uviedol, že od roku 2003 postavili v Poľsku 4 000 kilometrov diaľnic. Začínali s 542 kilometrami a dnes ich majú osemkrát viac. Pre Slovákov je to ohromujúci údaj! Pri výstavbe diaľnic Poliaci využívali domáce verejné zdroje aj európske fondy. Na porovnanie, na Slovensku sme mali v roku 2003 318 kilometrov diaľničných úsekov a k 1. 1. 2023 545 kilometrov (zdroj: Slovenská správa ciest), teda za porovnateľný čas sa na Slovensku podarilo postaviť niečo vyše 220 kilometrov diaľnic. Diaľnice sú strategickými líniovými stavbami, vďaka nim sa rozvíjajú regióny, mestá, celá krajina a ich výstavba má v dlhodobom horizonte napredovať podľa strategických plánov a bez ohľadu na vládnucu politickú reprezentáciu a jej momentálne chůtky.

Dokumentárny film režiséra Petra Kerekesa Druhý pokus (v rámci cyklu o Slovensku pri príležitosti završenia dvadsaťročnej samostatnosti, Volume, 2.0, 2014) humorným aj vážnym podtónom hovorí, že si nevieme demokraticky spravovať štát. Ale že vo Fínsku to vedia. Preto ide do Fínska a pokúša sa dostať k fínskemu prezidentovi, aby ho pozval, nech nás obsadia a naučia, ako si demokraticky spravovať štát. Dej prebieha vo Fínsku aj na Slovensku. Kerekesa nakoniec vybaví veľvyslanec na Slovensku. Režisér oslovil aj JUDr. Roberta Kaliňáka, aby mu osvetlil, čo možno na Slovensku chápať ako vlastizradu a či by pozvanie Fínov bolo vlastizrada. Film bol nakrútený na pozadí obsadenia Krymu a poskytuje zamyslenie o Slovensku a jeho vývoji. Na záver filmu však staršia dáma, ktorú režisér navštívil, hrá ju pani Edita Chrenková, konštatuje: „Nik nám nepomôže.“ Odvtedy prešlo takmer desať rokov a je otázne, koľko pokusov nás čaká.

Nositel'ka Nobelovej ceny za literatúru z roku 2007, britská spisovateľka Doris Lessingová, sa v eseji Laboratóriá spoločenskej zmeny v útlej knihe Väzenia, v ktorých sme sa naučili žiť (Inaque, 2017) zamýšľa o i. nad elitami. Píše: „Existujú rôzne druhy elít, niektoré sú spiatocnícke a len brzdia spoločenskú zmenu, zatiaľ čo iné sú produktívne. (...) Povedzme, že by sme tu a teraz zmenili definíciu slova „elita“ na akúkoľvek skupinu ľudí, ktorá z nejakého dôvodu prichádza s myšlienkami, ktoré jej poskytujú náskok pred väčšinou.“ Ďalej píše, že sa vždy môžeme na seba pozrieť inými očami. A na záver vyjadruje nádej, že súčasťou demokratického procesu je lepšie využívanie svojich slobôd. Pritom má „na mysli skúmanie myšlienok z akéhokoľvek zdroja s cieľom zistiť, či môžu nejakou užitočne prispieť k našim životom a spoločnostiam, v ktorých žijeme“.

Myšlienky a diaľnice súvisia s architektúrou.

Jeseň znamená pre architektov rušné obdobie, plné rôznych podujatí. Týždeň zelených budov, októbrový Deň architektúry, domáce architektonické oceňovania. Všetky tieto podujatia spája jeden menovateľ, a to prehliadka kvalitnej architektúry a osobitných riešení, ktoré vzdelávajú. Vzdelaný klient chce kvalitnú architektúru a na to, aby vzdelanie prirodzene vsiaklo do ľudí, sa treba vzdelávať

najlepšie už od detstva. V tomto smere je prínosom publikácia Matúša Dullu Architektúra. Stručné dejiny Slovenska pre mladých čitateľov (Slovart, 2022) pre deti od dvanásť rokov. Už po dvadsiaty druhý raz sa odovzdali ceny CE ZA AR, kde okrem tradičných nominácií, laureátov a ocenení upútal aj doplnkové popularizačné aktivity v duchu hesla #spoluvarchitekture. V rámci nich SKA vydala v náklade 10 000 kusov špeciálny Magazín o architektúre ako sprievodný výstup tohtoročného udeľovania cien CE ZA AR. Ten bude odovzdaný žiakom 450 slovenských stredných škôl.

Známe sú slovenské nominácie aj na európsku cenu za architektúru Cenu Miesa van der Rohe 2024. Slovenskí architekti sa opäť pokúšajú upútať európsku architektonickú scénu. Európska cena za architektúru Cena Miesa van der Rohe sa udeľuje ako cena Európskej únie za súčasnú architektúru a je najprestížnejším ocenením pre európskych architektov a ich realizácie v Európe. Udeľuje ju spoločne Európska únia a Nadácia Miesa van der Rohe so sídlom v Barcelone raz za dva roky. Jej zmyslom je vyzdvihnúť prínos európskych architektov k rozvoju profesie a uplatneniu nových konceptov a technológií. Cena pomáha lepšie porozumieť súčasnej architektúre a jej úlohe pri výstavbe miest a upevňovaní spoločenských. Cenu Miesa van der Rohe vyberá početná skupina nezávislých expertov zo všetkých krajín Európy a zároveň národné architektonické organizácie, ktoré sú členmi Európskej rady architektov. Európsku cenu za súčasnú architektúru môže získať len taká stavba, ktorá sa vyznačuje kvalitným a inovatívnym architektonickým konceptom a technickým riešením realizácie. Okrem úspechu v roku 2019, keď sa Mlynica od gutgut prebojovala do užšej nominácie štyridsiatich diel, slovenská architektúra na európskom fóre doteraz nedočkala. Tento rok ju reprezentuje šesť diel: vila Bôrik v Žiline, hrad Uhrovec, Mestský úrad Leopoldov, konverzia Jurkovičovej teplárne v Bratislave, bunky v kaštieli Coburgovcov v Jelšave, rekonštrukcia a dostavba SNG v Bratislave – všetko diela známe, prezentované a ocenené v domácich súťažiach, niektoré aj niekoľkokrát, teda preverené. Uvidíme, ako uspeje slovenská architektúra.

Významný slovenský architekt Ján M. Bahna v rozhovore pre ASB v roku 2021 o slovenskej architektúre povedal: „Architektúra je klasická disciplína, ktorá súvisí s históriou a kultúrou národa. Dodnes je slabinou slovenskej architektúry jej minulosť a krátka história. V krajine, kde vzniká architektúra po stáročia, nadväzuje súčasná na tú predchádzajúcu a vedie dialóg o zotrvaní. Proces rekonštrukcie je nekonečný. (...) O slovenskej architektúre sa dá hovoriť až po vzniku Československa, to znamená sto rokov, odkedy liberálnejší Česi v novom štáte rozbehli výstavbu správnych i školských budov na Slovensku. Na Slovensku vyšli zo školy prví absolventi v roku 1952.

Hneď na začiatku by som poznamenal, že naša súčasná a najmä minulé socialistická architektúra je dosť nevyrazná a poškodená aj zlou politikou, nemá vzácnu históriu a má len niekoľko mimoriadnych stavieb a príbehov. Špičkoví socialistickí teoretici opakujú a propagujú v televízii niekoľko veľkých domov, ktoré mali navonok reprezentovať niečo mimoriadne už v čase svojho vzniku, ale ani vtedy neboli a určite ani dnes už nie sú zaujímavé, keďže svetová architektúra je už úplne inde a rieši iné problémy.“

Irena Dorotjaková

Editoriál: Ambície slovenskej architektúry

Irena Dorotjaková

Dvojica chát na Ahoji

Prvá z chát v dotyku s príkrú prýjaz-
dovou komunikáciou má fascinujúci
výhľad do údolia a na panorámu
mesta, druhá zas disponuje väčšou
intimitou v tieni lesa.

Zelený most ULICA/FIESTA

Fiesta most je navrhnutý ako
nadštandardný kvalitný verejný
priestor – nová pešia zóna na
okraji historického centra, v cennom
prostredí nad riekou. Udržateľ-
nosť, kvalita a návštevnosť peších
zón sú priamo podmienené
aj objektmi služieb.

Nový pavilón urgentného príjmu – nemocnica Bojnice

Dostatok denného svetla, logické
rozdelenie vstupov, prepojenie s ope-
račnými sálami. I to charakterizuje
realizáciu nového pavilónu urgentné-
ho príjmu v Bojniciach s vybavením
nadregionálneho významu.

Stanica cestného turistického vláčika, Zemplínske Hámre

Stavba je koncipovaná ako prejazdny
dvojtraktový objekt, ktorý naplňa dve
funkcie. Slúži ako nástupný, výstupný
a čakací priestor pre návštevníkov
a zároveň v nočných hodinách či
v zimných mesiacoch slúži ako depo.

Aby veci mali zmysel, boli pre všetkých a nestáli majland

K retrospektívnej výstave dizajnu
Jiřího Pelcla v Brne

28**Čerešne Lake**

Reprezentuje súčasnú architektúru mestského bývania, ktorú charakterizuje kombinácia kvalít charakteru tradičného uzavretého bloku novodobej zástavby industriálneho veľkomesta a rozvoľnenej modernistickej zástavby záhradného mesta.

38**Rodinný dom Borinka**

Dôraz na kontakt s prírodou umocňuje samotnú podstatu architektonického návrhu a odzrkadľuje sa hneď vo viacerých rovinách. Hlavnou z nich je veľké zelené átrium, umiestnené v pomyselnom centre domu.

48**BYTOVÉ DOMY KOLÍSKY: Od kolisky po nomináciu na CE ZA AR**

Nová predmestská krajina s prvkami zelenej infraštruktúry, to sú Kolisky v Záhorskej Bystrici.

86**Natália Zaťková: Moja štúdiá môže poslúžiť ako inšpirácia**

Čerstvá absolventka fakulty architektúry a dizajnu Natália Zaťková si na ceremonii Cien dekana FAD STU za najlepšiu ateliérovú prácu za akademický rok 2022/2023 prišla po hlavnú cenu za svoj návrh pamiatkovej obnovy a konverzie industriálneho areálu Huta Etelka.

90**Dom vychádzajúceho slnka**

Priestorovo a energeticky úsporný dom v pozdĺžnom usporiadaní, kde gánok figuruje ako silná entita medzi interiérom a dvorom. Autor pracoval s fabuláciou o pôsobení vychádzajúceho slnka na architektonickú hmotu, ktorá sa ako rastlina dvíha k blahodarnému zdroju energie.

98**Udržateľnosť s eleganciou: showroom POINT**

Showroom POINT navrhli architekti Michal Hronský a Peter Daniel nenásilnou a príťažlivou formou ako vzdušný interiérom, v ktorom na pomerne malej ploche priblížili najrozmanitejšiu paletu výrobkov europlac.

↑↑ Rodinný dom Borinka (str. 38)

↑ Nový pavilón urgentného príjmu – nemocnica Bojnice (str. 58)

↑ Aby veci mali zmysel, boli pre všetkých a nestáli majland (str. 76)

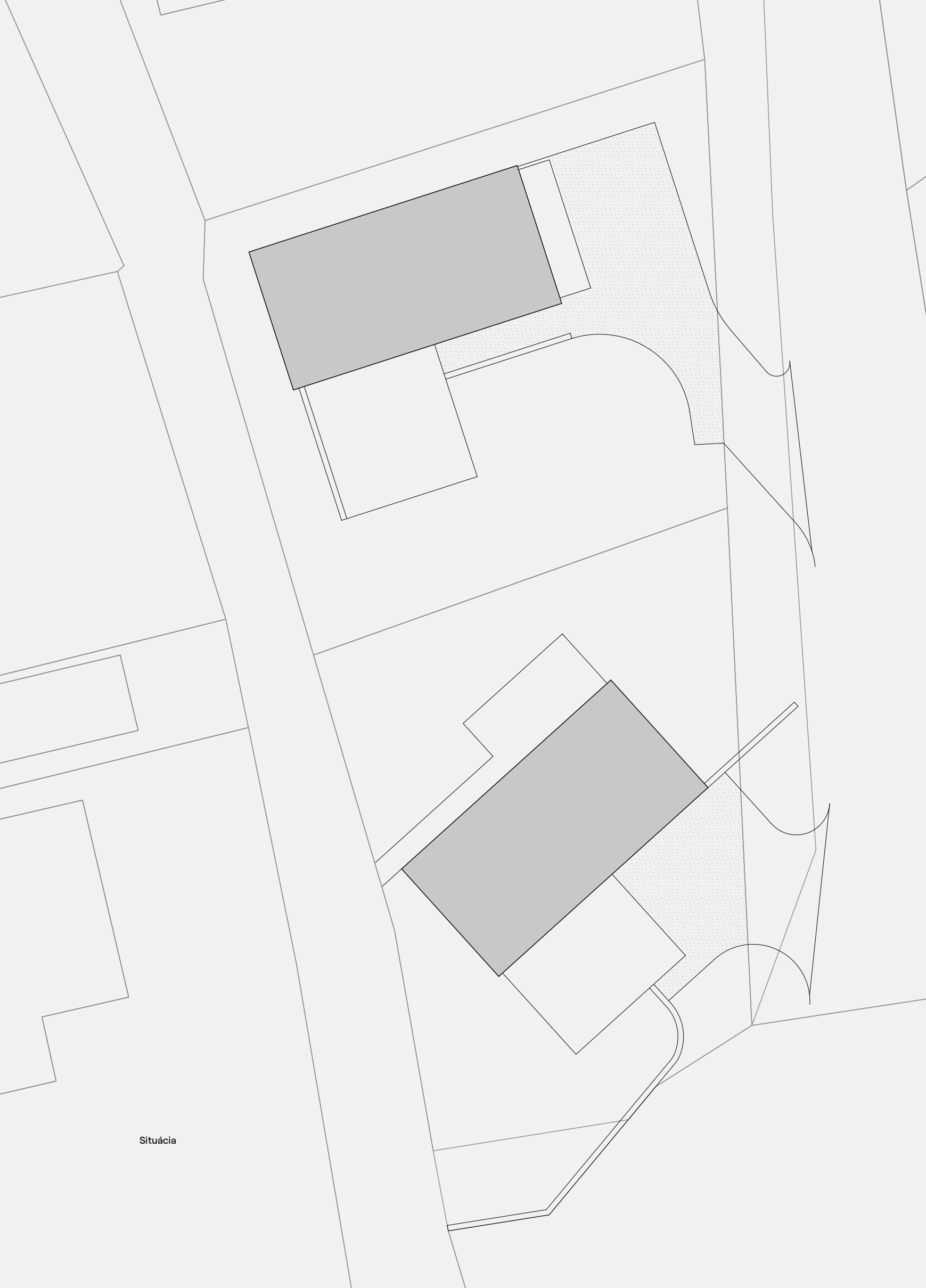
Dvojica chat na Ahoji

TEXT: IRENA DOROTJAKOVÁ
FOTO: SOŇA SADLOŇOVÁ
AUTOR: NORBERT ŠMONDRK

Proces urbanizácie nevyspytateľne pokračuje všade, kam sa len dá. Napreduje v okrajových častiach miest a zaberá aj záhradkárske osady. Tie sa postupne transformujú zo sezónne využívaných záhrad s rekreačno-pestovateľskými funkciami na plnohodnotné územia s bývaním. K takýmto miestam patrí aj bratislavský Ahoj v katastrálnom území Vinohrady v mestskej časti Nové Mesto. V tomto transformujúcom sa území v dotyku s mestským lesoparkom vznikli dve identické chaty na celoročné bývanie. Ich autorom je architekt Norbert Šmondrk.

Situácia

Mestá sa prirodzene rozrastajú. Často kopírujú vývoj priorít mestskej politiky, reagujú na prílev obyvateľov a cien nehnuteľností. Otázka plnohodnotného obytného územia je dlhoročnou témou urbanizmu a architektúry. Súčasná urbanizácia sa najčastejšie odohráva zastavaním ornej pôdy, takpovediac „na zelenej lúke“, likvidáciou viníc, sádov, lúk, polí a pod., kde vznikajú nové zóny alebo štvrte. Tieto lokality väčšinou nedisponujú všetkými inžinierskymi sieťami ani občianskou vybavenosťou, napriek tomu sú vyhľadávanými miestami na bývanie. Ak sú umiestnené v dotyku s fungujúcou vybavenou štvrťou, túto využívajú a ťažia z nej. Tento trend sa však postupne modifikuje a na rad prichádzajú ďalšie územia, ako napr. rezervy na pôvodne plánovanú, no nevybudovanú občiansku infraštruktúru (napr. v Bratislave rezervy na metro), nevyužívané historické priemyselné areály a zatiaľ nie príliš frekventovaný spôsob: nahrádzanie existujúcej stavebnej štruktúry novou. Zahŕňanie území záhradkárskych osád, ktoré ležia v dotyku so zastavaným územím mesta, je prirodzený spôsob urbanizácie. Z hľadiska obyvateľa ide o uspokojivý kompromis, ktorý poskytuje intímne bývanie v prírode a napriek tomu v meste. A to je aj prípad dvojice chat na Ahoji.

Umiestnenie chat

Trvalé bývanie zaznamenávame na Ahoji pozdĺž Sliacskej ulice už od 30. rokov 20. storočia, niektorí sa pamätajú na Správu diaľkových káblov a na Ľudové konzervatórium v tejto oblasti. Výraznejší rozmach tu nastal až v posledných desaťročiach. Na úpätí Laurotovej, ktorá je pokračovaním Sliacskej ulice, sa ešte doneďavna nachádzalo spustené územie – roklina. Miesto dal majiteľ vyčistiť a dnes tam na svahovitom teréne stojí dvojica rekreačných chat, natočených podľa tvaru pozemku a s ohľadom na čo najpriaznivejšiu orientáciu na svetové strany. Prvá z chat v dotyku s príkrú príjazdovou komunikáciou má fascinujúci výhľad do údolia a na panorámu mesta, druhá zas disponuje väčšou intimitou v tieni lesa. Obe chaty sú obložené lícovou tehloú a majú pultovú strechu. Priliehajú k nim vlastné priestranné terasy z kovovej konštrukcie a s drevenou podlahou, ako aj upravené záhrady na prínáležiacich pozemkoch. Je zaujímavé, že hoci ide o pomerne malé objekty so zastavanou plochou len 80 m² (čo je maximálne číslo na celoročne obývatelnú chatu), vďaka terakotovému obkladu a žabej perspektíve sa ich objem pri príchode zdá o dosť väčší. Zdanie však klame. Pri vstupe do domu je zrejme efektívne dispozičné riešenie a otvára sa priťažlivý svetlý, komorný, ale priestranný interiér.

Dispozícia

Chaty sú navrhnuté s identickými obytnými dispozíciami. Disponujú všetkým, čo moderný domov potrebuje a má mať, vrátane skladových a technických priestorov a špajzy. Tri funkčne rozčlenené podlažia, prvé na technické zázemie, skladovanie a na parkovanie dvoch automobilov, druhé ako otvorený priestor – denná zóna, ktorú tvorí obývací izba s kuchyňou na kratšej stene a dopĺňa

ju špajza s hosťovskou toaletou a prístup na terasu. Tretie podlažie s tromi spálňami a dvomi kúpeľňami tvorí intímnu nočnú zónu striedmych rozmerov, pričom jedna z kúpeľní slúži len spálni rodičov. Na druhej strane, rodina žije predovšetkým v spoločenskom priestore a v záhrade, ktorá vstupuje do interiéru veľkými sklenenými plochami a pôsobí na jeho atmosféru. Na prízemie sa dá dostať nielen zo suterénu od garáže vnútorným jednoramenným schodiskom, ale aj vonkajškom, záhradným exteriérovým chodníkom a schodmi.

Architektúra, konštrukcia, interiér a materiály

Dva kompaktné lapidárne tvary sú obalené lícovou tehloú a tvoria harmonický celok, vymykajúci sa územiu s nesúrodou rozmanitou zástavbou. Šmondrk ostal verný svojim architektonickým zásadám. Vždy ponúka jednoduchý harmonický koncept (mnohí vieme, že cesta k jednoduchosti občasne nebýva jednoduchá), ktorý podporuje vzájomne svetelne priaznivé natočenie chat, typické veľkorysé umiestnenie veľkých okien, len biele steny čiastočne nahradil tehloú. Pultovú strechu prekrýva plechová krytina.

Domy majú železobetónovú konštrukciu, okná sú kovové čierne trojkomorové Aljval, tehlový obklad sa ako potah vinie po stenách aj v interiéru, dopĺňajú ho dubové parkety a vstavaná kuchynská linka.

Paralelne s architektúrou Šmondrk roky tvorí v oblasti produktového dizajnu a výtvarného umenia. Tento aspekt profesionálneho prístupu ho stavia do výhody. Ako architekt potom lepšie vníma a ovláda precízny architektonický detail a potrebu dôsledne ho zrealizovať, čo sa prejavuje na dotiahnutosti jeho interiérov, ale nielen interiérov a takisto nielen pri tejto realizácii. Šmondrkov prístup tvorí výrazný protipól súčasného mainstreamu hipsterských interiérových trendov.

Technická infraštruktúra a vybavenie domov

Na Ahoji bol roky problém s pitnou vodou, dôvodom bola práve záhradkárska oblasť, kde sa žumpami a trativodmi kontaminovali spodné vody. Územný plán hlavného mesta SR Bratislavy a územný plán zóny Koli-ba-Briežky tu rátať so zastavaním parciel na území vinohradov a záhrad malopodlažnou bytovou zástavbou, ako aj s vybudovaním inžinierskych sietí. Od roka 2007 má lokalita domy napojené na verejný vodovod a verejnú kanalizáciu, teda aj dvojica chat na Ahoji má k týmto sieťam prístup. Vykurovanie chat zabezpečuje tepelné čerpadlo.

Na margo projektu

Záhradkárske osady vznikali na miestach nevhodných na iný typ zástavby, napríklad pozdĺž železničných tratí, pozdĺž ciest a potokov alebo na navážkach, na hranici zastavaného územia.

V prípade dvojice chat na Ahoji to ani tak nie je nevhodná poloha, čo sa týka dostupnosti

základnej občianskej vybavenosti, veď ležia približne desať minút od jednej z hlavných tepien mesta – Račianskej ulice, ktorá disponuje všetkým potrebným, veľkými potravinami aj inými obchodmi a službami, škôlkami a školami, ba aj kostolom. Problémom je tu skôr technický moment, siete a prístup. Nadmieru prudký sklon cesty a jej nedostatočná kvalita, ktoré pri zasneženom teréne alebo privalových dažďoch z Malých Karpát môžu robiť ťažkosti. Aj keď, mnohé z toho ľahko vyrieši motorka alebo SUV 4 x 4. Pri pohľade na Šmondrkovu dvojicu chat a zástavbu na okolitých pozemkoch je vlastne len otázka času, kedy tieto chaty splynú so štandardnou mestskou štruktúrou.

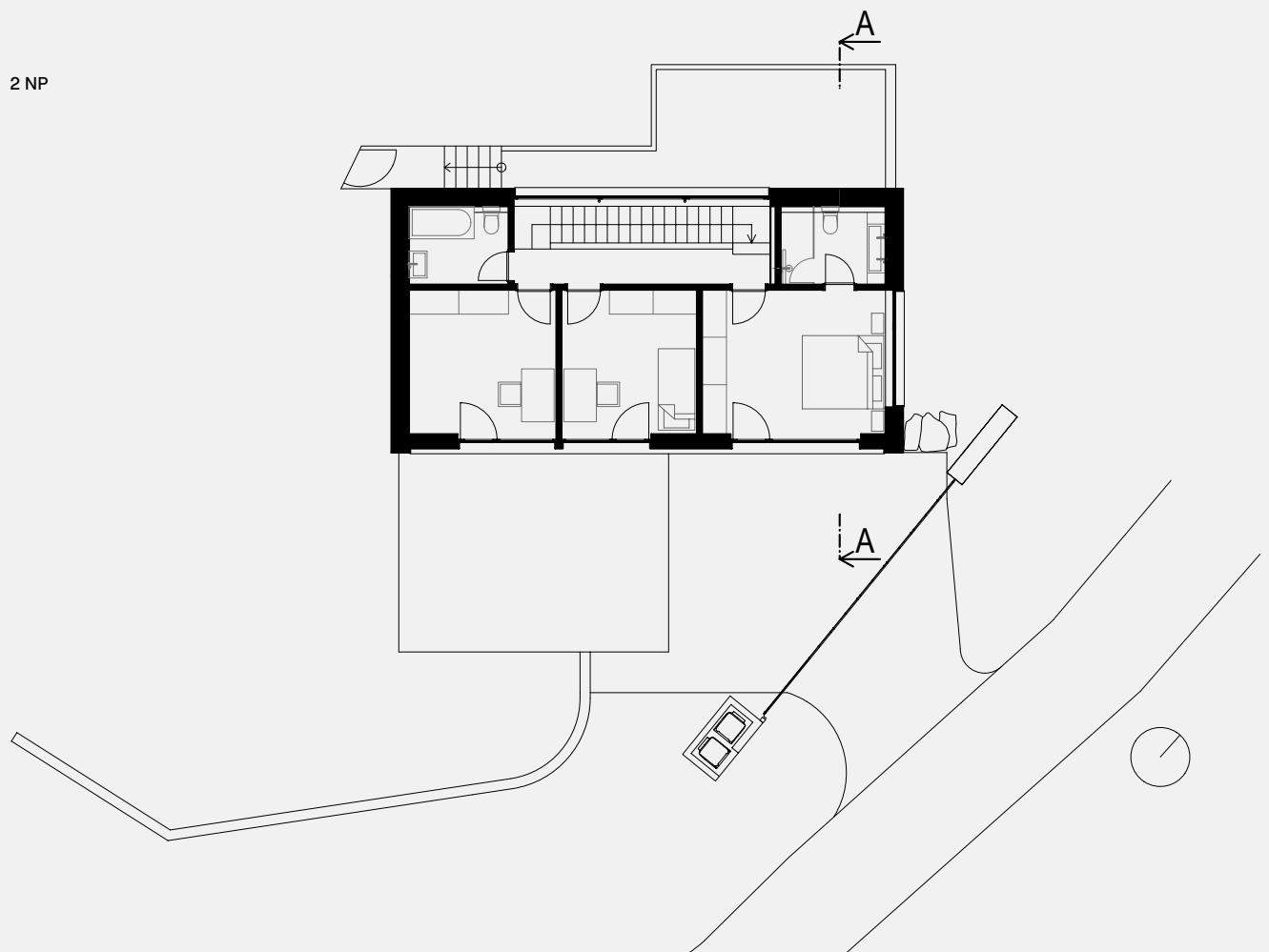
Od obytného súboru cez rodinnú vilu po porcelánovú šálku

Architekt Norbert Šmondrk patrí k výrazným stabilným osobnostiam ponovembrovej slovenskej architektonickej generácie. V popredí jeho tvorby vždy stojí snaha o vytvorenie komplexného, výtvarne i stavebne nadčasového diela, kde má svoje miesto otvorený priestor a kultivovaný detail. Za Balneoterapiu vojenského kúpeľného ústavu v Piešťanoch ho v roku 1998 nominovali na európsku cenu za architektúru, Cenu Miesa van der Rohe. Za Rezidenciu Záhorská bol nominovaný na Cenu časopisu ARCH, Cenu Dušana Jurkoviča aj CE ZA AR. Na cenu CE ZA AR bol naposledy nominovaný za interiér rodinného domu s ateliérom v Sklenom.

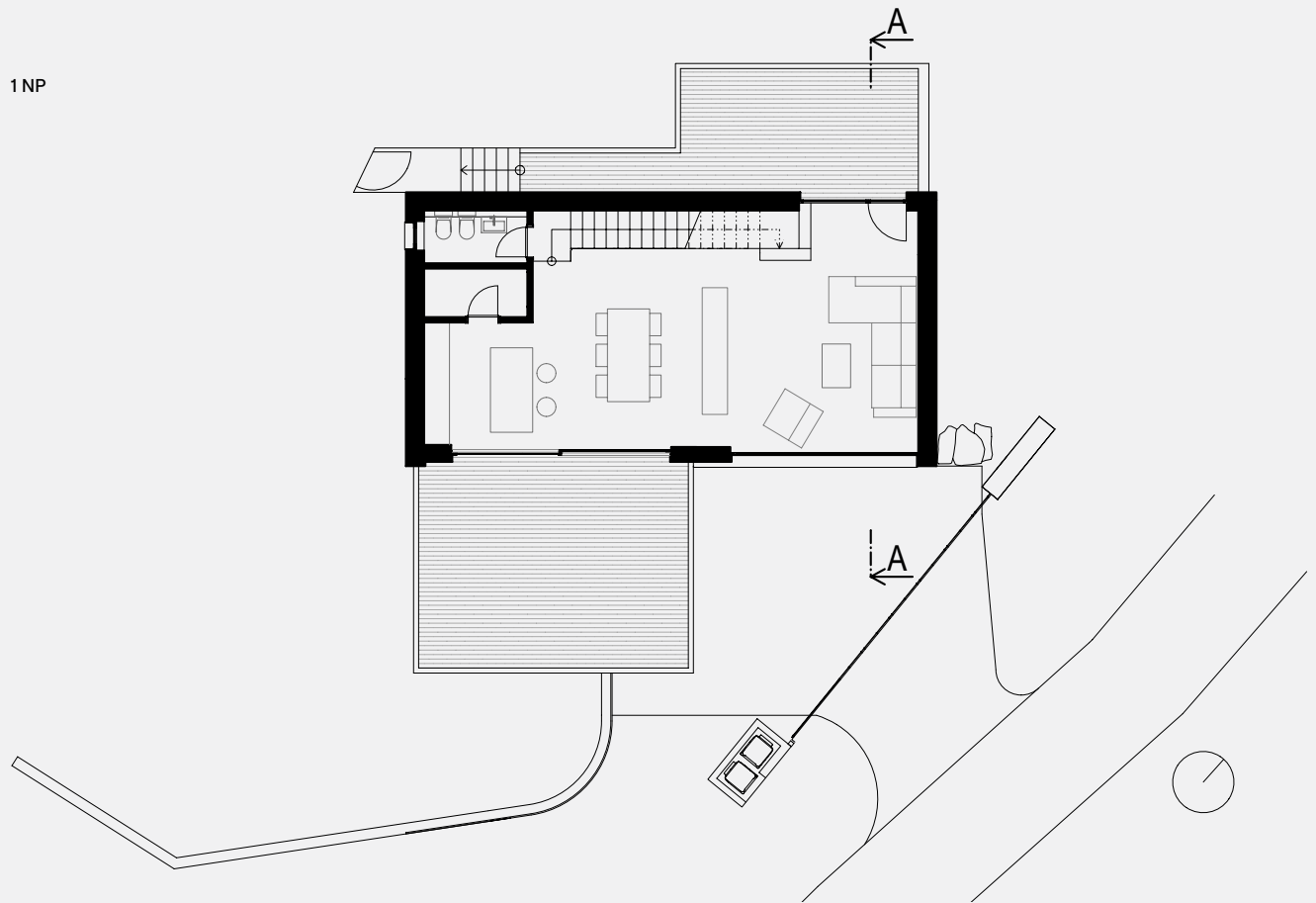
Bezprostredne po ukončení štúdia Šmondrk v roku 1990 založil vlastnú architektonickú kanceláriu, Štúdio K. F. A. Štúdio vzniklo ako jeden z prvých architektonických ateliérov, ktoré sa začali venovať architektúre, interiéru a dizajnu mimo dožívajúcich štátnych projektových ústavov. Patrí mu nezastupiteľná rola v etablovaní nového myslenia do architektúry poprevratového obdobia. Pod Šmondrkovou kuratelou začala svoju profesionálnu dráhu desiatka dnes už renomovaných slovenských architektov strednej generácie.

Už od prvých diel, ktorými sú Vila K. F. A. na Karpatskej, Balneoterapia v Piešťanoch alebo Vila BMS v Českom Krumlove, vykazuje Šmondrkova architektúra typické znaky. Triezva geometrická abstrakcia a jasný priestorový poriadok sú integrálnou súčasťou celej jeho tvorby, nech ide o akýkoľvek druh stavby. Lapidárne tvary, veľké sklené plochy či pásové okná, otvorená dispozícia, plochá alebo pultová strecha, jednoramenné schodisko a veľké biele steny/plochy. Tento architekt sa nemusel nikdy „hľadať“. Jeho tvorba od počiatku vyjadruje jednoznačný, kontinuálny a identifikovateľný názor, ktorým sa presadzuje odjakživa, a ten sa v priebehu rokov zásadne nemení, len sa čoraz viac cizeluje a niekedy prekvapivo modifikuje. Norbert Šmondrk je v prvom rade architekt, ktorý pristupuje koncepčne a zodpovedne k zadaniam rôzneho druhu a rozsahu. No jeho tvorba odjakživa osciluje medzi dizajnom a architektúrou, dokonca presakuje z produktového dizajnu aj do voľného výtvarného umenia, ktoré v interiéru mnohých architektonických diel nachádzajú uplatnenie.

2 NP

1 NP

Autor	Ing. arch. Norbert Šmondrk, Štúdio K.F.A.
Adresa	Bratislava-Nové Mesto
Projekt	2018 –2019
Realizácia	2022 – 2023
Klient	súkromná osoba

Trenčín: Zelený most Ulica/Fiesta

Adaptácia a revitalizácia bývalého železničného mosta v Trenčíne

TEXT: DUŠAN ŠIMUN, MARTIN BEĎATŠ

Most ako významný element života v meste? Áno! Aj toto bude Fiesta most. Je navrhnutý ako nadštandardný kvalitný verejný priestor – nová pešia zóna na okraji historického centra Trenčína, v cennom prostredí nad riekou. V súvislosti s pridelením titulu Európske hlavné mesto kultúry 2026 mestu Trenčín je potrebná rýchla a výrazná adaptácia a transformácia mosta, ktorý bude zapojený do programu aj do kultúrneho života.

↑↑ Most už v súčasnosti tvorí významné prepojenie brehov Váhu pre peších a cyklistov – priamo v centre krajského mesta.

↑ Foto súčasného stavu. Jedná sa o dva mosty s vykonzolovaným chodníkom, novší most slúži ako cyklotrasa, starší most je bez podlahy, v súčasnosti je uzavretý.

Kvôli modernizácii železničnej trate na rýchlosť 160 km/h bolo v centre mesta potrebné upraviť smerové oblúky železnice, čo si vyžiadalo preložku trate s potrebou realizácie nového železničného mosta. Pôvodné kúpalisko sa zrušilo a na neďalekom ostrove sa vybudovalo nové. Na oboch brehoch Váhu sa preložkou železnice otvorili úplne nové možnosti na rozvoj mesta – rozšírenie centra mesta k rieke a na pravý breh vrátane výraznej integrácie rieky do života centra. Starý železničný most sa stal brownfeldom, ktorý umožňuje nielen prepojenie brehov, ale vytvára aj významné možnosti na atraktívne spojenie – samotný most sa stane dôležitou a neoddeliteľnou súčasťou budúceho rozšíreného centra, pričom už v súčasnosti bude tvoriť atraktívne spojenie s riekou i s alúviom a stane sa integrálnou súčasťou života na rieke. V súvislosti s pridelením titulu Európske hlavné mesto kultúry 2026 mestu Trenčín je potrebná rýchla a výrazná adaptácia a transformácia mosta na nové funkcie patriace k centru krajského mesta vrátane zapojenia mosta ako výrazného elementu do života a programu v rámci EHMK2026 a, samozrejme, aj s pokračovaním v ďalších rokoch.

← Foto súčasného stavu. Jedná sa o dva mosty s vykonzolovaným chodníkom, novší most slúži ako cyklotrasa, starší most je bez podlahy, v súčasnosti je uzavretý.

Adaptácia a revitalizácia bývalého železničného mosta v Trenčíne

Most už v súčasnosti tvorí významné prepojenie pre peších a cyklistov. Zároveň sa nachádza v atraktívnej polohe na kraji historického centra, kde po preložení železnice vznikol veľký potenciál na rozšírenie centra k Váhu a na pravý breh nielen pre obyvateľov mesta, ale aj pre návštevníkov a turistov. Revitalizovaný most teda bude významnou pridanou hodnotou aj pre cestovný ruch.

Urbanizmus

Predmetné územia uvoľnené preložkou železnice prešli od roka 2011 dlhodobým participatívnym procesom s názvom TrenčínSiTy. Proces vyvrcholil medzinárodnou ideovou urbanistickou súťažou v roku 2014, na ktorej sa zúčastnilo 59 tímov z 21 krajín celého sveta. Aj na základe ideí z ocenených návrhov spracovalo mesto finálnu urbanistickú štúdiu, ktorá slúžila ako územnoplánovací podklad na zmenu územného plánu, schválenú v roku 2021.

Už pri kreovaní zadania súťaže bol jasný veľký potenciál a význam mosta pre život budúceho rozšíreného centra. Preto sa už v librete súťaže prízvukovalo, že most má vytvoriť dôležité spojenie, nie iba prepojenie brehov.

← Rozšírenie centra k rieke, aj na pravý breh - PREPOJENIE nestačí.

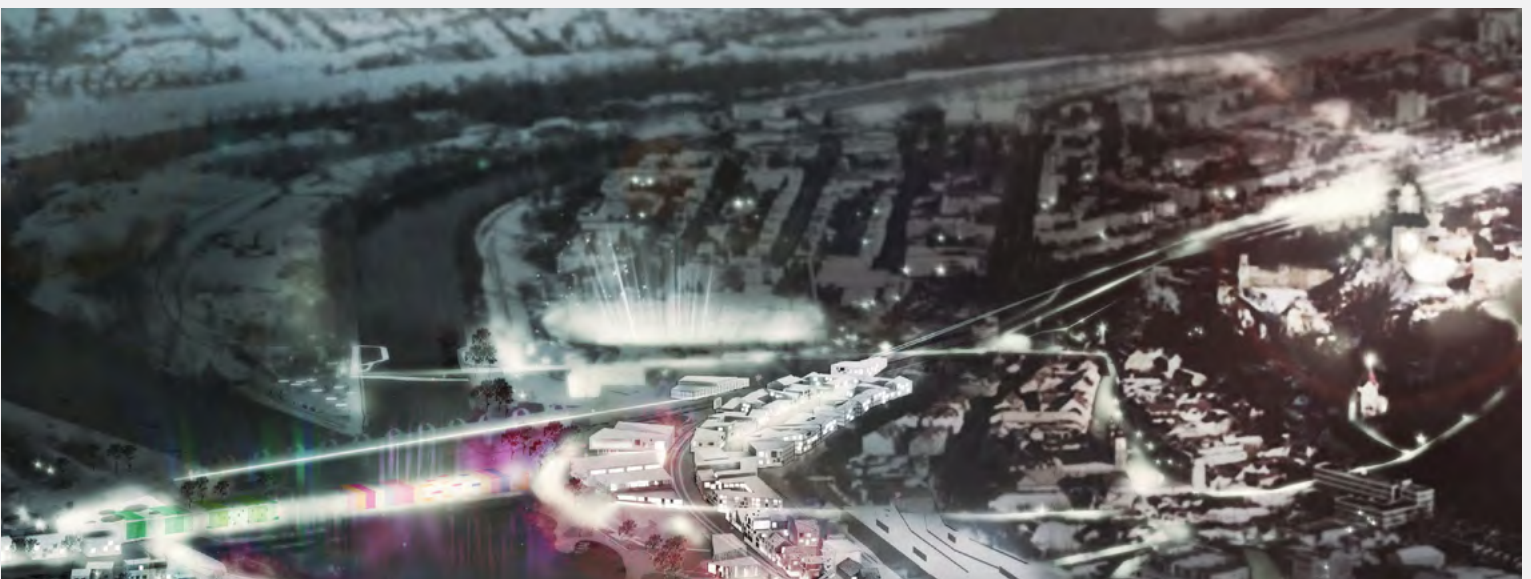
← Rozšírenie centra k rieke, aj na pravý breh - potrebné je SPOJENIE.

Územia riešené v urbanistickej súťaži nezahŕňali iba tie, ktorých sa priamo dotkla modernizácia železnice, ale aj prilahlé územia, ktoré vykazujú výrazný potenciál na transformáciu. Tieto územia vznikli na niekdajšom okraji mesta – „až“ za riekou, no dnes sa ocitajú priamo v centre diania, nie na okraji záujmu ako v minulosti. Budú tvoriť zaujímavú časť mesta, v dotyku s úžasnou riekou s famóznymi inundáciami ako stvorenými na relax a oddych – a v tesnej blízkosti historického centra krajského mesta, s ktorým ich bude spájať práve starý železničný most.

Súťažné návrhy reflektovali na požiadavku spojenia rôznymi spôsobmi. Prvú cenu v medzinárodnej ideovej urbanistickej súťaži získali Mandaworks + Hosper Sweden zo Štokholmu, pričom návrh k mostu uvádzal túto citáciu:

„Nové funkcie na starý železničný most prinášajú reštaurácie, bary a galérie, ktoré sú umiestnené na samotnom moste, vďaka čomu tvoria hlavnú časť trenčianskeho každodenného života...“

↓ Mandaworks + Hosper Sweden (Štokholm) - víťaz medzinárodnej ideovej urbanistickej súťaže – 2014.

Pri tvorbe finálnej urbanistickej štúdie rozšírenia centra riešilo mesto dopravnú kostru všetkých druhov mobility (cyklotrás, individuálnej i verejnej dopravy, peších zón, chodníkov, pasáží), funkčné rozdelenie jednotlivých blokov a stavieb, všetky priestory na zeleň, podrobný hmotový 3D návrh plánovanej zástavby s preskúmaním priehľadov (z mesta, ale napr. aj vplyv zástavby na panorámu a vedutu mesta z diaľnice) a vplyv zástavby na historické centrum – s cieľom vytvoriť kompaktné živé centrum, s pestrým a rozmanitým prostredím mierkou a proporciami adekvátnym historickému centru, s urbánymi mikropriestormi navodzujúcimi malebnosť mierky historického jadra, s prízvukovaním významu samotného starého železničného mosta:

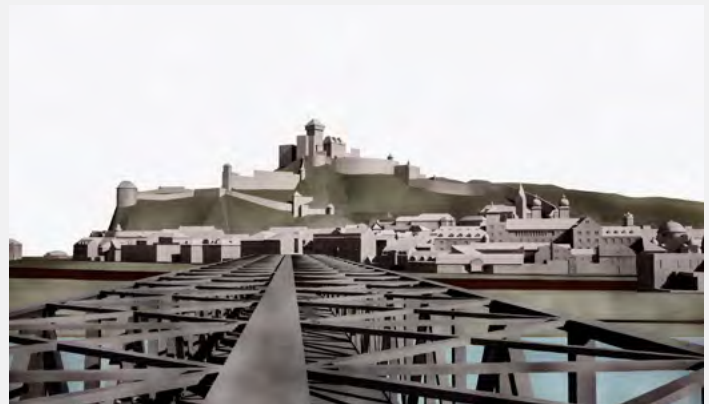
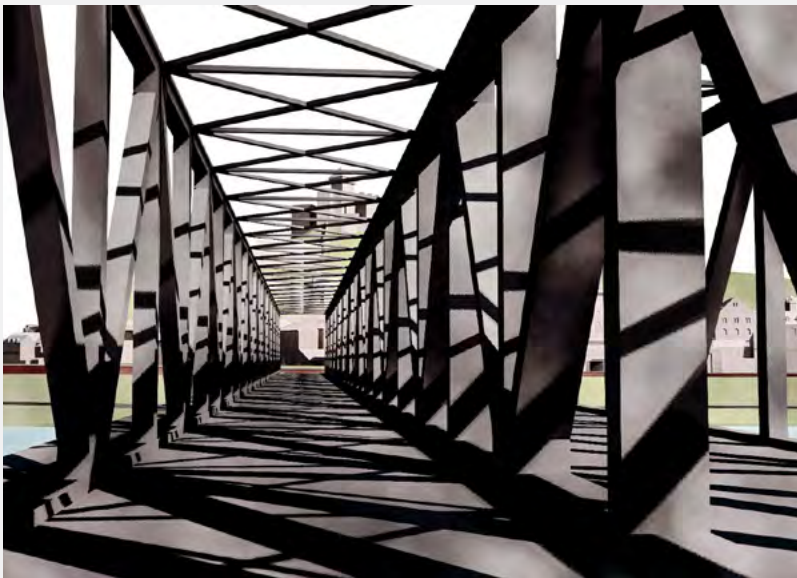
Prepojenie centra s oboma brehmi Váhu je riešené na princípe fraktálového prieniku jedného prostredia do druhého. Princíp koreňového a listového systému stromu sa aplikuje aj na živý organizmus mesta, kde staré mesto spolu s novonavrhovanou zástavbou na ľavej strane Váhu bude zásobovať a „vyživovať“ novovznikajúce – rozširujúce sa urbanistické centrum na pravom brehu cez „kmeň“ – starý železničný most ako živú komunikačnú štruktúru, ktorá vznikne po jeho revitalizácii a transformácii na peší a pobytový most – ulicu.

Most zároveň spája dve významné nadregionálne cyklotrasy – pripravovanú Vážsku cyklomagistrálu na ľavom brehu a zrealizovanú cyklotrasu Po stopách histórie (prepojenie Trenčína s Moravou) na pravom brehu.

Dôležitým aspektom je aj sprístupnenie alúvia medzi pravým brehom Váhu a Orechovským potokom – alúviom má tvoriť prírodný park (je naprojektovaný, momentálne v stave povoľovania) v dotyku s riekou i s centrom a stane sa významným a atraktívnym rekreačno-relaxačným priestorom mesta (napr. z historického Štúrovho námestia bude do tohto parku bližšie ako do existujúceho Parku gen. M. R. Štefánika). V rámci nového prístupu do alúvia schodiskom a lávkou (pre imobilných, kočíky a bicykle), ktoré sú navrhnuté približne v polovici železničného mosta, je potrebná aj revitalizácia priestoru pod mostom na relax a oddych, v časti pod mostným poľom so schodiskom a s lávkou do alúvia, ktorá tvorí prechodovú zónu medzi mostom a alúviom a v ktorej je navrhnutý mobiliár, ihrisko, spevnené plochy, osvetlenie a zeleň.

Zároveň sa budú realizovať prepojenia hrádzí na ľavom brehu a napojenia na príslušné pešie a cyklistické komunikácie na oboch brehoch, dopravné napojenie pre zásobovanie a záchranné zložky na ul. Ľudovíta Stárka a na cestu vedúcu od krytej plavárne k lodenici.

Z urbanistického pohľadu je veľmi dôležitá aj strešná úroveň mosta (horná niveleta súčasnej konštrukcie) – ponúka možnosť vytvoriť zaujímavé a atraktívne prostredie na relax a oddych – v čistom sviežom prostredí nad riekou, v objatí stromov alúvia, s nádhernými pohľadmi na mesto. V návrhu budúcej zástavby sú z oboch brehov naplánované aj prístupy z okolitého prostredia priamo na strešnú úroveň mosta.

↑← Pohľad na historické centrum zo starého železničného mosta. Zo strechy sa otvára nádherný výhľad nielen na hrad, ale aj na podhradie – a v budúcnosti aj na nové rozšírené centrum.

Architektúra

Most sa skladá z dvoch mostných konštrukcií oddelených medzerou širokou 0,47 m. Každá konštrukcia je zložená zo štyroch polí (s dĺžkou dvoch krajných polí 62,2 m a s dĺžkou dvoch vnútorných polí 62,8 m), celková dĺžka mosta vrátane dilatácií je 250,1 m. Juhozápadná konštrukcia je široká 5,84 m – táto bude slúžiť ako pešia zóna s možnosťou prejazdu zásobovania a záchranných zložiek, severovýchodná je široká 6,065 m, v nej budú umiestnené objekty služieb s terasami. Z tejto konštrukcie je vykonšolovaný chodník široký 2 m, ktorý bude rozšírený na 3,125 m a bude slúžiť ako segregovaná cyklotrasa. Celková šírka mosta v základnej úrovni bude 15,5 m. Konštrukcie sú vysoké približne 7 m, čo umožňuje, aby boli vložené objekty služieb dvojpodlažné v rámci samotnej konštrukcie.

Počas tvorby zadania spolupracovalo mesto s FA STU a s oddelením priestorového plánovania STU, pričom z ročníkových a diplomových prác vzišlo viacero zaujímavých pohľadov a návrhov, ktoré overovali rôzne spôsoby riešenia transformácie mosta.

Keďže most má vytvárať spojenie budúceho rozšíreného centra, je kreovaný ako atraktívna pešia zóna, ktorá neslúži len na prepojenie brehov, ale aj sama osebe je cieľom a zároveň vytvorí plynulé spojenie s budúcim centrom na pravom brehu. Po dôkladnom preskúmaní funkčných, technických a priestorových možností sa na most umiestni päť objektov, ktoré plynulo rozložia funkčné potreby po celom moste ako po kvalitnej ulici. Krajné objekty budú zároveň slúžiť ako výstup na strešnú úroveň. Štyri objekty budú dvojpodlažné, piaty bude trojpodlažný, pričom tretie podlažie bude umiestnené nad strešnou úrovňou a na jej sprístupnenie aj pre imobilných v ňom bude umiestnený výťah prístupný aj pri zatvorení objektu.

Fiesta most je navrhnutý ako nadštandardný kvalitný verejný priestor – nová pešia zóna na okraji historického centra, v cennom prostredí nad riekou. Udržateľnosť, kvalita a návštevnosť peších zón sú priamo podmienené aj objektmi služieb ponúkajúcimi občerstvenie (bistro, kaviareň, reštaurácia, bar a pod., s kvalitnými terasami nadväzujúcimi priamo na pešiu zónu), ktoré adekvátne pritiahnu život a podporia a umocnia príjemnú a atraktívnu atmosféru. Bez takýchto služieb zostávajú pešie zóny mŕtve, nefunkčné, a teda neudržateľné. Z tohto dôvodu je Fiesta most navrhnutý nielen s rekreačnou, komunitnou a kultúrno-kreatívnou náplňou, ale aj s náplňou objektov s charakterom občerstvenia, pričom prostriedky z nájmu objektov výrazne pomôžu udržateľnosti Fiesta mostu ako kvalitného verejného priestoru – nejde len o údržbu samotného mosta ako pešej zóny, mobiliára, osvetlenia, hier a pod., ale hlavne o údržbu veľkého a nadštandardného množstva zelene, ktorá bude vyžadovať častú a pravidelnú starostlivosť.

Aj preto je na moste potrebné realizovať päť aktívnych živých objektov s prináležiacimi terasami, radených v smere od pravého brehu – od najpokojnejšieho v prírodnom prostredí nad alúviom po najaktívnejšie v mestskom prostredí:

SO 131 komunitné centrum/čajovňa

(enviro, edukácia)

Dvojpodlažný objekt s úžitkovou plochou 164 m² a 38 miestami na sedenie.

SO 132 chill-out centrum/bistro

(brunch, čítareň)

Dvojpodlažný objekt s úžitkovou plochou 218 m², s 54 miestami na sedenie, v objekte je umiestnené WC (aj pre imobilných) prístupné aj pri zatvorení objektu.

SO 133 event centrum/kaviareň

(výstava, workshop)

Dvojpodlažný objekt s úžitkovou plochou 208 m², s 54 miestami na sedenie, v objekte je umiestnené WC (aj pre imobilných) prístupné aj pri zatvorení objektu.

SO 134 food-art centrum/reštaurácia

(kulinárium, degustácia)

Trojpodlažný objekt s výťahom na strešnú úroveň mosta prístupným aj pri zatvorení objektu, objekt má úžitkovú plochu 302 m² a 82 miest na sedenie.

SO 135 street-art centrum/bar

(performance, koncert)

Dvojpodlažný objekt s úžitkovou plochou 164 m² s 38 miestami na sedenie

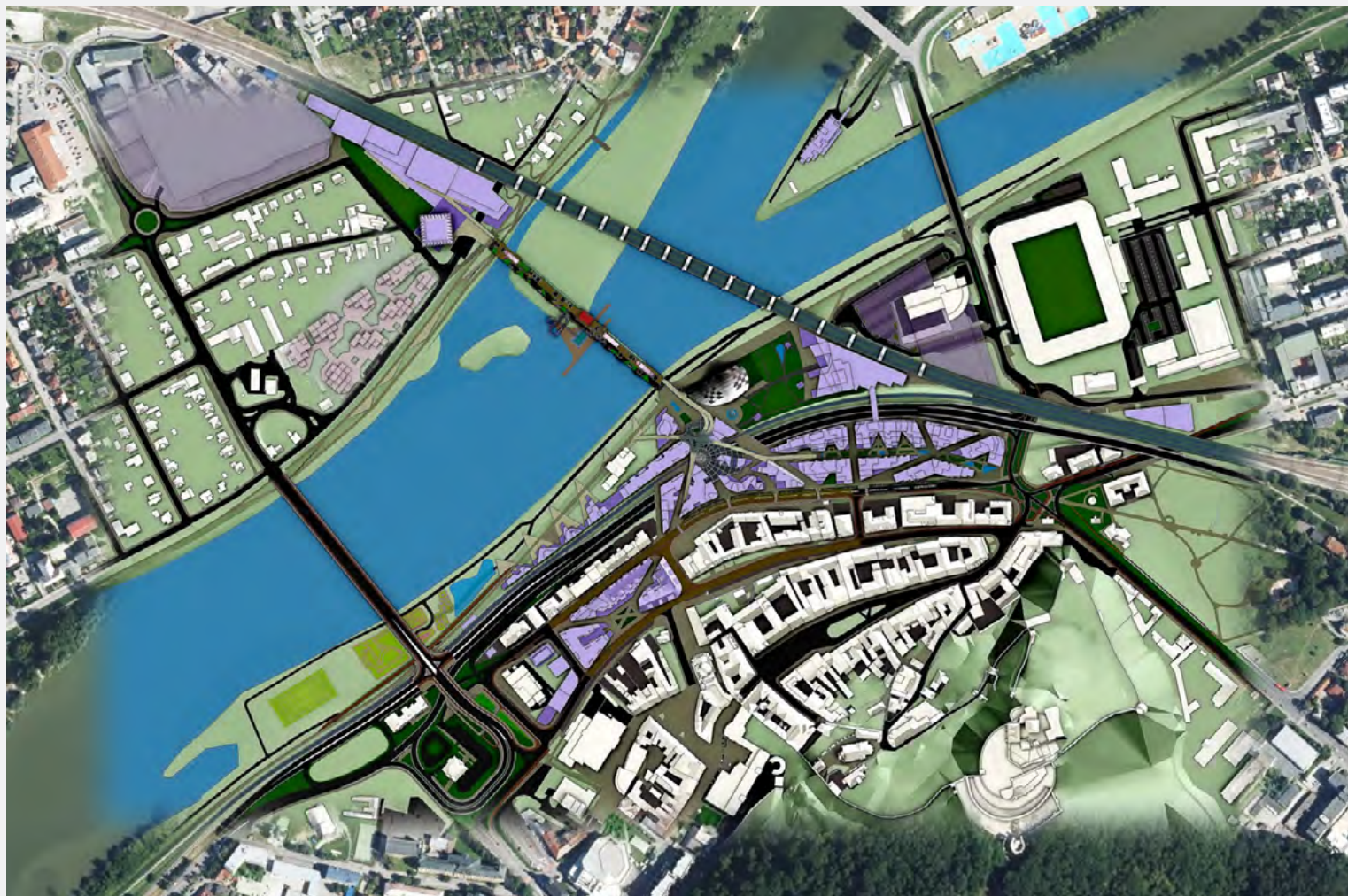
Súčasťou prevádzky objektov a terás budú aj malé akcie v rámci EHMK2026 typu výstava, divadlo jedného herca, hudobná produkcia, diskusné fórum, eventy a podobne.

Na sprístupnenie strešnej úrovne mosta ako lukratívneho a atraktívneho verejného priestoru s nádhernými výhľadmi na hrad a historické centrum sa budú realizovať komunikácie na strechu mosta po krajných objektoch a pri vyústení lávky z alúvia v polovici mosta vrátane výťahu v trojpodlažnom objekte reštaurácie.

Revitalizovaná strešná úroveň mosta bude slúžiť na relax a oddych – s vegetačnou pergolou pri reštaurácii, mobiliárom, osvetlením, so zeleňou a s viacerými pouličnými aktivitami/ihriskami – šach, koly, streetball, petang, lezecká stena a pod., nad čajovňou sa bude realizovať skleník.

Dôležitú rolu v rámci EHMK2026 zohrajú aj verejné priestory mosta vrátane strešnej úrovne – realizáciou výstav, interaktívnej hudobnej produkcie, performance a podobne, s možným využitím dvoch pobytových schodísk na krajných objektoch ako hľadiska – okrem iného napr. aj ako letné kino.

Pre prípad vytvorenia lida – prírodného bazénu vo Váhu pri alúviu, je v štúdiu navrhnutý aj tobogan, nie je však predmetom projektovej dokumentácie a momentálne sa realizovať nebude. Súčasťou dokumentácie je i návrh prípadnej úpravy prvého poľa mosta zo strany centra na budúce vytvorenie plavebnej dráhy Vážskej vodnej cesty.

↑ ↑ Situácia finálnej urbanistickej štúdie - starý železničný most tvorí významné spojenie a silný akcelerátor rozšírenia centra mesta.

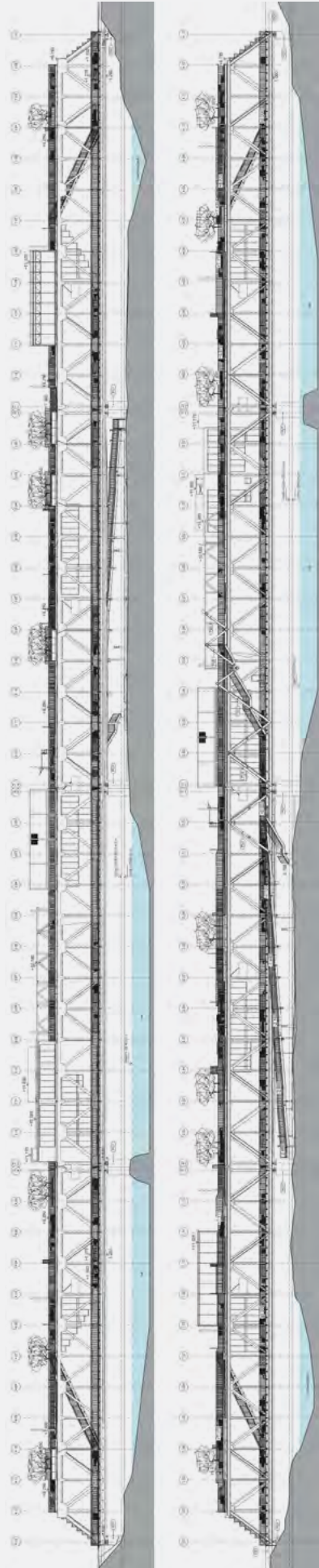
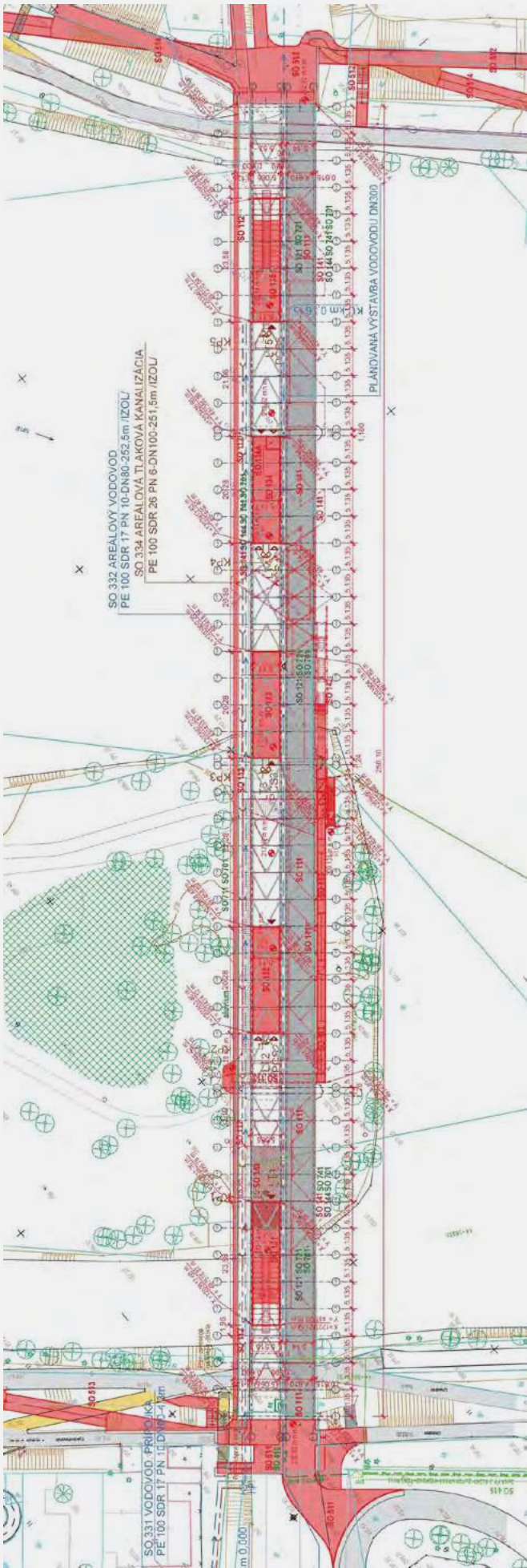
↑ Rozšírenie centra k rieke a na pravý breh. Pohľad na starý železničný most a na hrad s podhradím, s plánovaným rozšírením centra. Pohľad je v zmysle regulácie územného plánu - zo strešnej kaviarne plánovaného hotela.

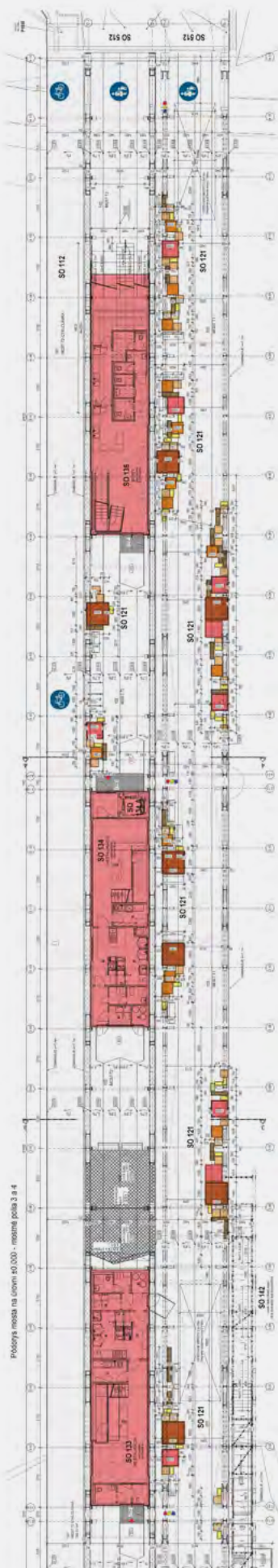
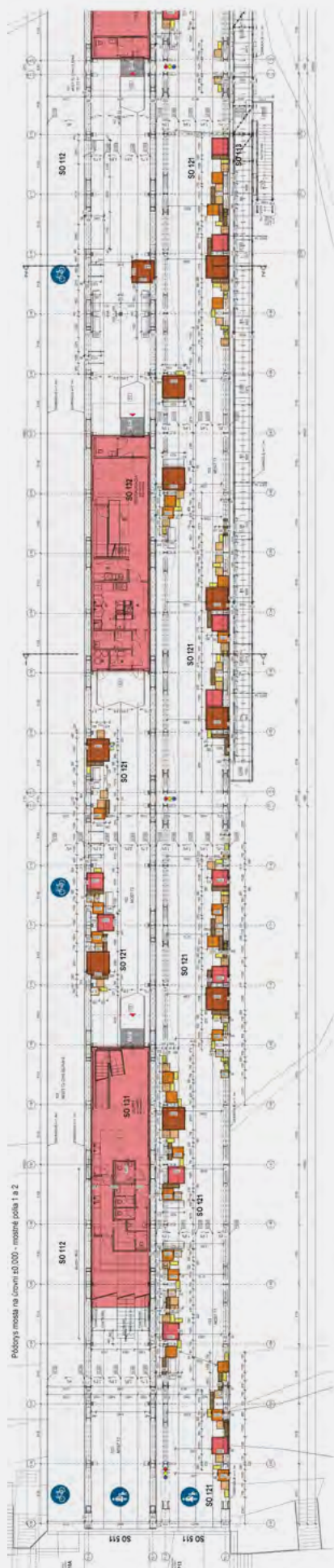

↑ ↓ Ukážka vývoja zelene na moste. Porovnanie mladého stavu vegetácie s pokročilým vzrastom. Polovica mosta nad alúviom je už v súčasnosti v objatí existujúcich stromov alúvia – ako vidno na fotografiách súčasného stavu. Kvôli prehľadnosti nie sú existujúce stromy na vizualizáciách zobrazené.

Názov	Zelený most – ulica/Fiesta; Adaptácia a revitalizácia bývalého železničného mosta
Adresa	Trenčín
Autori	Ing. arch. Michal Jánsky/Ing. Arch. Dušan Šimun, Ing. Arch. Martin Bedátš
Projekt	De Bondt, s. r. o.
Hlavný inžinier projektu	Ing. Tomáš Bahno
Architektonický návrh	Ing. arch. Michal Jánsky
Stavebné konštrukcie	Ing. Miroslav Zachara
Statika	Ing. Daniel Dohál
Sadovnicke úpravy	Plantsgroup, s. r. o. – Tomáš Beníček, Ing. Milan Tichý/Ing. Ingrid Kuřhová, Peter Kadák
Predpoklad realizácie	2024 – 2025

ZELENÉ SPEVNENÉ POVRCHY AS – TTE

Budovaním spevnených povrchov konvekčným spôsobom je narušená mikroklima, prirodzený vodný režim a zvyšuje sa pravdepodobnosť vzniku povodní počas zrážok. Jedným z najlepších protiopatrení pre tieto negatívne vplyvy je spevnený priepustný povrch. Systém AS – TTE ROŠTY je riešením priepustného spevneného povrchu, ktorý sa využíva kvôli ekologickým výhodám a estetickému vzhľadu.

Tieto rošty predstavujú inovatívnu a ekologickú formu spevnených povrchov. Ich použitím je možné zabezpečiť ako dopravnú funkciu, tak aj prirodzený vodný režim a ďalšie ekologické aspekty. Sú vhodné pre rozsiahle parkovacie plochy, malé odstavné plochy pri domoch, príjazdové cesty, spevnené športoviská a pod.

www.modrozelenemesto.sk
www.asio.sk

ADMINISTRATÍVNA BUDOVA ORIENTO VANÁ NA BUDÚCNOŠŤ

Vo štvrti Seestadt Aspern, ktorá sa nachádza na severovýchode Viedne, sa minulý rok začalo s výstavbou nového energeticky úsporného projektu s názvom „ROBIN“ založenom na princípe 2226. Jeho súčasťou budú 3 kancelárske budovy, ktoré malým a stredným firmám ponúknu trvalo udržateľné pracovné prostredie bez potreby vykurovania, chladenia či vetrania.

Na fotke zľava: Peter Steurer, finančný riaditeľ SORAVIA, Ing. Stefan Corona, výkonný riaditeľ 2226 GmbH, zakladateľ 2226 a architekt prof. DI Dietmar Eberle a Johann Marchner, generálny riaditeľ Wienerberger Austria. Foto: Wienerberger.

Súbor budov s názvom „ROBIN“ bude najudržateľnejším pracovným priestorom mesta Viedne. Ide o ďalšiu stavbu tohto typu, ktorá nadväzuje na úspešný projekt Lustenau 2226. Developerom je spoločnosť Soravia a dokončenie projektu je naplánované na rok 2024. Na výstavbu kancelárskych budov bola zvolená tehla.

Šikovná klimatická architektúra

Celkom tri samostatné nízkoenergetické budovy, každá s piatimi podlažiami, ponúknu maximálny komfort miestností s minimálnymi energetickými nárokmi. Projekt spája ekologickú a ekonomickú udržateľnosť, ako aj vysoké architektonické štandardy. Dôvodom je princíp 2226 od architektov Baumschlager Eberle, ktorý bol aplikovaný pri výstavbe projektu „ROBIN“. Architekt prof. DI Dietmar Eberle o tvorbe konceptu 2226: „Už od konca 70. rokov som sa veľmi intenzívne zaoberal energeticky a nákladovo efektívnou výstavbou. Počas môjho pôsobenia na ETH v Zürichu boli úspešne zrealizované prvé komplexné stavebno-fyzikálne simulácie a implementované do softvéru. Podarilo sa nám to len vďaka spolupráci s vysokokvalifikovanými fyzikmi a vývojármi softvéru.“

Stabilná teplota v interiéri

Základom projektu je inteligentné riadenie budov, ktoré meria vonkajšie a vnútorné podmienky a využíva ich na reguláciu teploty a obsahu CO₂. Riadiaci softvér zaisťuje, že namerané údaje zo senzorov v optimálnom čase aktivujú vetracie krídla okien a zaisťujú v interiéri príjemnú klímu. Teplota

v kancelárskych priestoroch bude vďaka tomu stabilná a bude sa pohybovať vždy v rozmedzí od 22 do 26 °C. „Princíp 2226 nás nadchol predovšetkým svojím inteligentným a inovatívnym prístupom a synergickým pôsobením techniky a prírodného stavebného materiálu, akým je tehla. „ROBIN“ je ukázkový projekt, ktorý bude Soravia v budúcnosti rozvíjať nielen v Rakúsku, ale aj v Nemecku,“ vysvetľuje Peter Steurer, finančný riaditeľ Soravia. Princíp 2226 umožňuje zvýšiť komfort stavby, dosiahnuť jej dlhšiu životnosť, znížiť spotrebu energie a minimalizovať investičné náklady.

Prírodný stavebný materiál – tehla

Stavba nepotrebuje vykurovanie, chladenie či vetranie, a to vďaka sofistikovanej súhre fasádnych a okenných plôch, proporcií, materiálov, svetla a tiež masívnym tehlovým stenám a stropom Wienerberger. Tie slúžia ako izolačná a akumulčná vrstva. Teplota je udržiavaná pomocou odpadového tepla z technického vybavenia či osvetlenia administratívnych budov. „Tehla je desaťbojár medzi stavebnými materiálmi, preto je ideálnou voľbou aj pre projekt „ROBIN“ založený na princípe 2226. Plné tehly plnia izolačnú a akumulčnú funkciu. Tehlu si môžete predstaviť ako prirodzený klimatizačný systém: v zime je v murovaných budovách príjemne teplo, v lete tehla bráni prieniku tepla do interiéru. Tieto vlastnosti sú pre daný typ projektu optimálne. Navyše sú tehly dostupné regionálne a spĺňajú všetky kritériá modernej udržateľnosti,“ dodáva Johann Marchner, výkonný riaditeľ Wienerberger Austria.

Foto: Patricia Bagienski – Grandits

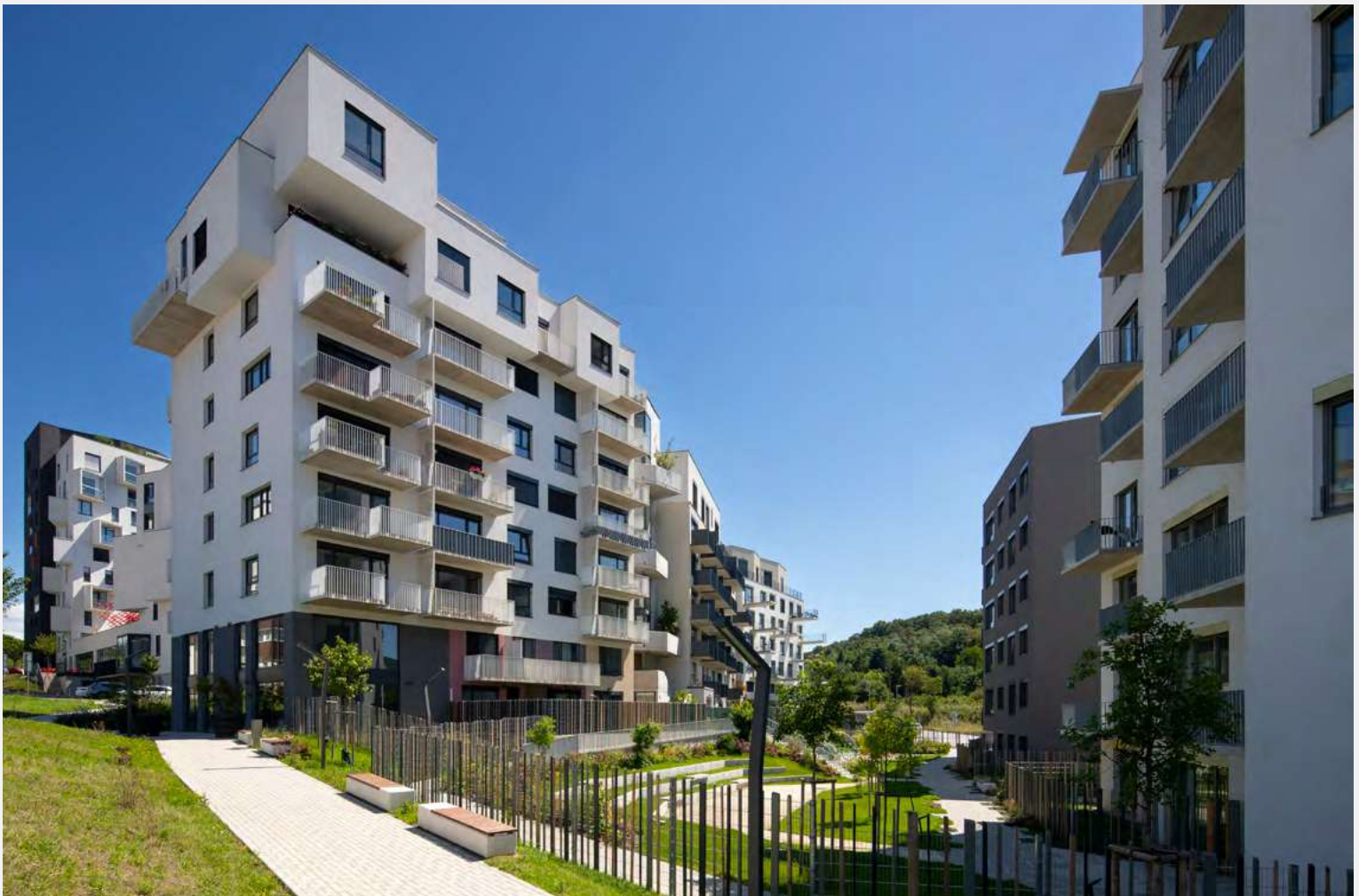
**Architekti
Šebo Lichý**

Čerešne Lake

TEXT: IMRO VAŠKO
FOTO: TOMÁŠ MANINA

Architektúra a urbanizmus vznikajúceho fenoménu Čerešní potvrdzujú ambíciu priniesť rezidenčnej architektúre Bratislavy a Slovenska riešenie, ktoré kombinuje rôznorodé priestorové, mestotvorné, krajinárske a stavebné aspekty výstavby obytnej zástavby súčasného životného štýlu Európana v 21. storočí.

Projekt developmentu ITB a architektov Šebo – Lichý Čerešne City na Poliankach v Dúbravke sa začal v roku 2016. V tom čase bola táto vstupná časť Dúbravky na pomedzí dopravných komunikácií na severnom prístupe od Záhoria a Českej republiky opustená a v zlom stave. Potenciálnu bránu Bratislavy tvorila nevzhľadná a zanedbaná kolónia neudržiavaných záhrad, neprístupné územie teplovodu bolo zarastené náletovou zeleňou a burinou s nulovým sociálnym, mestotvorným alebo rekreačným potenciálom. Developer tu naplánoval polyfunkčný súbor s prevahou bývania, založený okolo parkovo upraveného centrálného dvora. Už prvá etapa naznačila, že by malo ísť o celkom príjemnú zástavbu s veľkým dôrazom na komunitu.

Mestské bývanie súčasnosti

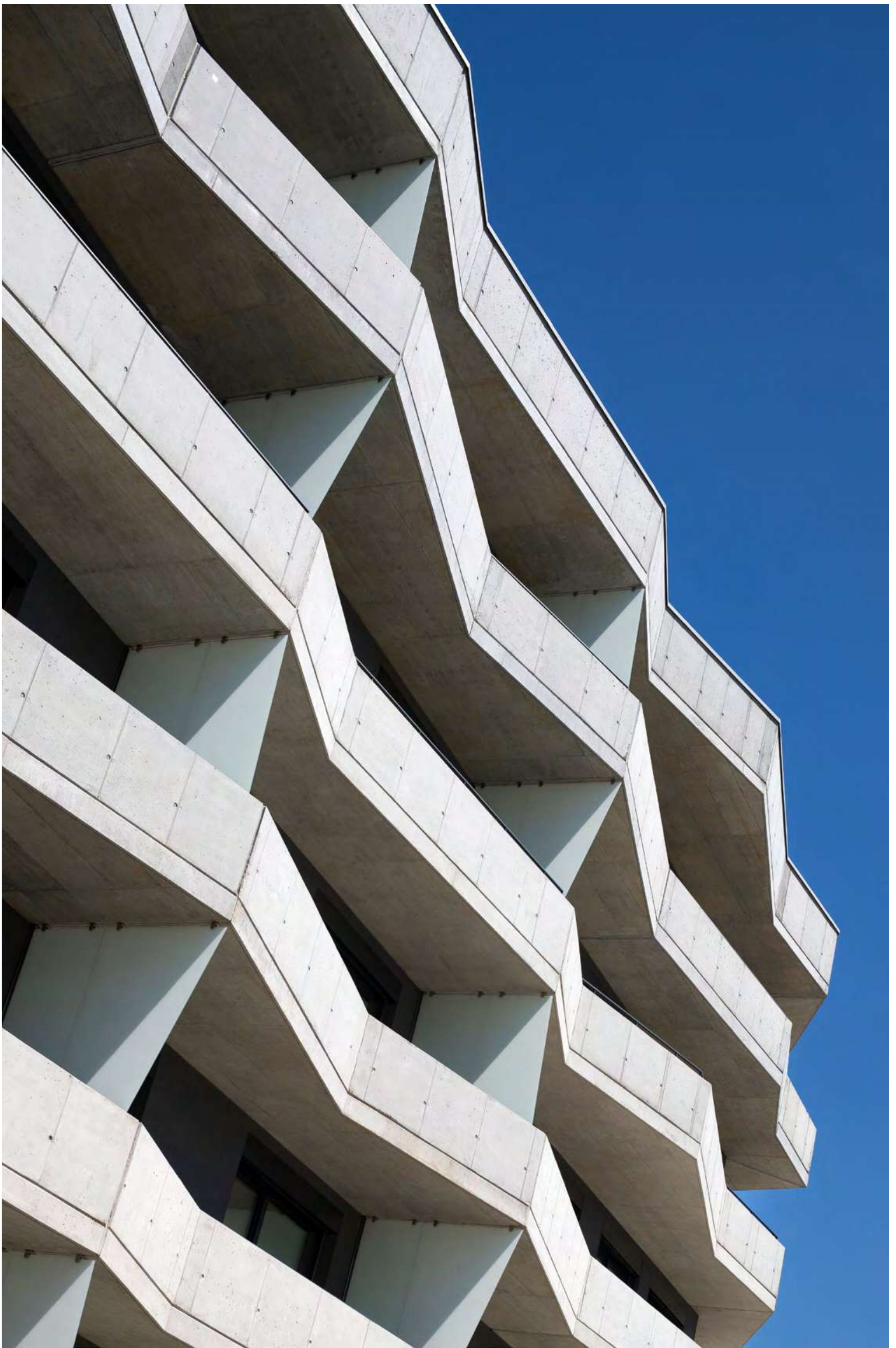
Nová časť rezidenčnej štvrte Čerešne Lake, rozvíjajúceho sa distriktu Čerešne, reprezentuje súčasnú architektúru mestského bývania, ktorú charakterizuje kombinácia kvalít charakteru tradičného uzavretého bloku novodobej zástavby industriálneho veľkomesta a rozvolnenej modernistickej zástavby záhradného mesta posledných stopäťdesiat rokov. Architektúra a urbanizmus vznikajúceho fenoménu Čerešne tak potvrdzujú ambíciu priniesť rezidenčnej architektúre Bratislavy a Slovenska riešenie, ktoré kombinuje rôznorodé priestorové, mestotvorné, krajinárske a stavitelské aspekty výstavby obytnej zástavby súčasného životného štýlu Európana v 21. storočí v čase zvyšujúcich sa nárokov obyvateľov na životné prostredie v meniacich sa ekonomických, kultúrnych a environmentálnych podmienkach.

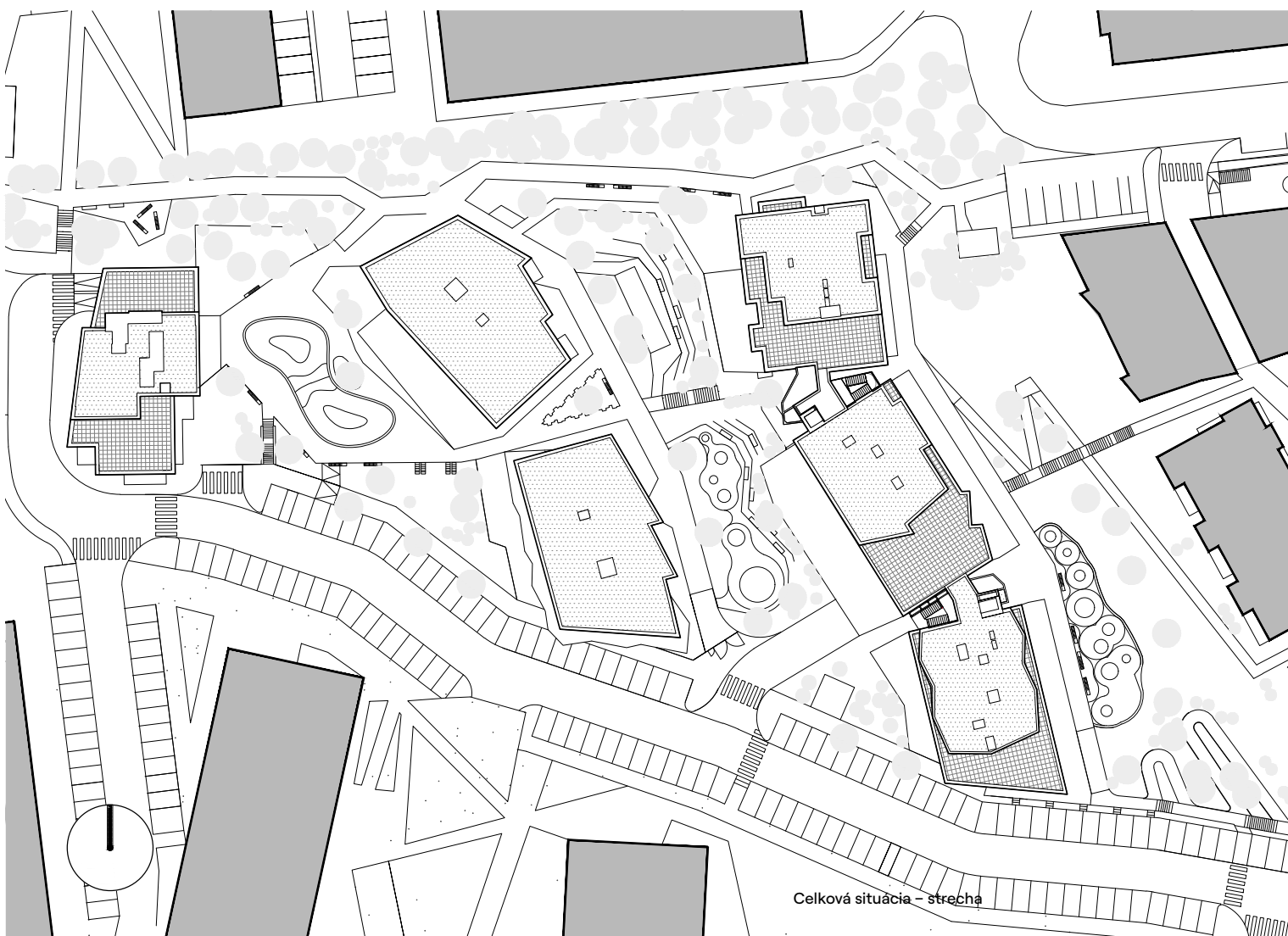
Mesto ako fenomén civilizačného rozvoja 19. a 20. storočia charakterizuje organizovaná bloková zástavba, ktorá vyplní geometricky štruktúrovanú uličnú sieť. Nový raster ulíc reagoval na rastúcu verejnú dopravu a motorizovanú mobilitu obyvateľstva, ktorému v prvej polovici 20. storočia začali konkurovať novoromantické idey záhradného mesta a rozvolnená modernistická zástavba inšpirovaná Le Corbusierovými zásadami žiariaceho mesta nového životného štýlu. Európsky urbanizmus tak osciloval medzi historickou stredovekou organickou zástavbou stredovekých miest, revolučne sa rozvíjajúcimi industriálnymi mestami a predmestskými štruktúrami voľne stojacej bytovej zástavby, odvolávajúcej sa na pokrokové manifesty moderny vyhovujúce novej stavebnej výrobe a priemyselnej pre-fabrikácii. Koniec 20. storočia však priniesol postmodernú kritickú revíziu urbanistických ideí 20. storočia a rehabilitoval estetiku a génia loci starobylého uličného priestoru miest.

Súčasný koncept mesta hybridizujú rôznorodé mestské koncepty a mestotvorné kvality blokovej aj rozvolnenej zástavby, utlmujú dopravu, revitalizujú mestský parter a aktivizujú sociálne aspekty verejného urbánneho priestoru. Súčasné mesto na bývanie ukrýva a minimalizuje statickú dopravu a transformuje dopravný uličný priestor a urbánny medzipriestor medzi domami na aktívne sociálne prostredie spoločenskej interakcie a trávenia voľného času. Krédom novovznikajúcej bratislavskej štvrte Čerešne tak bolo urbanizovať zanedbané územie architektonickým plánom kombinujúcim vlastnosti uzavretého a otvoreného bloku s výhodami otvoreného a uzavretého stavebného urbanizmu.

V hre je individuálny architektonický dizajn

Úvodná etapa projektu prvého mestotvorného bloku Čerešne s výraznou čiernou vežou nárožia a dynamickou, horizontálne štruktúrovanou bytovou tektonikou verejnosť dobre prijala a našla si svojich klientov, ktorí sa už vo svojich bytoch zabývali. Dvor blokového medzipriestoru sa stal obľúbeným miestom pre rezidentov, ktorí aktívne využívajú jeho komunitné priestory. Prvé obytné prostredie Čerešni bolo dotvorené umeleckým dielom – parametricky navrhovanou architektonickou štruktúrou symbolizujúcou vstupný portál novovznikajúcej štvrte, ktoré bolo výsledkom študentskej súťaže českých a slovenských architektonických škôl. V prvej etape výstavby tak vzniklo prvých 178 bytov s čiastočnou občianskou vybavenosťou v jednopodlažnej podnoži pri ulici Polianky, ktorá sa však v ďalších etapách rozvoja územia bude rozširovať o nové a komplexne riešené prevádzky verejného uličného priestoru.

Čerešne Lake nadväzuje na urbanistickú štruktúru obytného komplexu Čerešne, ktorou ateliér Šebo Lichý architekti pokračuje v nastolenom trende dosahovania kvality trvalo udržateľného mestského prostredia. V celom komplexe sa rozvíja viacpodlažné a málopodlažné bývanie v rozmanitosti hromadných a individuálnych foriem bývania, pričom každý dom má individuálny a originálny architektonický dizajn. Šesť líniívo usporiadaných obytných domov rešpektujúcich vrstevnice svahovitého terénu vytvára tri vnútorné dvory s diferencovanými programami voľnočasových, oddychových a outdoorových aktivít pre obyvateľov jednotlivých obytných blokov. Architektúra každého domu sa diferencuje vzhľadom na konfiguráciu terénu, ako aj v snahe vytvárať individualizované obytné prostredie pre každého nájomníka samostatne. Domy majú rôzne konfigurácie dynamických fasád, štruktúrovaných individuálnych aj pavlačových balkónov, vnútorných aj vonkajších priečných medzidvorových komunikačných priestorov, ako aj parteru a strešných krajín s mezonetovými bytmi. Vertikalitu strmého terénu okrem medziblokového svahu s rampami a so zelenou architektúrou charakterizujú aj monumentálne poloootvorené schodiská s vertikálnymi záhradami a podestami so zeleňou.

Javisko pre vzťahy aj socializáciu

Architektúra domov nadväzuje na modernistické a postmoderné tendencie bytovej výstavby veľkých medzinárodných urbanistických výstav IBA Internationale Bauausstellung, ktoré sa organizovali v 20. storočí vo Weissenhofe v Stuttgarte v roku 1927 a o šesťdesiat rokov, v roku 1987, v Berlíne najskôr ako manifest modernistického rezidenčného mesta a neskôr ako postmoderný manifest mesta. Obidve stavebné architektonické výstavy s aplikovaním najnovších návrhových postupov, stavebných technológií a urbanistických stratégií mali spoločné snahy navrhnuť prístupy k lepšiemu, zdravšiemu a krajšiemu bývaniu. Obidve výstavy, medzi ktorými bol šesťdesiatročný rozdiel, však charakterizovala snaha o architektonickú pestrosť s diverzifikáciou architektonických foriem, ktoré mali narušiť monotónnosť a stereotyp dovedy aplikovaných architektonických konštrukčných a typologických stereotypov.

Parkové úpravy terénu, kočíkovanie, outdoorový fitness či detské ihriská sú podľa ITB Development a architektov Šebo – Lichý realizované vízie vytvorenia príjemného priestoru, ktoré je javiskom na hru detí a nadväzovanie susedských, socializačných a priateľských vzťahov. Preto sa kladie dôraz na pobytové dvory aj na urbanistický, modernistický aj romantizujúci charakter projektu pripomínajúci riadkovú zástavbu, tradičný mestský dvor, ale aj záhradné mesto. V parteri sú umiestnené obchodné prevádzky, prízemné byty a mezonetové byty s predzáhradkami. Na vyšších poschodiach sa nachádzajú byty a strešné mezonety. Areál obsahuje dostatočné plochy zelene ako humanizačný prvok vo vzťahu k urbanizovaným plochám. Dvory sa využívajú prevažne na rekreáciu a oddych obyvateľov a návštevníkov, no koncept celého projektu umožňuje aj ich komunitné využitie, keďže okrem ihrísk pre viaceré vekové kategórie detí v projekte sa počíta aj s komunitnými záhradami na spoločné aktivity obyvateľov tohto komplexu.

Názov	Čerešne Lake
Adresa	Bratislava-Dúbravka, ulica Polianky a Pod čerešňami
Autori	Tomáš Šebo, Igor Lichý, Juraj Mihálik, Aleš Hradecký, Imrich Vaško, Emanuel Zatlukaj, Juraj Murín, Dominika Podolská, Jakub Vydra, Branislav Groch
Spolupráca	Juraj Fabrici, Patrik Bartas, Teodor Pongó, Sofia Lichvárová, Miroslava Šišková, Katarína Frivaldská, Denisa Pavkovček Šťastná, Katarína Filipková, Andrea Moravčíková, Matúš Godiš
Investor	ITB Development, a. s.
Plocha pozemku	13 906 m ²
Úžitková plocha	22 794 m ² (nadzemná aj podzemná časť)
Zastavaná plocha	3 274 m ²
Obstavaný priestor	104 713 m ³ (orientačne)
Projekt	2016 – 2020
Realizácia	9/2019 – 12/2022
Investičné náklady	50 mil. eur

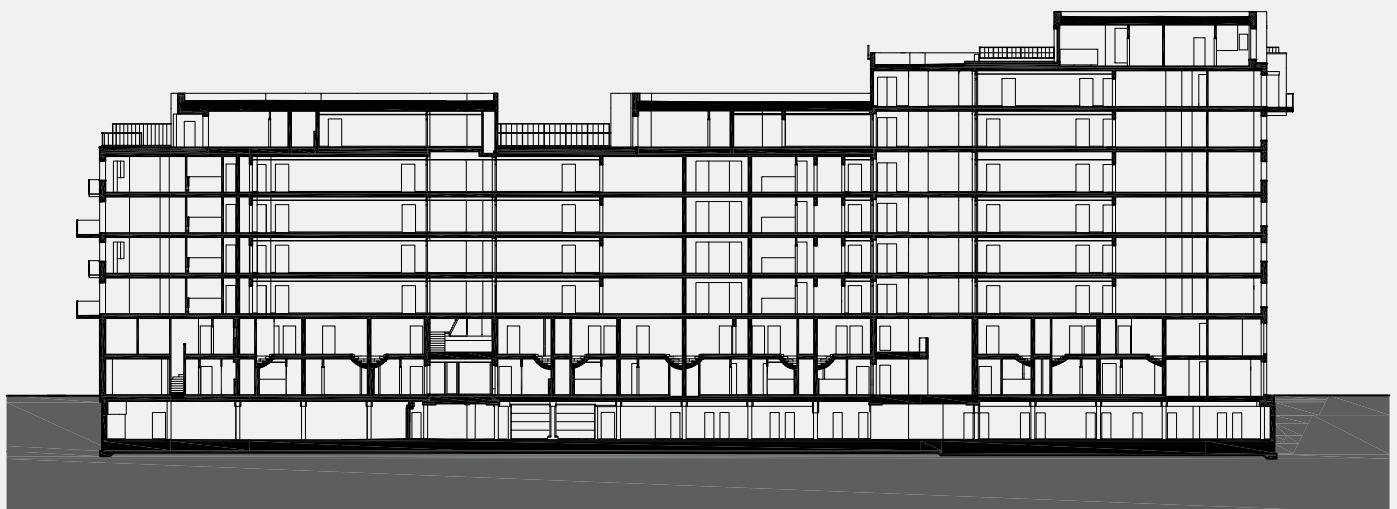
Východný pohľad

Západný pohľad

Rez

KubisArchitekti

Rodinný dom Borinka

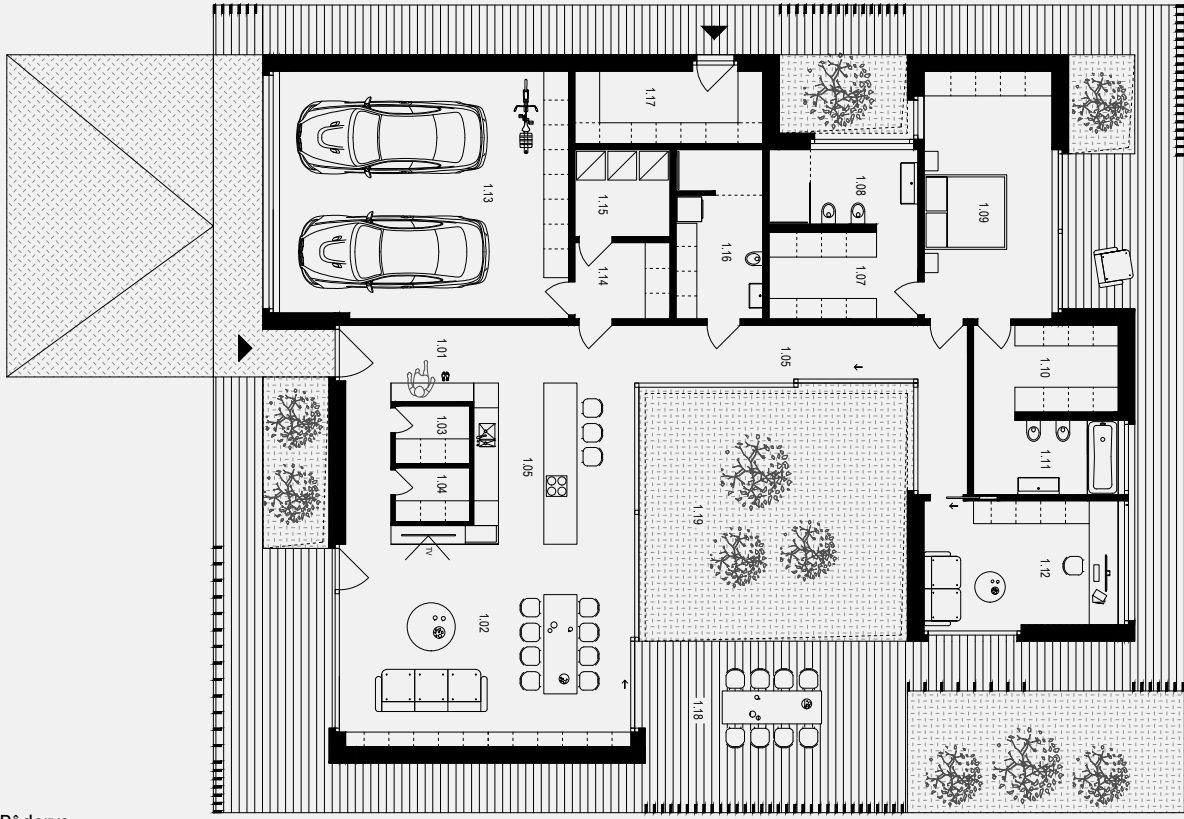
TEXT: DANIEL KUBIŠ
FOTO: MATÚŠ NEDVECKÝ (FOTER.SK)

Dôraz na kontakt s prírodou umocňuje samotnú podstatu architektonického návrhu a odzrkadľuje sa hneď vo viacerých rovinách. Hlavnou z nich je veľké zelené átrium, umiestnené v pomyselnom centre domu. Okolo neho je koncipovaný aj celý pôdorys, tvarovaný do písmena U.

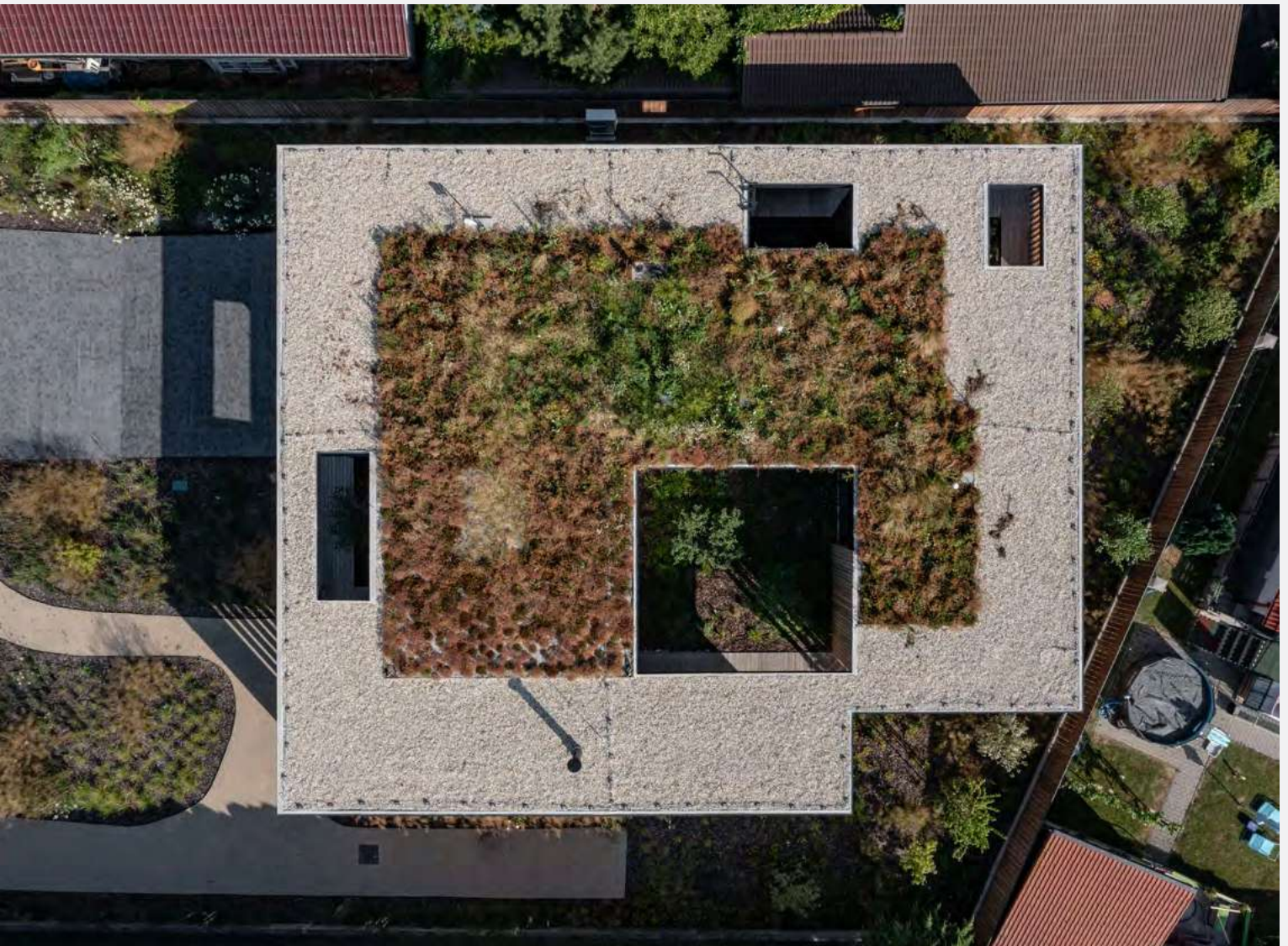

Pôdorys

Prírodné, udržateľné, v symbióze s prírodou – aj tak sa dá v krátkosti opísať útulné, hoci priestorovo i kvalitou nadštandardné bývanie pre dvojčlennú rodinu. Je situované v blízkosti Bratislavy v obci Borinka, kde sa jemne a vnímanavo začleňuje do okolitej zástavby, zachovávajúc filozofiu a architektonický štandard ateliéru KubisArchitekti. Ten sa špecializuje na ekologickú, trvalo udržateľnú výstavbu, ktorá ide s dobou vďaka integrácii moderných technológií a minimalizovaniu uhlíkovej stopy. To sú, samozrejme, kvality, ktorými oplýva i tento jednopodlažný rodinný dom v údolí Malých Karpát.

Dôraz na kontakt s prírodou

Na pozemku je dom situovaný v jeho zadnej časti, vyvýšený oproti okolitému terénu a odsadený od príjazdovej cesty. Tým sa vytvára istá filtračná zóna, vizuálna i zvuková, medzi cestnou komunikáciou a bývaním. Zámer vytvoriť väčšie súkromie napomáha záhrada pred domom, v ktorej rastú rôznorodé trvalky, kríky a trávy, obohatené o akcenty v podobe stromov. Druhé zastúpenie zelene vychádza z miestnej flóry, preto v záhrade možno naraziť na brezu, javor či na plané jablone. Do kontrastu s čistými líniami stavby sa dostávajú organické tvary chodníčka a ostrovy zelene v záhrade, ktoré tak spolu vytvárajú zaujímavý celok.

Dôraz na kontakt s prírodou umocňuje samotnú podstatu architektonického návrhu a odzrkadľuje sa hneď vo viacerých rovinách. Hlavnou z nich je veľké zelené átrium, umiestnené v pomyselnom centre domu. Okolo neho je koncipovaný aj celý pôdorys, tvarovaný do písmena U. Podľa želanej miery intimity vnútorných priestorov sa pohľad miestností buď upriamuje na toto zelené ťažisko domu, alebo sa, naopak, odoberá odvracia. Vytvárajú sa tak pestré zákutia s rôznymi výhľadmi a stupňami súkromia, vďaka čomu sa pohyb po dome stáva dynamickým zážitkom. Okrem

dominantného átria sa zeleň viackrát nenásilne začleňuje do pôdorysu pomocou troch zárezov s vegetačnými plochami. Ďalšiu rovinu kontaktu s prírodou sprostredkúva vyvýšená terasa, ktorá lemuje dom a akoby vyrastá zo súvislej stredne vysokej výsadby rastlín. Zelené átrium a súvislá vykonzolidovaná terasa sú dva základné architektonické prvky, ktoré dodávajú domu jedinečný charakter. Dom tak pôsobí ľahko, vzdušne a vďaka všadeprítomnej zeleni pokojne. Spomínaný kontakt v ďalšej rovine poskytuje prírodná záhrada a výhľady do okolitej krajiny s malebnou prírodnou scenériou.

Tri zóny

Z hľadiska dispozičného riešenia sa stavba člení na tri časti: dennú, nočnú a obslužnú. Návrh vychádza z priestorových požiadaviek investora a vzhľadom na počet obyvateľov je priestorovo pomerne veľkorosý.

Dennú zónu tvorí priestranná kuchyňa, spojená s jedálňou a obývačkou. Celá táto časť sa veľkými sklenenými plochami orientuje do zeleného átria. Ďalším zaujímavým prvkom, ktorý kompaktné spája viaceré „skryté“ funkcie tohto priestoru, je „integrováná nábytková kocka“. Okrem iného je v nej zabudovaná špajza, šatník na kabáty či rozšírenie pracovnej plochy kuchynskej linky. Tento prvok interiéru dodáva veľmi vítanú vzdušnosť. Spomínaná súvislá vykonzolidovaná terasa sa stáva dôležitou súčasťou dennej zóny najmä v teplejších mesiacoch, keďže viaceré denné aktivity vrátane stolovania sa vtedy presúvajú do exteriéru.

Nočná zóna je umiestnená na opačnej strane domu, ktorá sa svojimi výhľadmi odvracia od átria a upiera sa na hrad Pajštún. Tvorí ju veľká spálňa, z ktorej sa vstupuje až do dvoch kúpeľní so šatníkmi – jednej pánskej, druhej dámskej. Individuálny prístup pri návrhu vidieť aj na sanitárnom vybavení, keďže v pánskej kúpeľni nájdeme sprchovací kút a v dámskej kúpeľni zase vaňu a rozsiahlejšie odkladacie plochy

na kozmetiku. Pracovňa sa takisto pričleňuje k tejto pokojnejšej časti domu, aby ponúkala vhodné podmienky na ničím nerušenú prácu.

V neposlednom rade celok domu dotvára obslužná zóna. Je tu situovaná dvojmiestna garáž, technické zázemie, záhradný sklad, šatník, práčovňa a ďalšia kúpeľňa. Všetky zóny sú navzájom prepojené sklenenou chodbou, lemujúcou zelené átrium.

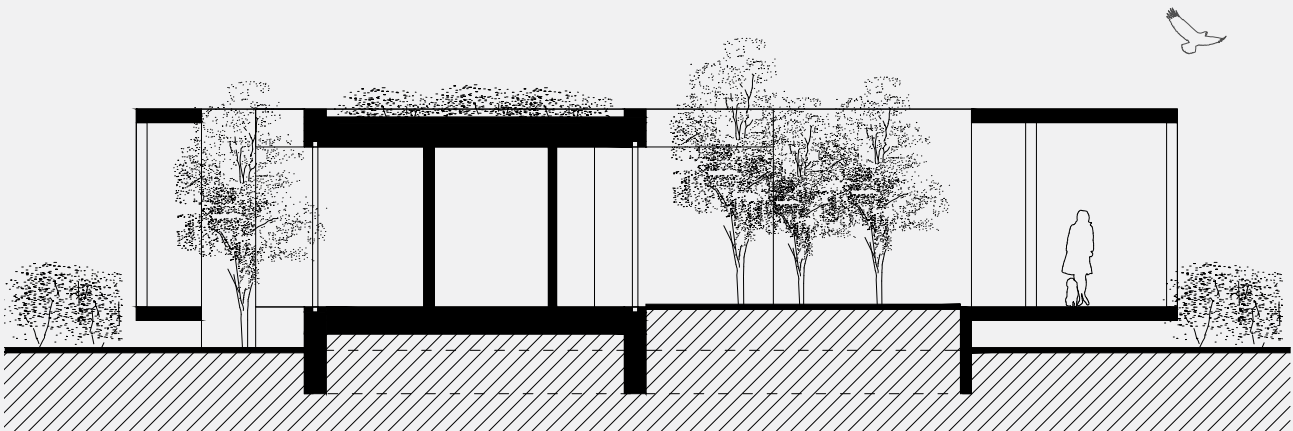
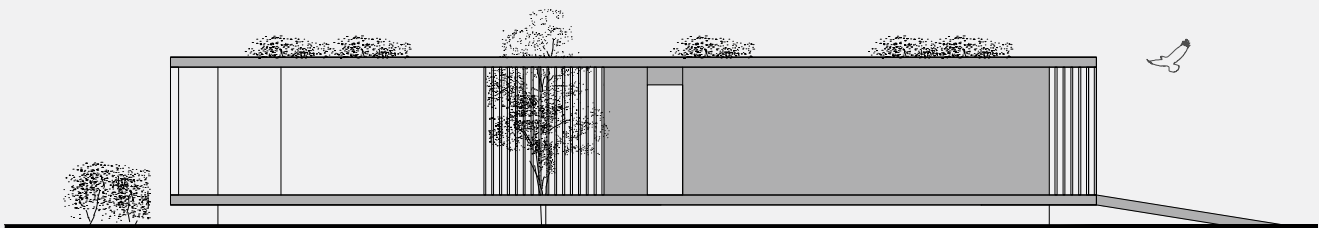
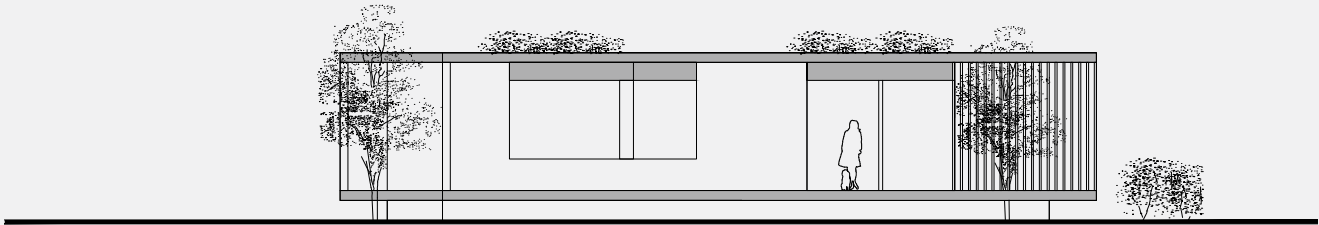
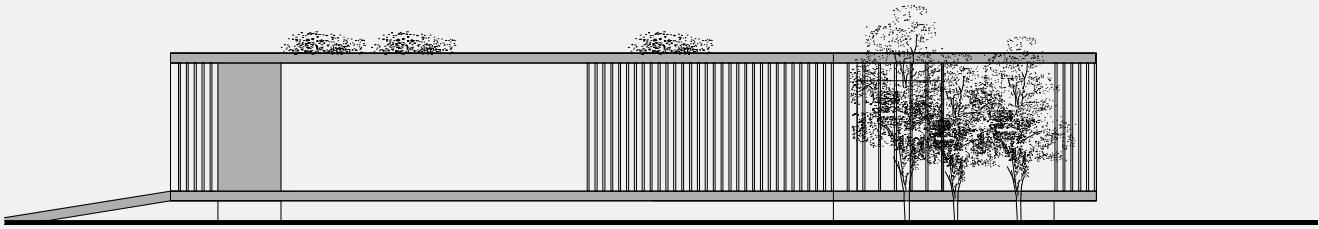
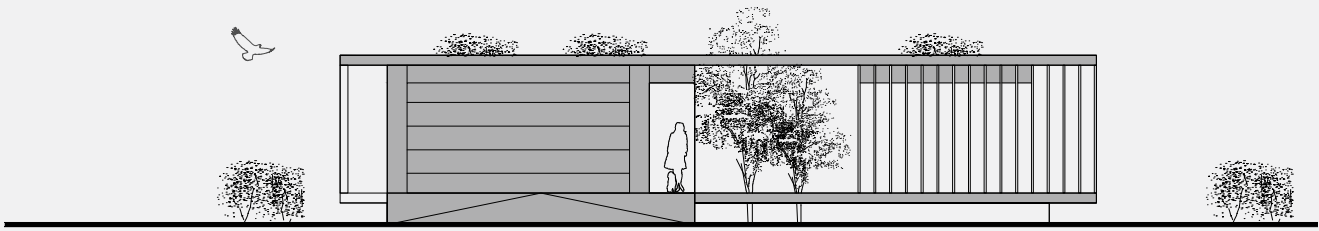
Udržateľnosť

Dôležité sú aj pasívne a ekologické princípy, ktoré sa pri návrhu zohľadňovali. Pasívne tienenie pomocou zastrešenia terasy a drevených vertikálnych lamiel, priečne prevetrávanie či akumulačná plocha pri kozube navodzujú pocitový komfort počas celého roka. K nemu prispievajú aj moderné technológie v podobe kúrenia a chladenia. Optimálne presvetlenie interiéru sa docielilo aj viacerými výrezmi v zastrešení terasy. Udržateľnosť stavby zdôrazňuje i jej materiálové riešenie a použitie dreva badať temer všade, keďže ide o drevo-stavbu z priznaných CLT panelov. Dokonca aj tepelná izolácia je drevovláknitá. Pohľadové drevo v interiéri je miestami ozvláštnené hlinenými omietkami bez prifarbenia so štruktúrou priznanej slamy. Aj v exteriéri je drevo jedným z dominujúcich materiálov. Obklady i lamely zo sibírskeho smrekovca s neošetreným povrchom dopĺňajú farebne kontrastujúce čierne kovové prvky s matnou úpravou. Farebne akcentované sú tak napríklad oplechovania okien, lemovanie terasy či garážové dvere. Strecha je vegetačná, so sukulentnými rastlinami a s nízkymi stepnými trávami.

Príjemný dojem z tohto domu dotvára zmysel pre detail, ktorý sa tu viackrát potvrdil – či už sú to priznané CLT panely, ktoré plynulo prechádzajú do mobiliára knižnice, alebo čistý pohľad na bezzárubňové dvere, zapustené sokle, alebo materiálové zladenie kuchynskej linky s podlahou.

Situácia

Názov	Rodinný dom Borinka
Adresa	Bratislava-Dúbravka, ulica Polianky a Pod čerešňami
Autori projektu	KubisArchitekti, s. r. o./Ing. arch. Daniel Kubiš, Ing. Martin Plošický
Autori interiéru	Ing. arch. Lucia Vlasáková, Ing. arch. Barbora Luptáková
Autori záhrady	Bc. Martin Malachovský, Ing. Zuzana Demovičová

Bytové domy Kolísky:

Od kolísky po nomináciu na CE ZA AR

TEXT: ARCHITEKTI ŠEBO LICHÝ
FOTO: TOMÁŠ MANINA

Štyri bytové domy, ktoré sa obracajú do zeleného vnútrobloku. Horizont parteru a striech rozšírený o obytné predzáhradky, konštrukcie lodžií pripravené na obrastenie... Nová predmestská krajina s prvkami zelenej infraštruktúry, to sú Kolísky v Záhorskej Bystrici.

Rok 2023 je pre autorov projektu – ateliér Architekti Šebo Lichý, rokom projektu Kolísky. Po úspechu v medzinárodnej súťaži Big SEE Awards 2023 v slovinskej Lubláne sa s Kolískami zaradili medzi nominácie 22. ročníka ocenenia Slovenskej komory architektov – CE ZA AR 2023. Čím Kolísky oslovili autorov, obyvateľov projektu a čím odbornú porotu?

Blokový urbanizmus v praxi

Bytový komplex Kolísky je špecifický polohou na rozhraní obytnej štvrte a tradičnej dedinskej zástavby Záhorskej Bystrice. Ide o mestské bývanie s nádychom vidieka a práve túto myšlienku mali architekti na mysli počas hľadania dizajnu životného priestoru takmer pre stovku rodín. „Predstavovali sme si, ako sem prichádzame v detskom veku na prázdniny k babke na Záhorie, tešíme sa z všadeprítomnej zelene vo dvore, na balkónoch, vinúcej sa po trelážach. A na známe tváre, ktoré stretávame a s ktorými nám je dobre,“ predstavuje základný koncept architekt Tomáš Šebo. Toto všetko je v Kolískach prítomné v abstraktnej forme balkónov, kvetináčov so zeleňou, ústredného dvora s lieskami, ihrísk s grilom a lavičkami. A práve tieto motívy s abstrahovaným nádychom dedinskej atmosféry dávajú Kolískam neopakovateľný výraz a autenticitu. Kolísky sú riešené tak, ako by mali byť, podľa architektov, vyriešené všetky bytové domy – so všetkými autami schovanými pod zemou a polosúkromným dvorom so špecifickou atmosférou a funkciou.

Bytový komplex vychádza z blokového urbanizmu, kde sa exteriérový priestor delí na verejnú ulicu a poloverejný vnútroblok. Hmoty objektov sa smerom do svahu zmenšujú, urbanistické riešenie odkazuje na mierku mestských víl. Polozapustená podnož suterénu absorbovala všetko rezidenčné parkovanie a komerčnú vybavenosť.

Urbanistické riešenie Kolísk odkazuje na mierku mestských víl a budovy sa smerom do svahu znižujú. Architektonicky dominantným prvkom sú žlté balkónové konštrukcie, ktoré v dohľadnom čase zaplní

zeleň. Tú nájdeme aj na najvyšších podlažiach či vo vnútrobloku, kde vyrastie hájik z liesok, ktorý v letných mesiacoch zabezpečí príjemný chládok. Parkovacie miesta sú umiestnené v podzemnej garáži, kde sú vybudované aj viacúčelové kobky.

Komunita na prvom mieste

„Snažili sme sa priniesť koncept ‚kids friendly‘ bývania,“ pokračuje Tomáš Šebo. „Uvedomili sme si, že lokalita tvorí veľmi podnetné prostredie na detský vývin. Blízkosť lesa, možnosti na výlety, blízka škola a škôlka či nová štvrť plná mladých rodín. Preto sme sa rozhodli vytvoriť miesto, ktoré bude čo najlepšie spĺňať potreby rodín a detí.“

Popínava zeleň je prítomná na balkónoch a pergolách predzáhradiek. Každý balkón je vyabstrahovanou tradičnou mrežou na popínanie – divého viniča, ruží. Každý má svoj kvetináč, svoj kúsok vidieckej záhradky s bylinkami, popínavou zeleňou, kvetmi. Celá centrálna časť vnútrobloku je architektonicky dôsledne prepracovaná a v súlade so súčasným trendom prepájania viacerých funkcií do jedného priestoru.

Pre deti je tu pieskovisko s preliezačkami, rodičia si majú kam sadnúť na kus reči, tínedžeri zas kde zacvičiť či zahrať pingpong. Pre všetky skupiny obyvateľov je tu dostatok prírodných zdrojov tieňa, akustických bariér a prvkov na sedenie.

Ked' zeleň diktuje kvalitu projektu

Téma zelene v rezidenčných developer-ských projektoch dnes rezonuje nielen v odbornej verejnosti. Bývať na mieste, kde je zeleň v samom DNA projektu, so sebou prináša celú škálu zdravotných, ekologických, estetických aj spoločenských benefitov. „Rezidenčný development jednoducho nemôže byť plnohodnotný ani spoločensky zodpovedný bez dostatočného dôrazu na použitie zelene,“ hovorí záhradný architekt Vojtěch Urban, spoluautor bratislavských Kolísk.

Pre českého odborníka na krajinnú architektúru boli Kolísky prvou väčšou zákazkou na Slovensku a zároveň premiérovou spoluprácou s ateliérom Architekti Šebo Lichý a ITB Development. Výsledkom je 3 400 m² trávnatých plôch, 40 vysadených stromov, 1 250 kríkov, 300 popínavých drevín, 2 300 trvaliek, 100 veľkých okrasných tráv, 4 pôsobivé zelené strechy a implementovanie vlastného know-how, ako aj najnovších poznatkov v oblasti modrozelenej infraštruktúry či vertikálnych záhrad.

Okrem zrejmych ekologických benefitov má zeleň zásadný podiel aj na utužovaní susedských vzťahov. „Záhradka či záhon sú dobrou témou na rozhovor, ale aj príležitosťou na delenie o záľubu. Zeleň uvoľňuje stres a o manuálnej činnosti spojenej so zemou a s rastlinami to platí dvojnásobne. Súčasťou Kolísk sú priestrané komunitné záhony, ktoré na svoje fungovanie vyžadujú aktívne zapojenie obyvateľov, čím nabádajú na susedskú spoluprácu,“ vyzdvihuje záhradný architekt Vojtěch Urban.

Kolísky z pohľadu architekta Imricha Vaška

Bytový komplex štyroch symetrických domov, ktoré sa svojimi vnútornými nárožiami obracajú do uzavretého komunitného vnútrobloku, ponúkajú Bratislavčanom mestské bývanie na rozhraní novej obytnej štvrte a tradičnej dedinskej zástavby. Stovka rodín v dostupnej vzdialenosti verejnou dopravou od mesta v blízkosti krajiny Záhoria a lesoparku obýva zelený dizajnerský koncept, kde sa horizont parteru a striech rozširuje do obytných predzáhradiek, terás a troch typických podlaží s hybridizovanými konštrukciami balkónov/lodžii s atmosférou záhradných altánkov, obrastených popínavou zeleňou. Rôznorodá treláž predsadených priestorov bytov vytvára komplexnú predmestskú krajinu individualizovaných záhrad a spoločného oddychového parku s ihriskom a socializovaných obytných štruktúr životného štýlu súčasnej mladej rodiny, žijúcej v meniacich sa spoločensko-pracovných a klimatických podmienkach.

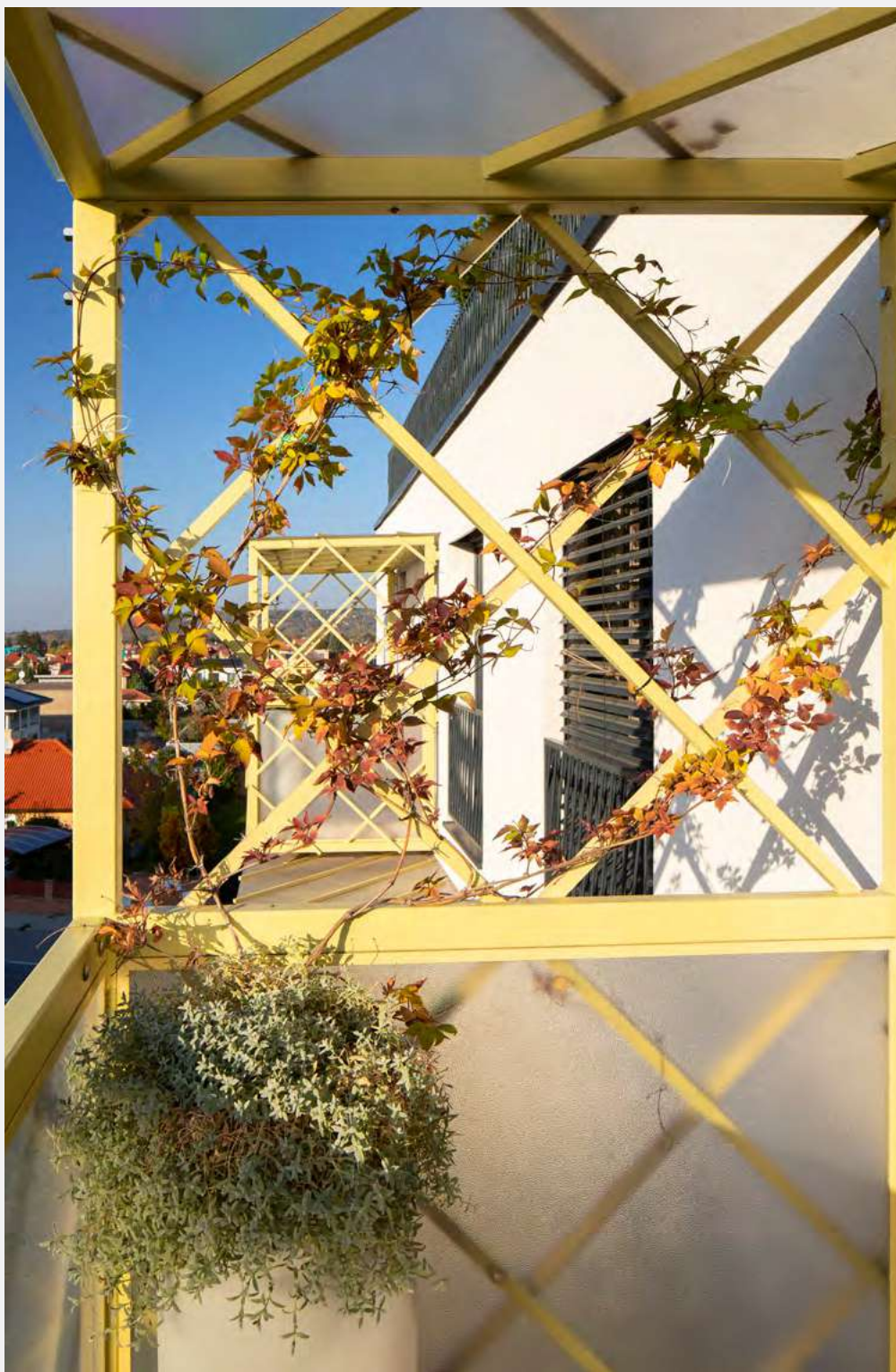
Kolísky v číslach:

- 4 samostatné bytové bloky
- 98 dvojizbových až päťizbových bytov
- 160 parkovacích miest v podzemnej garáži
- 18 vonkajších parkovacích miest

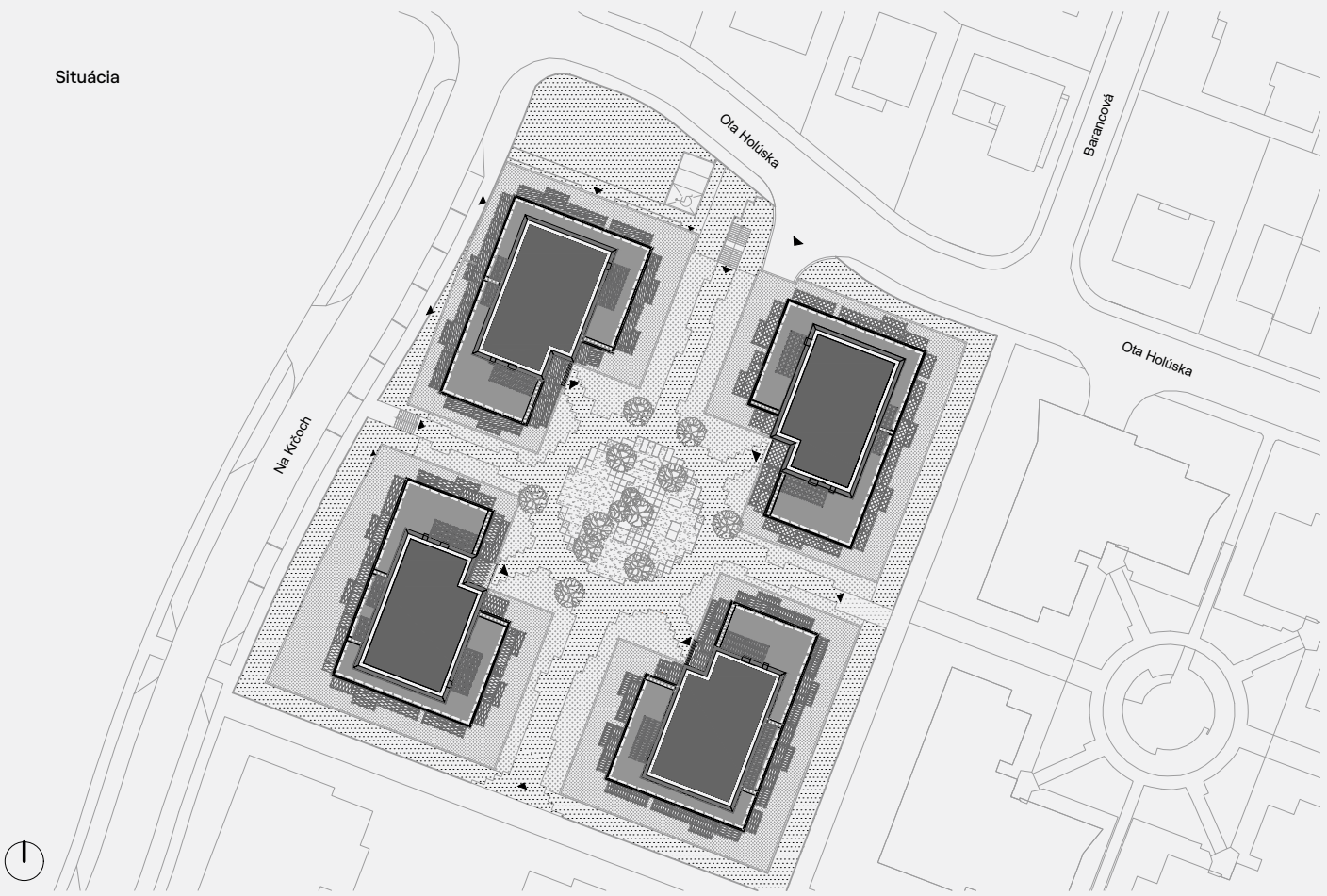

Situácia

Pôdorys

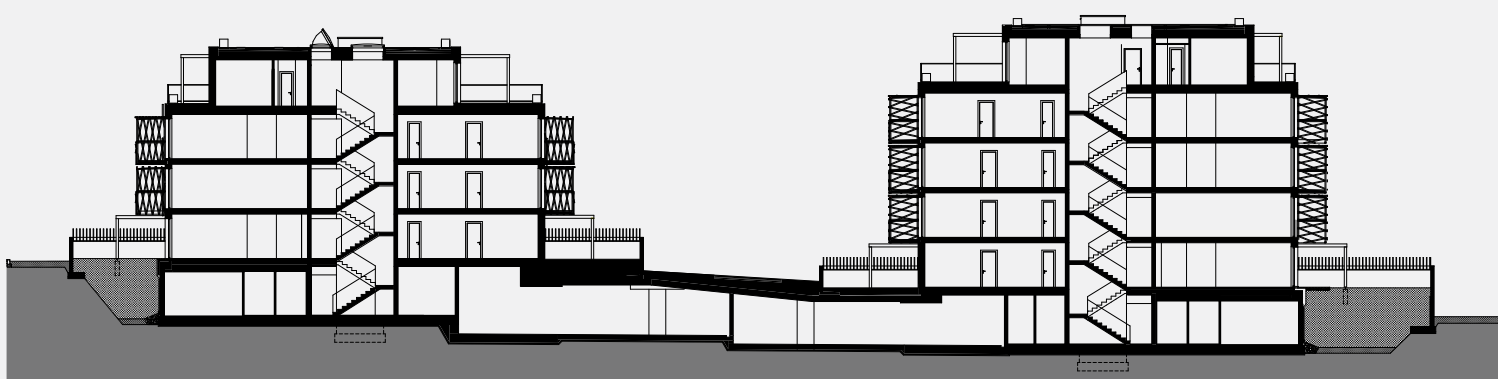
Východný pohľad

Západný pohľad

Rez

Názov	Kolísky
Adresa	Bratislava-Záhorská Bystrica, Pod vrškami
Investor	ITB Development, a. s
Autor	Architekti Šebo Lichý
Autori	Tomáš Šebo, Igor Lichý, Emanuel Zatlukaj, Juraj Murín, Aleš Hradecký, Imrich Vaško, Branislav Groch
Spolupráca	Jakub Vydra, Teodor Pongó, Júlia Jackulíková
Autor urbanistického konceptu	Yashar Architects
Krajinná a záhradná architektúra	Ing. Vojtěch Urban
Štúdia a projekt	2016 – 2019
Realizácia	2017 – 2020

ARCHICO

Nový pavilón urgentného príjmu – nemocnica Bojnice

Dostatok denného svetla, logické rozdelenie vstupov, prepojenie s operačnými sálami. I to charakterizuje realizáciu nového pavilónu urgentného príjmu v Bojniciach s vybavením nadregionálneho významu.

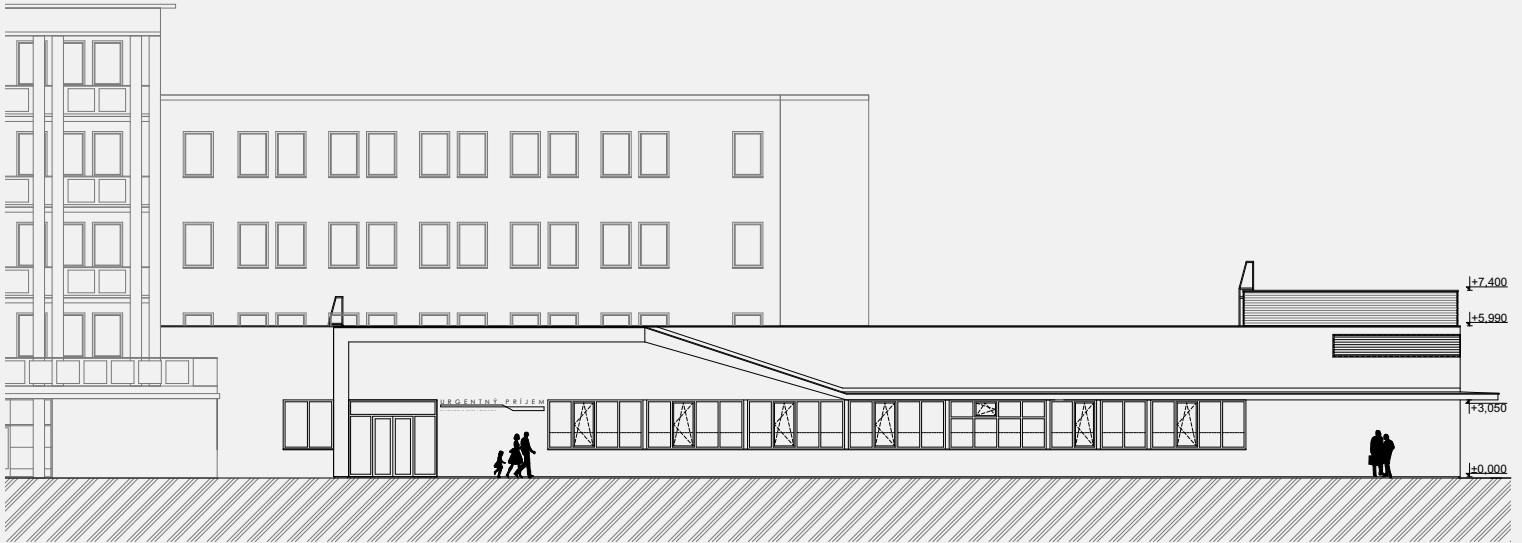
TEXT: MAREK JABLONSKÝ, STANISLAV MAJCHER
FOTO: TOMÁŠ MANINA

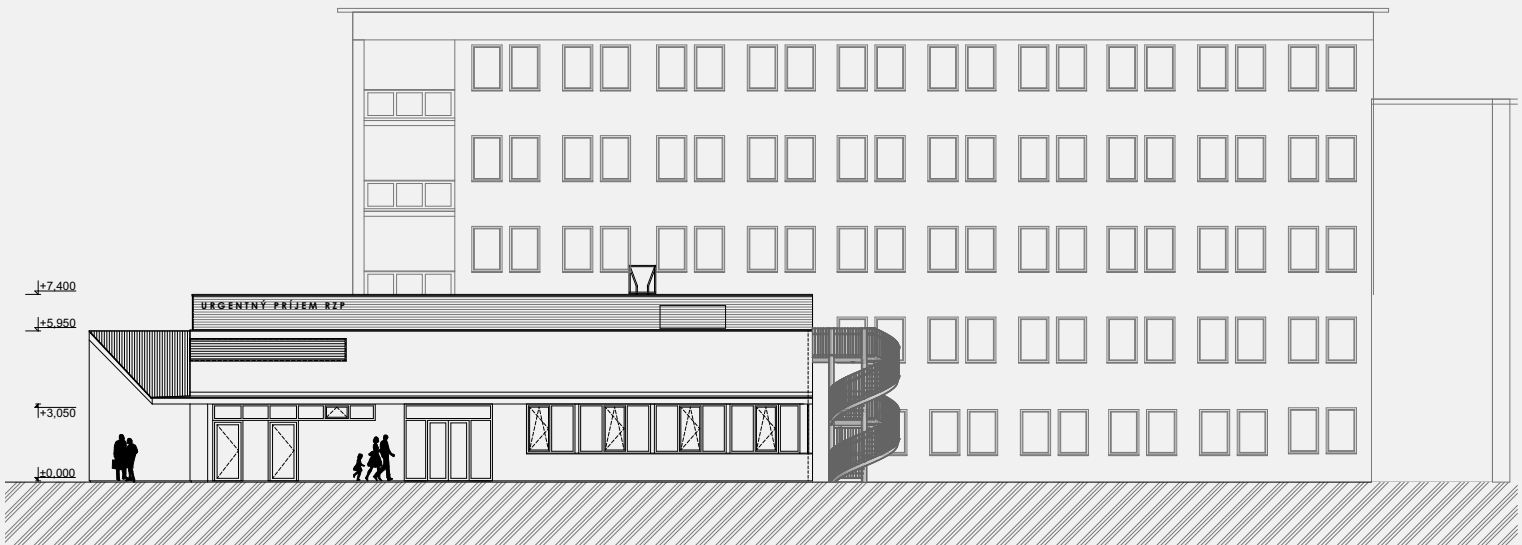

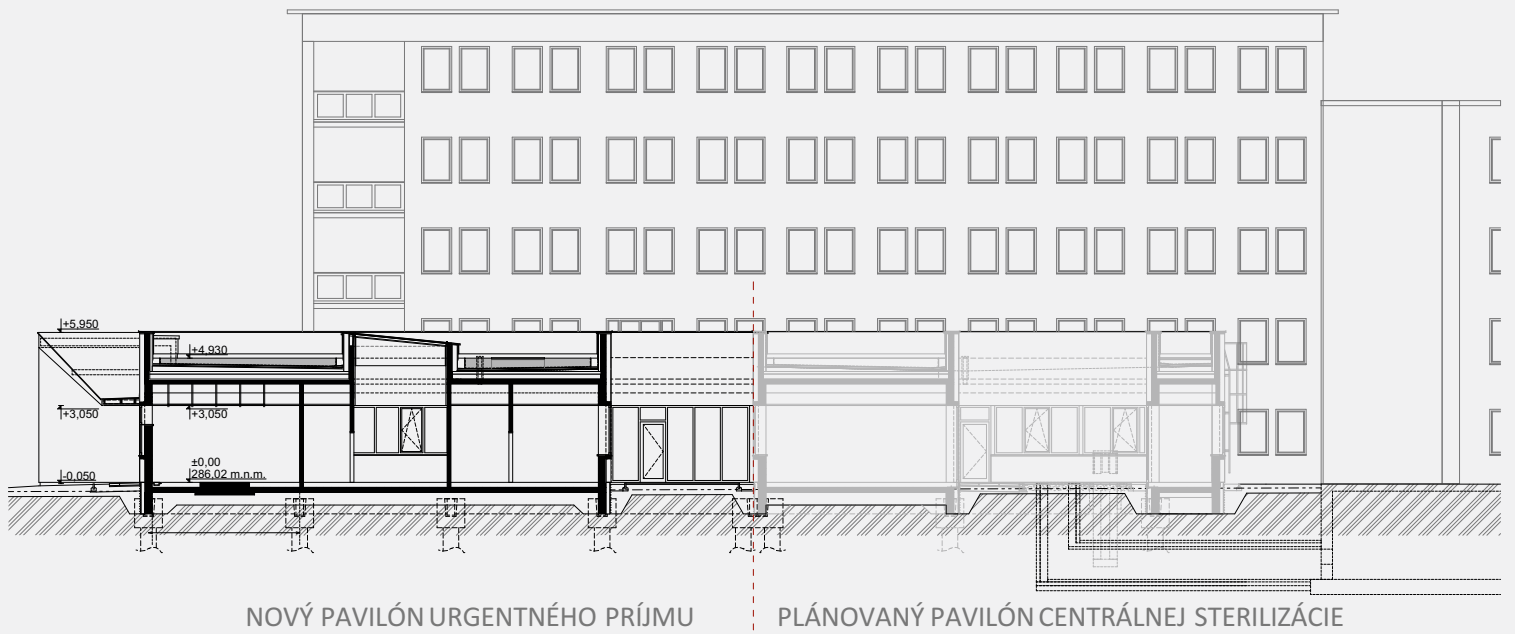
Juhozápadný pohľad

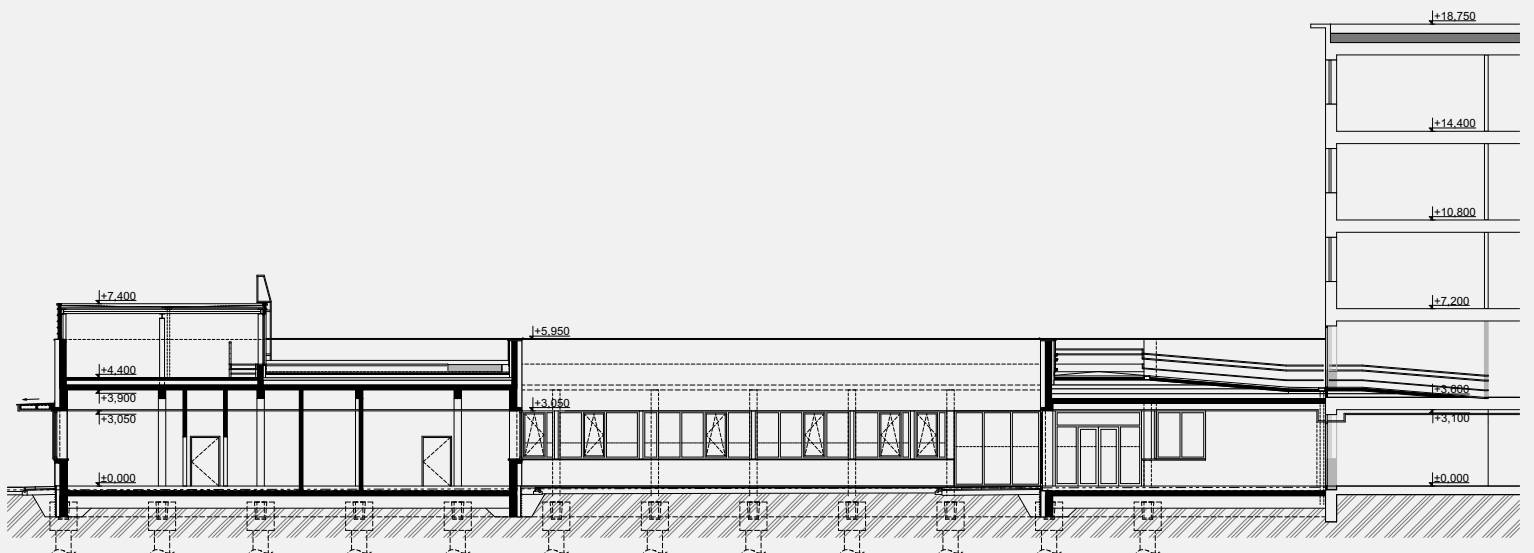
Juhovýchodný pohľad

Rez

Rez

Cieľom projektu bolo navrhnuť nový pavilón urgentného príjmu I. typu s vybavením nadregionálneho významu. Poloha nového pavilónu sa v rámci areálu nemocnice zvolila tak, aby sa dosiahlo čo najlepšie prepojenie s operačnými sálami a zároveň sa skrátil čas prízjazdu novou prístupovou cestou pre vozidlá RZP. Táto poloha a jednoznačný geometrický tvar dávajú novému pavilónu charakter stmelujúceho prvku pre ďalší rozvoj areálu nemocnice smerom do voľnej, juhovýchodnej časti pozemku. Nový pavilón zachováva uličnú čiaru, ktorú tvorí existujúca hmota nemocnice.

Zameranie na denné svetlo

V prípade urgentného príjmu môžeme hovoriť o „stroji na liečenie“ a tomu je podriadené aj architektonické riešenie. Dôležitým zámerom bolo dostať čo najviac denného svetla do priestoru pavilónu a zároveň ubrať čo najmenej denného svetla z existujúcej budovy nemocnice. Preto je hmota perforovaná hlavným centrálnym átrium, ktoré je situované tak,

aby pacienti, ktorí prichádzajú na urgentný príjem z nemocnice, mali výhľad do priestoru átria. Strecha je riešená ako intenzívna, zelená a je prístupná z detského oddelenia na 2. NP. Okrem vizuálneho a oddychového charakteru má toto riešenie eliminovať aj množstvo tvrdých plôch v areáli nemocnice, čo je pozitívum hlavne v horúcich letných mesiacoch.

Rozdelenie

Prevádzkovo je nový pavilón koncipovaný na princípe oddelených vstupov pre chodiace pacientov a pacientov, ktorých dovezie RZP. Táto koncepcia určila jednoznačné prevádzkové riešenie hlavného priebežného priestoru, ktorý tvorí nosnú prevádzkovú kostru, rozdelenú na ambulatnú časť a manipulačnú časť pre vstup RZP. Na začiatku ambulatnej časti je umiestnená hlavná recepcia, ktorá má vizuálny kontakt so všetkými časťami urgentného príjmu a svojou polohou vytvára centrálny riadiaci bod prevádzky. Po oboch stranách sú

radené prevádzky urgentného príjmu. Pri ambulatnej časti je to päť ambulancií, zákroková miestnosť, sadrovňa, miestnosť pre expektačné lôžka a izolačka. V manipulačnej časti je to jednotka úrazovej starostlivosti s podpornými prevádzkami ako digitálne RTG. Zázemie personálu je v novom pavilóne samostatne oddelená časť. Prekrytie hlavného vstupu je riešené formou, ktorá ho kompozične akcentuje, čím sa podporuje jeho čitateľnosť. Podvedomá orientácia pacientov bola dôležitým faktorom, ktorý ovplyvňoval dispozično-prevádzkovú jednoznačnosť pavilónu.

Konštrukčný systém bol zvolený ako montovaný skelet v module osových vzdialeností 4 m/6 m. Konštrukčná výška je 4,4 m (dosiahnutá svetlá výška vo vnútorných priestoroch je 3,05 m). Z dôvodu problematickej hydrogeológie podlažia bol zvolený spôsob zakladania objektu hlbinnými, vŕtanými pilótami s priemerom 620 mm.

Názov	Urgentný príjem – nový pavilón – nemocnica Bojnice
Adresa	Nemocničná 581, 972 01 Bojnice
Autori	Ing. arch. Marek Jablonský, Ing. arch. Stanislav Majcher, PhD. – ARCHICO, s. r. o.
Spolupráca	Hosping, s. r. o. (zdravotné technológie)
Investor	TSK Trenčín, NsP v Prievidzi so sídlom v Bojniciach
Hlavný zhotoviteľ	Sitoto, s. r. o.
Projekt	9/2019 – 11/2019
Realizácia	11/2020 – 07/2022
Zastavaná plocha	1 027 m ²
Úžitková plocha	1 050 m ²
Obstavaný priestor	6 900 m ³
Náklady	3,3 mil. + DPH

Stanica cestného turistického vláčika, Zemplínske Hámre

TEXT: MARTIN ŠTOFIRA
FOTO: MARTIN ŠTOFIRA, PETER FILAKOVSKÝ

Stavba je koncipovaná ako prejazdný dvojtraktový objekt, ktorý napína dve funkcie. Slúži ako nástupný, výstupný a čakací priestor pre návštevníkov a zároveň v nočných hodinách či v zimných mesiacoch slúži ako depo.

Objekt sa nachádza v obci Zemplínske Hámre v najvýchodnejšej časti Slovenska, päť kilometrov južne od okresného mesta Snina. Obec je známa síce mladou, ale o to intenzívnejšou históriou ťažby železnej rudy v 19. storočí. V roku 2015 tu zriadili náučný chodník a v miestnej murovanici, čo bol špecifický objekt na ubytovanie robotníkov v miestnom priemysle, vzniklo obecné múzeum. Obec začala žiť (aj) turizmom. Na tento úspešný a fungujúci projekt so značkou Hámorský náučný chodník nadviazal ďalší produkt rozvoja turizmu – Karpatské koľajky – po stopách úzkokoľajových železníc v Karpatoch. Ten bol podporený z prostriedkov programu Interreg V-A Poľsko-Slovensko. Hlavnou ideou bolo prepojiť miesta, kde sa úzkorozchodné železnice nachádzali, a prezentovať ich buď v originálnom zachovaní, ako je to napr. v poľskom hraničnom meste Majdan a jeho okolí, alebo tam, kde sa nachádzajú len terénne zvyšky pôvodných trás. Druhým prípadom je obec Zemplínske Hámre, ktorá má však ako spomienku na koľajové zväžanie dreva nainštalovaný aj exponát lokomotívy úzkokoľajnej železnice. Ten sa nachádza v exteriéri, v juhovýchodnej koncovej časti obce, blízko turistického informačného centra a východiskového bodu turistických trás do Vihorlatských vrchov.

Tento bod bol zvolený ako optimálne miesto na stavbu stanice cestného turistického vláčika, aby obec rozšírila svoje portfólio služieb turistom a sprostredkovala im zážitok jazdy cez les podobný tomu na poľsko-slovenských hraniciach.

Koncept a architektúra

Parcela s objektom sa výškovo delí na dve úrovne. Spodná terasa slúži ako odstavňá plocha s objektom turistického informačného centra. Na hornú terasu sa zo severnej strany napája turisticko-hospodárska lesná cesta, po ktorej bude cestný turistický vláčik premávať. Bude ponúkať zážitkovo-náučné exkurzie po historickej trase úzkorozchodnej železničky Snina – Vihorlat.

Samotná stavba je koncipovaná ako prejazdny dvojtraktový objekt, ktorý napĺňa dve funkcie. Slúži ako nástupný, výstupný a čakací priestor pre návštevníkov a zároveň v nočných hodinách či v zimných mesiacoch slúži ako depo.

Pôdorysný konkávny tvar stanice kopíruje zakrivenie trasy turistického vláčika, ktorá objektom prechádza. Presah pultovej strechy smeruje k hlavnému prístupovému bodu a k pohľadom budúcich návštevníkov a turistov. Päť otváracích dvojkrídlových dverí vytvára v otvorenej polohe vertikálne lamely a indikuje otvorené nástupisko. Hladká oblúková stena, ktorú formujú zatvorené krídla, naopak, znamená, že stanica je mimo prevádzky a vláčik je odstavený v objekte. Posuvné dvere na oboch kratších fasádach umožňujú prejazd objektom.

Dispozične je objekt riešený ako dvojtrakt. Cestný vláčik prechádza vonkajším prekrytým okruhom stavby, pričom návštevníci vstupujú do objektu vnútorným okruhom. Z otvorenej terasy

a nástupnej plochy je prístupné hygienické zázemie a príručný sklad. Väčší skladový priestor je prístupný z exteriéru. Architektonické riešenie dotvára drevená konštrukcia a vertikálne kladený obklad fasády, ktorý plynulo pokračuje aj na krídlach otváracích a posuvných dverí. Finálnu vrstvu strechy tvorí ľahká plechová krytina. Uzavreté skladové a hygienické priestory sú obložené keramickým obkladom a keramickou dlažbou.

Z konštrukčno-technického hľadiska je objekt jednoduchá drevostavba tvorená systémom drevených stĺpov a nosníkov a opláštená dreveným obkladom. Založenie objektu tvorí kombinácia základových pásov a základových pätičiek, pričom je vytvorená aj základová doska, ktorá slúži aj ako odstavňá plocha pre cestný vláčik. Terasa a nástupná plocha sú obložené drevenými terasovými doskami. Objekt je opláštený vertikálne kladeným fasádnym dreveným obkladom, pričom dosky tohto obkladu vytvárajú aj posuvné dvere pre vjazd a výjazd vláčika, aj otváracie dvojkrídlové dvere, ktoré sú umiestnené pred vonkajšou terasou. Strecha objektu je pultová a je tvorená drevenými nosníkmi a opláštená ľahkou plechovou krytinou.

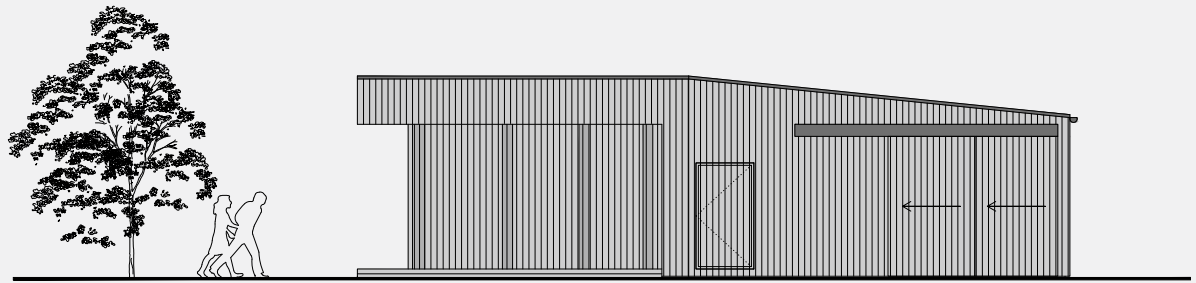
V hre je aj multifunkčná plocha

Hlavný objekt stanice dopĺňa kruhové sedenie zapustené v teréne. Spolu s dvoma výškovými úrovňami sedenia a dvoma schodiskami, ktoré sú plne integrované, slúži nielen ako exteriérová čakáreň, ale aj ako priestor na rôzne turistické a vzdelávacie skupiny a aktivity. Vytvára tak multifunkčnú plochu, ktorú tvorí zhutnený štrkový povrch.

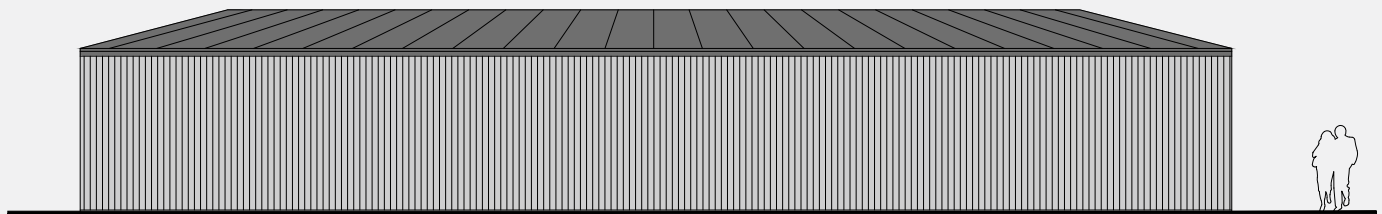
Spevnené plochy na riešenej parcele vychádzajú z funkcie celej stavby a vytvárajú tak oblúk jednoduchej asfaltovej cestnej komunikácie na otočenie vláčika. Začínajú sa na prístupovej cestnej komunikácii a oblúkom cez budovu stanice sa opäťovne na cestu vracajú. Spevnené plochy s osadenou betónovou, resp. kamennou dlažbou rovnako vytvárajú prístup pre návštevníkov k nástupnej terase a zapustenému kruhovému sedeniu. Exteriérové schodisko je navrhované ako prepojenie dvoch terás riešenej parcely, pešie prepojenie odstavnej plochy a stanice turistického vláčika.

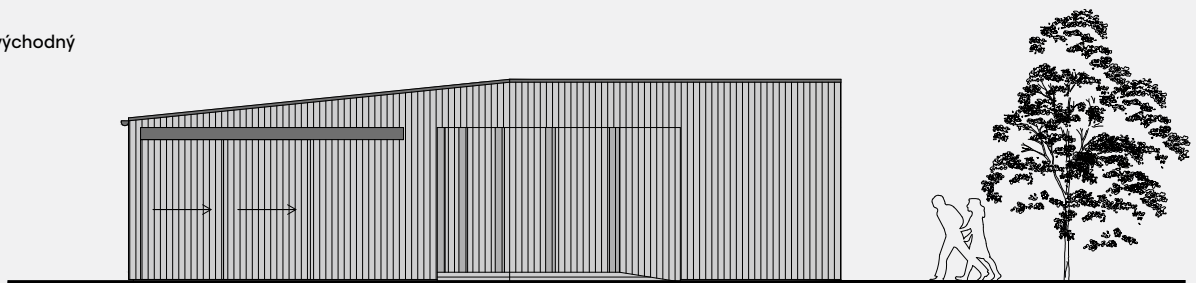
Pohľad západný

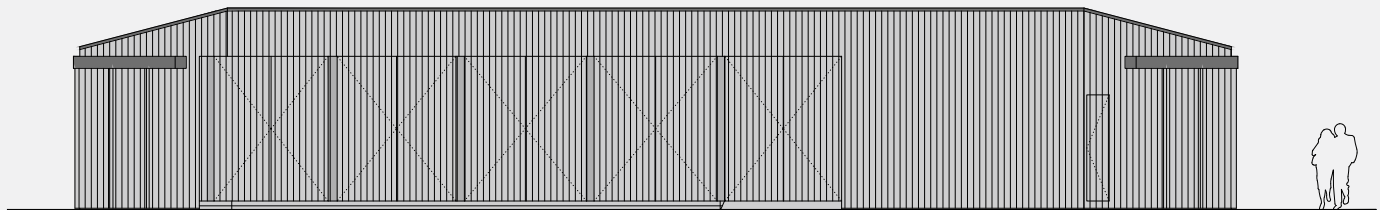
Pohľad juhovýchodný

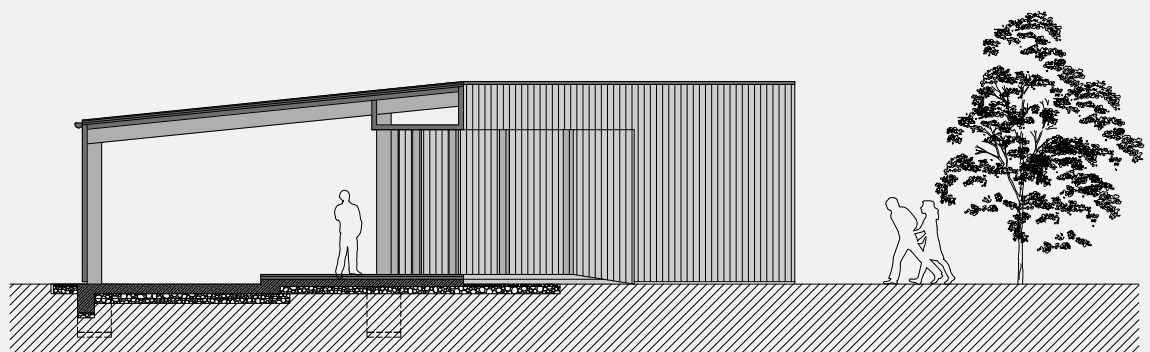
Pohľad severovýchodný

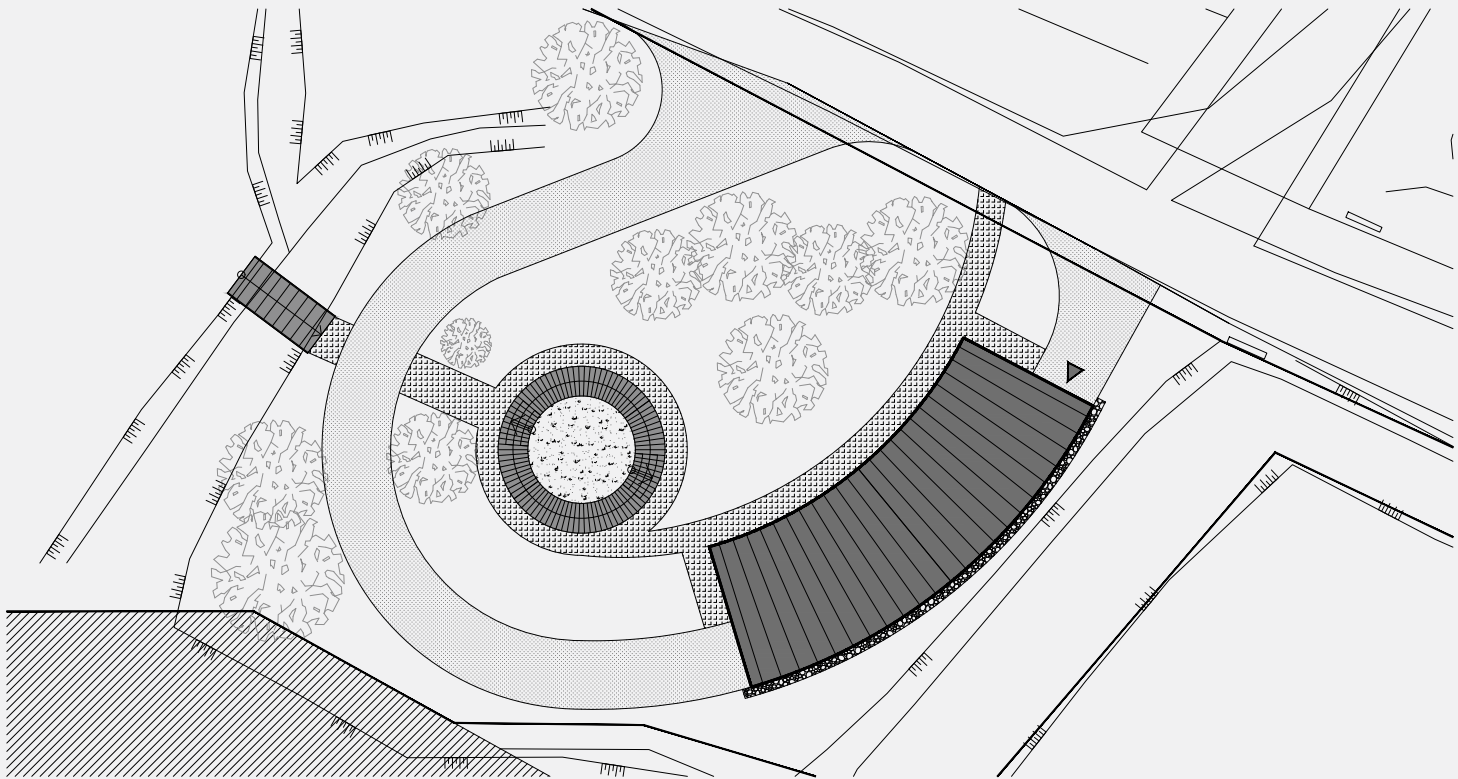

Pohľad severozápadný

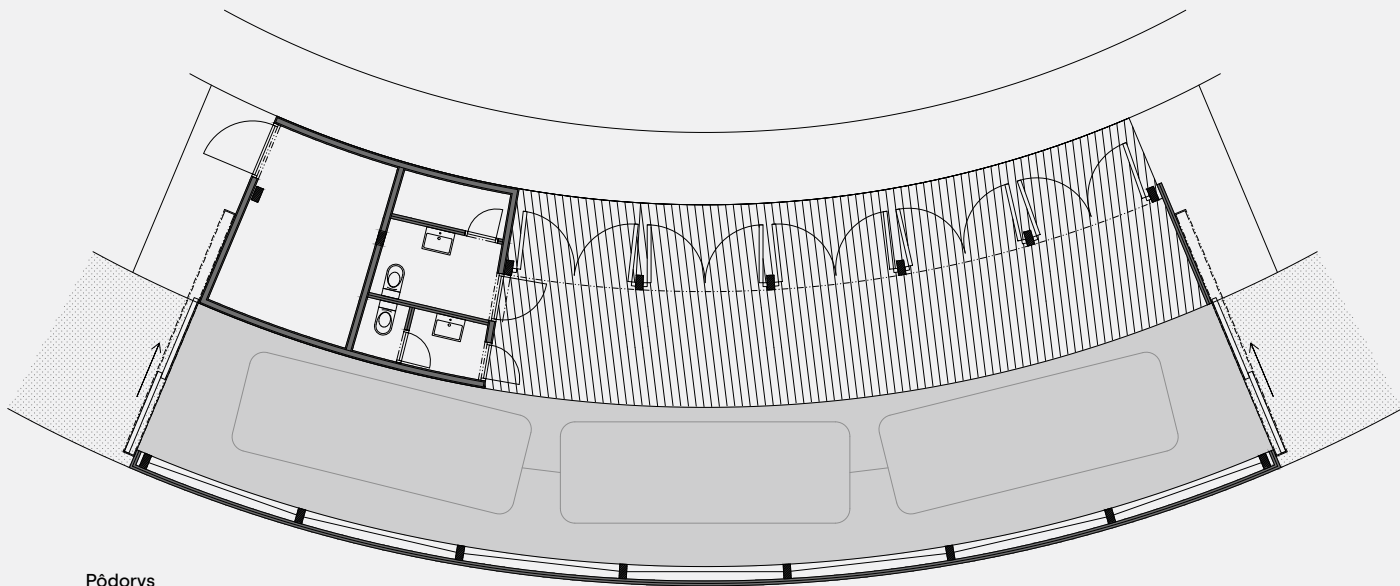

Rez

Sitácia

Pôdorys

Názov	Stanica cestného turistického vláčika
Adresa	Ulica Jozefa Rholla, Zemplínske Hámre, p. č. 1180/5
Autor	Ing. arch. Martin Štofira
Spracovateľ	Štofira architekti, Snina
Investor	Obec Zemplínske Hámre, Hlavná 152/183, 067 77 Zemplínske Hámre
Vypracovanie štúdie	2016
Projekt	2019
Realizácia	2021
Zastavaná plocha	169,02 m²

Danucem prináša inovatívnu eko-klasifikáciu svojich cementov.

Udržateľnosť už nie je výsada, je to nevyhnutnosť. Spoločnosť Danucem sa preto zaviazala, že k výrobe svojich stavebných materiálov bude pristupovať zodpovedne, s rešpektom k budúcim generáciám. Výsledkom, z ktorého môže ťažiť zákazník aj celá spoločnosť, je transparentný označovací systém ECO2 CLASS. Ten poskytuje prehľad o CO2 stope každého z jej cementových výrobkov.

Ako sa počíta CO2 stopa cementu?

Aj úplne identické výrobky môžu mať rôzne hodnoty, ak sa vyrábajú v rôznych cementárňach. Metodika Danucem použitá na jej vlastnú inovatívnu eko-klasifikáciu je založená na výpočte netto kg CO₂ / t, pričom zohľadňuje energetickú účinnosť technológie, vplyvy využívania alternatívnych palív a alternatívnych surovín.

Po analýze a klasifikácii všetkých týchto údajov odborníkmi sú cementy Danucem rozdelené do piatich kategórií: A, B, C, D a E. Produkty kategórie A sú pritom najšetnejšie k životnému prostrediu a počas výroby jednej tony cementu emitujú menej ako 300 kg čistého CO₂. Označenie sa nachádza na každom vrecku cementu a obsahuje písmeno zodpovedajúce kategórii výrobku, jednoduchú tabuľku s krátkym vysvetlením a QR kód vedúci na konkrétnu stránku webovej stránky Danucem, kde sú uvedené podrobné informácie.

Ak sa o nej chcete dozvedieť viac, navštívte stránku <https://www.danucem.com/sk/co2>

ZODPOVEDNE PRE BUDÚCE GENERÁCIE

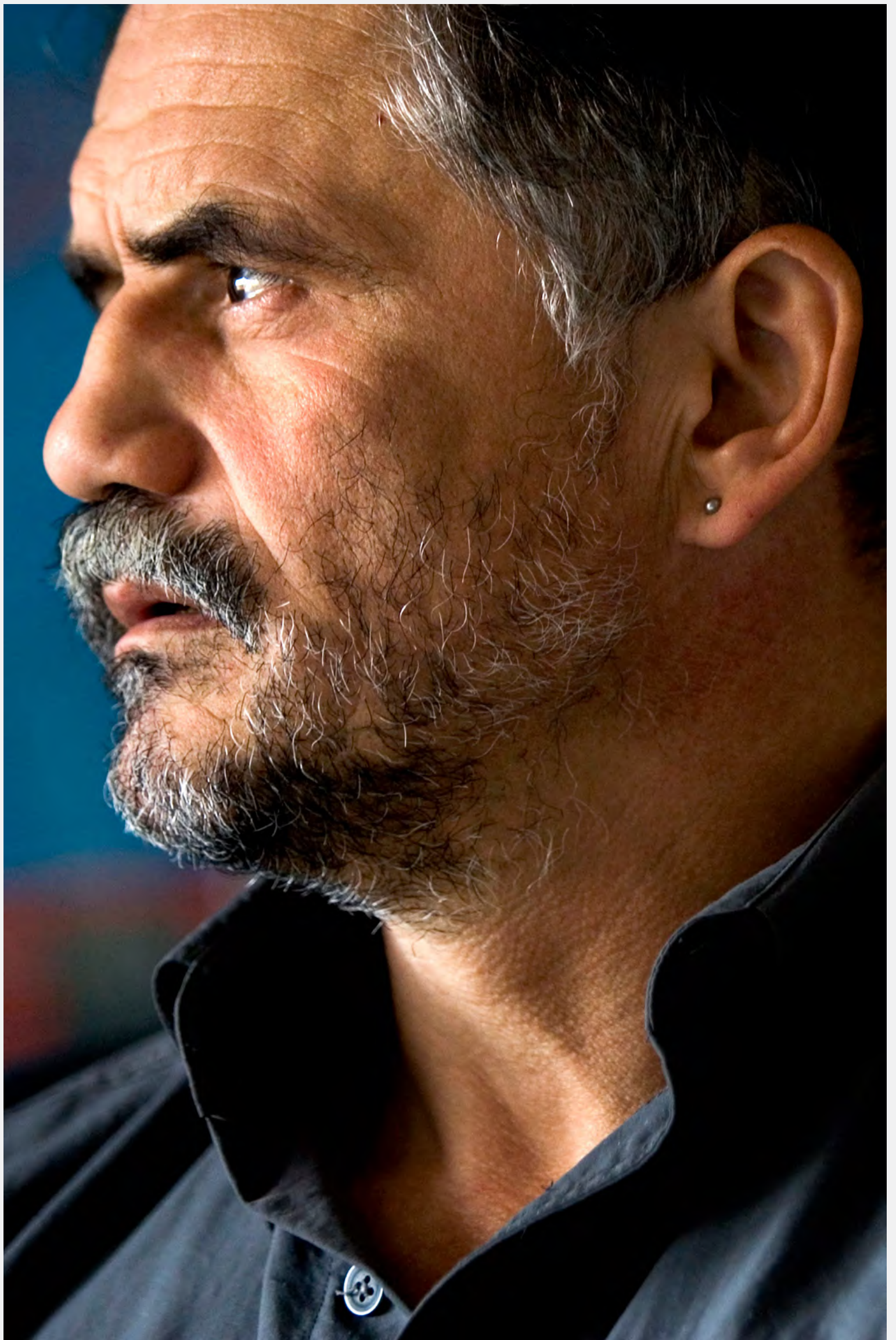

Aby veci mali zmysel, boli pre všetkých a nestáli majland

K retrospektívnej výstave dizajnu Jiřího Pelcla v Brne

TEXT: IRENA DOROTJAKOVÁ
FOTO: IRENA DOROTJAKOVÁ, ARCHÍV JIŘÍ PELCL,
MARKÉTA NAVRÁTILOVÁ

Takmer po dvoch rokoch sa 3. septembra 2023 v Moravskej galérii v Brne skončila veľká výstava českého dizajnéra svetového formátu Jiřího Pelcla. Koncept kurátora Adama Štěcha mapoval štyridsaťročnú Pelclovu tvorbu prostredníctvom vybraných materiálov, originálnych dizajnových kusov a spolupráce s vybranými firmami. Návštevníkov nechal nazrieť do čias Atiky a poskytol im hmatateľný pohľad do zákulisia práce dizajnéra cez banku rôznych materiálov aj priestor ateliéru, nainštalovaného hneď v úvode expozície. Okrem vystavených produktov návštevníka v jednotlivých miestnostiach sprevádzali Pelclove názory po stenách, z videozáznamu zneli jeho úvahy a myšlienkové pochody o práci dizajnéra, o českom dizajne a dizajne vôbec, ale aj o vzdelávaní v dizajne a i. Výstava v Brne mala pôvodne trvať do februára, no predĺžili ju o ďalšieho pol roka a videlo ju približne 240-tisíc návštevníkov.

Jiří Pelcl je pojem v českém/československom dizajne a kultúre. Navrhuje architektúru, interiéry, expozície, ale jeho dominantou je dizajn predmetov. Tvrdí, že dizajn nie je umenie a že veci majú byť užitočné, majú pomáhať a nestáť majland. Každá časť veci má mať zmysel, inak v dizajne nemá čo robiť. Pelclov profesionálny život reprezentuje originálny oblúk rozmanitých období a činností spojených s dizajnom. Viedli ho od práce dizajnéra v socialistickej priemyselnej výrobe, keď dizajn nemal podporu, cez rebelský autorský dizajn a jeho prezentáciu v galériách a prácu dizajnéra v poprevratovej ére priemyselnej výroby po prácu dizajnéra v stabilizovanejšom prostredí priemyselnej výroby v nových ekonomických podmienkach. Nemá rád pojem „dizajnové“, veď všetky výrobky niekto navrhol, či už ho poznáme, alebo nepoznáme. Pelclov dizajn pokrýva široký diapazón užitočných predmetov a nábytku, špeciálne tých, čo sú spojené s ľudským telom a dotýkame sa ich. Záujem o ich stvárnenie viedol Pelcla naprieč rôznymi materiálmi a spôsobmi tvorby. Jeho cestu k porcelánu otvorila lyžička Spermia Anežka, potom súprava Punk pre Novito, ale v posledných rokoch leží v porceláne a skle ťažisko jeho tvorby.

Profesionálny život v skratke

Rodák z moravského Postřelmov a kúsok od Šumperka študoval na Strednej umelecko-priemyselnej škole v Brne u prof. Josefa A. Šálka a potom architektúru v Prahe na Vysokej škole umeleckopriemyselnej u profesora Josefa Svobodu. Do praxe vstúpil v rokoch normalizácie, keď sa namiesto dizajnu priemyselne tvorilo. Termín dizajn sa len začal v spoločnosti objavovať, dizajn ako taký „neletel“ a ani práca dizajnéra nebola zvlášť vyhľadávaná, nieto ešte oceňovaná. Ak aj podniky vyvinuli nejaký produkt, bolo to naoko, formou Potemkinovej dediny. Zvyčajne sa ako prototyp vystavil na výstave o dizajne či na veľtrhu nábytku v Brne. Firma sa tak formálne prezentovala, doložila, že spolupracuje s dizajnérmami a vyvíja, a to bolo všetko. Pravda bola, že do sériovej výroby sa v drivej väčšine takýto prototyp nedostal. Ešte za socializmu však Pelcl získal štipendium na Royal College of Art v Londýne, kde študoval dizajn nábytku. Londýn bol Pelclom odrazový mostík k novým možnostiam v dizajne.

Po návrate z Londýna sa podieľal na založení skupiny výtvarníkov Atika (Vít Cimbura, Bohuslav Horák, Jiří Javůrek, Jaroslav Šusta a Vlastimil Vagaday), ktorá radikálne vystúpila s postmodernými kusmi nábytku proti socialistickej uniformnej výrobe nábytku a demonštrovala potrebu práce dizajnéra. Atika (1987 – 1992) vznikla z vnútornej potreby týchto dizajnérov a počas jej existencie vytvorili jej členovia viac než 155 autorských diel – nábytkových objektov, knižníc, kresiel, svetidiel, mís a i., mnohé sú súčasťou zbierok významných českých štátnych zbierkových inštitúcií. Činnosť skupiny sa nesústredila len na individuálne navrhovanie nábytku, ale aj na jeho verejnú prezentáciu a súčasne začala diskusiu o potrebe dizajnu. Jiří Pelcl robil Atike hovorcu. S Atikou Pelcl vystavoval v roku 1989 v prestížnej Galérii Neotu v Paríži, v ktorej bola kurátorkou expozície významná kunsthistorička Milena Lamarová, potom v Berlíne a Amsterdame. Výstava vzbudila záujem medzinárodného prostredia, tvorila akúsi československú paralelu k talianskej skupine Memphis, Ettoremu Sottsassovi a Alessandrovi Mendinimu. Aj keď tvorbu týchto dvoch skupín možno považovať za podobnú, dôvody ich vzniku boli iné. Kým skupina Memphis protestovala svojou tvorbou proti kapitalistickej nadvýrobe, Atika zas proti nedostatku dizajnu v socialistickej výrobe. Po zániku Atiky v roku 1992 s kolegami z Atiky založil na Malej Strane galériu dizajnu Genius loci, prostredníctvom ktorej prezentoval dizajn a ktorú aj niekoľko rokov viedol.

Po prevrate sa Pelclovi otvorili rozmanité možnosti, ktoré dokázal efektívne využiť. Okrem pravidelného vystavovania dizajnu na autorských a kolektívnych výstavách spolupracoval s mnohými aj začínajúcimi firmami. Niektorým navrhol výrobný program, napr. pre Cotto, ale spolupracoval aj s renomovanými značkami ako napr. Crystalex, Preciosa, Techo, Moser, Polstrin, Plastia, Konsepti, Young & Rubicam, MM cité – Egoe, no stále sa vracal aj k autorskému dizajnu. Nové materiály priviedli Pelcla k novým experimentom s plastmi a textilom. Za vermikompostér pre firmu Plastia získal v roku 2014 cenu Red Dot Design.

Tento charizmatiký, zaniatený muž, človek materiálu sa nikdy nebránil sám svojimi rukami čosi remeselne vytvoriť a vždy bol otvorený novým výzvam a príležitostiam. Má za sebou desiatky

návrhov, samostatných a kolektívnych výstav doma aj v zahraničí, jeho tvorba je zastúpená v zbierkach doma i vo významných európskych a svetových múzeách, napríklad vo Swedish Glassmuseum v Smalands, v Museum of Applied Arts vo Frankfurtu, v Aldrich Collection v Brightone a v MoMa v New Yorku, ale aj v súkromných zbierkach.

Navrhovanie predmetov a nábytku – produktový dizajn je Pelclovou dominantnou činnosťou, no okrem toho navrhol aj rodinné domy a interiéry rodinných domov, expozícií, komerčné interiéry firmám, ale aj interiéry pre Václava Havla na Pražskom hrade, pre Českú akadémiu vied a veľvyslanectvám, spomeňme napríklad veľvyslanectvo v talianskom Ríme a v juhoafrickej Pretórii. Má za sebou aj návrhy expozícií k výstavám, napríklad expozíciu UMPRUM v Miláne v roku 2017 alebo expozíciu Strom v Ostrave v roku 2014. V roku 1997 začal pôsobiť na VŠUP v Prahe, kde prevzal ateliér po Bořkovi Šípkovi.

Počas svojej kariéry sa Jiří Pelcl sústavne venoval aj osvete dizajnu formou prednáškových, pedagogických, publikačných a kurátorských, ale aj výskumných aktivít, spomeňme napríklad dvadsaťročné pôsobenie na pražskej VŠUP, výstavu študentov dizajnu Tunnel v Miláne v roku 1998 či štúdium nábytku Shakerov a ďalšie. Pelclov pestrý profesionálny diapazón dopĺňa aj niekoľko kníh. Zostavil publikáciu *Český design 1995 – 2000* (Prostor, 2000), ale napísal aj *Design. Od myšlienky k realizácii* (VŠUP, 2012). V deťoch vidí generáciu, ktorá bude dizajnu rozumieť viac, aj čo sa týka spotreby. Knihu o procese a tvorbe dizajnu *Jak se dělá design*, vydanú v roku 2023, venoval práve deťom.

Reflexia na výstavu Jiří Pelcl Design

Retrospektívna výstava v Brne predstavila rôzne kúty tvorby Jiřího Pelcla. V priebehu svojej kariéry Jiří Pelcl pracoval predovšetkým s drevom, kovem, plastom, papierom, so sklom, s porcelánom a textilom. Materiály sa vždy snažil dokonale spoznať, rešpektovať ich vlastnosti a prirodzené kvality. Tento prístup ovplyvňuje nielen celú Pelclovu tvorbu, ale je aj leitmotívom koncepcie výstavy. Výstava v Umeleckopriemyselnom múzeu v Brne predstavila Pelclovu tvorbu nielen na príklade konkrétnych produktov, ale hlavne prostredníctvom ich vzniku. Ponúkla platformu na diskusiu o zmysle a podstate práce dizajnéra a jeho spolupráce s priemyslým odvetvím.

Kurátor výstavy Adam Štěch o autorovi uviedol: „*„Akoby Jiří Pelcl nepoznal vo svojej tvorbe žiadne hranice. V priebehu svojej kariéry si v dizajne vyskúšal takmer všetko. Najskôr pracoval v prostredí socialistického priemyselného plánovania, aby sa potom stal v skupine Atika rebelom revoltujúcim proti nízkej kvalite priemyselnej výroby, čím sa zároveň stal pionierom postmoderných tendencií u nás. Tie sa potom v jeho tvorbe transformovali do ďalšej podoby v súvislosti so zmenou našej spoločnosti, s nastolením trhovej ekonomiky a slobodného spoločenského poriadku. Od deväťdesiatych rokov potom svoj talent využil v mnohých odboroch a zároveň v tvorivých typológiách. Pracoval pre priemysel, galérie, navrhoval architektúru, interiéry, často si odskočil aj k autorskej, remeselne založenej tvorbe.“*

Spoločnosť Happy Materials, ktorá od roku 2004 prináša inovatívne materiály a prezentuje ich, vytvorila pre výstavu kurátorsky koncipované súpravy materiálových vzoriek tradičných a súčasných materiálov, ktoré si návštevníci mohli chytiť a objaviť tak ich širokú škálu vlastností. Vzdelávacie zameranie výstavy posilnilo aj príklady postupov navrhovania a výroby rôznych výrobkov. Návštevníci síce mohli konfrontovať dizajn dotýkaním cez materiály, no pri jednotlivých objektoch haptický princíp neplatil a nebolo dovolené sa ich dotýkať. Jednotlivé materiálové kóje sa zrealizovali vďaka podpore firmami, s ktorými Jiří Pelcl pracoval na vývoji nových výrobkov, ako napr. pre Crystalex, Le Bon, Plastia, Novito, Český porcelán a pod.

Expozícia zaberala niekoľko miestností, no nespájala ju jednotný grafický vizuál. Uviedol ju nainštalovaný priestor dizajnérneho ateliéru, ktorý znamená ohnisko tvorivých činností dizajnéra a predstavuje *myšlienku večne rozpracovaného skicára*, kde sa začína každý návrh. Pelcl hovorí, že vždy má poruke zošit, do ktorého si kreslí rôzne nápady, pretože keby ich mal po listoch papiera, stratili by sa mu.

JIRÍ PELC DESIGN

DŘEVO – KOV – SKLO – PORCELÁN – PLAST – TEXTIL

Tvorba Jiřího Pelcla je svébytnou kapitolou českého užitého umění přelomu dvacátého a dvacátého prvního století. Rozsáhlá retrospektivní výstava v Uměleckoprůmyslovém muzeu Moravské galerie v Brně mapuje Pelcova čtyřicetiletou tvůrčí činnost na poli designu, architektury, interiérové a výstavní tvorby a jeho význam pro moderní historii českého designu na pozadí jeho lásky k materiálům a práce s nimi.

Hlavní pozornost je na výstavě věnována samotným dílům Jiřího Pelcla rozděleným do sedmi materiálových sekcí, ukazujících šíři designérových tvorby s rozmanitými materiály, stejně jako s technologickými, průmyslovými i řemeslnými technikami. Autor během svého života pracoval s mnoha rozličnými materiály, které používal k velmi rozmanitým výtvarným i funkčním cílům. Dosahoval jich různými způsoby, které zahrnují široké spektrum technologických, řemeslných i výtvarných přístupů rozdílné povahy. Všechny oblasti Pelcovy tvorby jsou prezentovány postupně v sekcích věnovaných dřevu, kovu, sklu, porcelánu, textilu a kůži, plasty a konečně papíru.

Kromě samotných děl má návštěvník možnost seznámit se i s materiály jako takovými či jejich stručnou historií v kontextu světového vývoje užitého umění a architektury. Společnost Happy Materials pro výstavu vytvořila kurátorsky koncipované soubory materiálových vzorků, které si mohou návštěvníci osahat a objevit tak širokou škálu tradičních i současných materiálů a jejich vlastností.

Celá výstava je uvedena objektem designérova ateliéru jako živých činností, ztělesňujících ideu neustále se měnícího prostředí, v němž každý projekt začíná. Výstava je uvedena v galerii jako živých činností, ztělesňujících ideu neustále se měnícího prostředí, v němž každý projekt začíná.

The work of Jiří Pelc is a unique chapter in the history of Czech applied art at the turn of the twentieth and twentieth-first centuries. A comprehensive retrospective exhibition at the Moravian Gallery in Brno maps Pelc's forty-year creative activity in the field of design, architecture, interior and exhibition design, and his significance for the modern history of Czech design against the background of his love for materials and work with them.

The focus of the exhibition is devoted to Pelc's own works, divided into seven material sections, showing the designer's work with a wide variety of materials, as well as technological, industrial and craft techniques. During his life, Pelc worked with many different materials, which he used for a wide variety of artistic and functional purposes. He achieved these in several ways, which include a wide spectrum of technological, craft and artistic approaches of different nature. All areas of Pelc's work are presented in sections dedicated to wood, metal, glass, porcelain, textile and leather, plastic and finally paper.

In addition to the works themselves, visitors can get to know the materials as such or their brief history in the context of the development of applied art and architecture. The Happy Materials company has created curatorially conceived sets of material samples, which visitors can touch and discover a wide range of traditional and contemporary materials and their properties.

The whole exhibition is presented as a living activity, embodied in the idea of a continuously changing environment, in which every project begins. The exhibition is presented in the gallery as a living activity, embodied in the idea of a continuously changing environment, in which every project begins.

PEL ESIG

PELCL N

IL – PAPIR

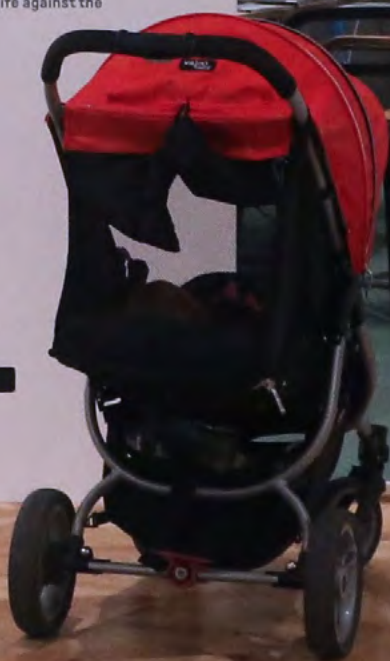
a unique chapter of Czech applied art at the
nd twenty-first centuries. The extensive
n at the Museum of Applied Arts of the
o traces Pelcl's forty-year creative activity
rchitecture, interior and exhibition design,
the modern history of Czech design against
e for and work with materials.

tion is on the individual works of Jiří Pelcl
erial sections, showing the breadth of
h a variety of materials, as well as with
al and craft techniques. The artist worked
aterials during his lifetime, using them for
ic and functional purposes. He has achieved
encompassing a wide range of technological,
eaches of different nature. All areas of Pelcl's
urn in sections dedicated to wood, metal,
s and leather, plastic and finally paper.

s themselves, the visitor can learn about the
eir brief history in the context of the global
art and architecture. For the exhibition,
e created curated sets of material samples
and discover a wide range of traditional and
s and their properties.

introduced by the object of the designer's
nt of all creative activities, embodying the
elaborated sketchbook on whose pages
e end of the exhibition, on the other hand,
gallery as a symbol of artistic design, to
otated himself for his entire life against the
uct and serial work.

PELCL N

Hlavná pozornosť bola venovaná dielam autora, rôznym nábytkom a úžitkovým predmetom, rozdeleným do siedmich materiálových sekcií: drevo, kov, sklo, porcelán, textil a koža, plast, papier. Zámerom bolo ukázať rozsiahlu šírku tvorby nielen s rozmanitými materiálmi, realizovanými technologickými, priemyslovými a remeselnými technikami. Autor počas svojho života pracoval s rozličnými materiálmi a prostredníctvom technologických, remeselných a výtvarných postupov rôznej povahy ich používal na rozmanité výtvarné a funkčné ciele. Okrem konkrétnych diel a materiálov mal návštevník možnosť zoznámiť sa aj so stručnou históriou v kontexte svetového vývoja úžitkového umenia a architektúry. Záver výstavy tvorila umelecká galéria od čias Atiky ako symbol autorského a výtvarne poňatého dizajnu solitérov, ktorému sa Jiří Pelcl na pozadí svojej tvorby celý život venuje.

Niekoľko Pelclových názorov

Jiří Pelcl je triezvy človek a tvrdí, že je dôležité nezotrávať dlhodobo v pozícii, kde už nemáte motiváciu. Netreba sa báť pozíciu opustiť, ale treba zároveň vedieť, kam vykročiť ďalej... Preto prinášame aj niekoľko jeho myšlienok.

„Říká se někdy o mě, že jsem ve své tvorbě rozporuplný. Ano, mám rád rozpory, hledání, slepé uličky. Nejsem člověk, který by rozvíjel jeden program.“

„Navrhování věcí a práce s prostorem jsou vzrušující. Je to hledání optimálních tvarů, materiálů a technologií ve vztahu k funkci.“

„Porcelán je jemný, křehký a vlastně úžasný materiál, kdo to nevnímá, je pro mě slon.“

„Sklo je pro mě tajemný materiál... Zvláštní hmota, která je průhledná, takže vlastně hmotou není a je pouze její iluzí. Pro umělce je sklo úžasným materiálem pro vytváření iluzí, nikoliv věcí. Pro designéra je sklo optimálním materiálem pro vytváření věcí, které nám slouží.“

„Omezení mě provokuje a burcuje mojí kreativitu.“

„Zdravý rozum a obyčejnost je dnes v designu velká výstřednost.“

Dôvetok o autorovi

Architekt a dizajnér prof. Jiří Pelcl sa celý svoj profesionálny život usiluje, aby veci mali zmysel a boli dostupné pre všetkých. Nie je mu blízky snobský aspekt dizajnu. V roku 1990 založil Ateliér Pelcl, a hoci počas svojej dizajnerskej kariéry navrhoval aj architektúru a interiér, jeho doménou sú predmety, ktorých sa možno dotknúť a ktoré sú priamo v kontakte s ľudským telom. Inšpiráciou je mu život sám, ľudia v meste, čo si obliekajú, čo nosia, ako si ženy v kaviarňach prehodia kabelku a pod. Recept na to, ako určiť, či je niečo dobré a bude sa predávať, má – ak sa pri vyvíjaní dizajnu začnú strácať kazové prototypové výrobky, znamená to, že sa páčia. Nikdy neponúkal svoj dizajn výrobcom, pretože považuje za lepšie, keď si ho firma vyberie a osloví, pretože ju vedie snaha niečo zaujímavé vyrobiť a potom má ten proces svoj rytmus. Významná česká kunsthistorička dizajnu Milena Lamarová o ňom kedysi napísala, že je dvojpólový dizajnér a: „Přesto sa znovu pokouší o nové definice designu, vědom si letičiho času nesmiřitelně nového v realitě i v duších. Tato permanentní ostražitost k zákonitým změnám v psychice vnímání prostoru životného prostředí je jeho velkým pohonným zdrojem, který však není jednosměrný.“

Pelcl je v dizajne NIEKTO. Nadaný výtvarník, vynikajúci kresliar, zručný remeselník, aktívny, mysliaci človek, oceňovaný dizajnér, renomovaný pedagóg. Je držiteľom mnohých cien, napr. v roku 2006 získal Národnú cenu za dizajn, v roku 2007 cenu Czech Grand Design pre dizajnéra roku 2007. Aj keď v roku 2019 utlmil svoju pedagogickú činnosť a ukončil svoje pôsobenie na VŠUP, v roku 2020 vstúpil do českej dizajnerskej siene slávy. Tvorba Jiřího Pelcla a jeho význam pre modernú históriu českého dizajnu sú významnou kapitolou úžitkového umenia prelomu 20. a 21. storočia. Vďaka jeho talentu a schopnostiam sa v českej kultúre vinie dôležitá brázda originálnych artefaktov, mimoriadnych názorov a kľúčových činov.

Výber zo samostatných výstav:

- 2021 Jiří Pelcl Design, Moravská galéria, Brno
- 2020 Jiří Pelcl, Sedmváz, Galéria Kuzebauch, Praha
- 2019 ADAPTABLE, Galéria Nova, Bratislava
- 2017 Von der Idee zum Design, České centrum Berlín
- 2016 Forestglasscollection, Konsepti, Praha
- 2015 Small and Big Objects, DOX, Praha
- 2012 The Incredible Lightness of Being, University of Brighton Gallery, Brighton
- 2011 Luxury Dwelling, Grosseti Gallery, Miláno
Luxury Dwelling, DOX galéria, Praha
- 2007 Subjective x Objective: Jiří Pelcl Design, Looshaus, Viedeň
- 2006 Subjective x Objective: Jiří Pelcl Design, Umeleckopriemyselné múzeum, Praha
- 2002 Jiri Pelcl, International Biennial Design Festival, Saint-Étienne
- 1999 Pelcl Design – Cotto Nábytek, Moravská galéria, Brno
Strip Collection, Gallery Neotu, Paríž
- 1998 Galéria Inter Nos, Miláno s výstavou Tunnel
- 1997 One man show, Galéria K. F. A., Bratislava a Galéria Emócia, Žilina

Nový pohon GEZE F 1200+ na otváranie a zatváranie veľkých a ťažkých okien

Jediným tlačidlom na novom pohone **GEZE F 1200+** je manuálne alebo automatické otváranie a zatváranie veľmi ťažkých výklopných a otočných okien, vďaka čomu je manipulácia oveľa pohodlnejšia. S **F 1200+** môžete navrhnúť moderné fasády s veľkými oknami, cez ktoré prúdi čerstvý vzduch, čím okná prispievajú k zvýšeniu energetickej hospodárnosti budovy. Pohon **F 1200+** sa navyše ľahko kombinuje s akýmkoľvek architektonickým štýlom.

Vlastnosti pohonu ho predurčujú pre výklopné a otočné okná s výškou do **3,5 m**, so šírkou krídla do **2,40 m** a s hmotnosťou krídla do **200 kg**.

Viac sa dozviete
na www.geze.sk

e-mail:
geze.sk@geze.com

Connecting expertise –
building solutions.

NATÁLIA ZAŤKOVÁ: MOJA ŠTÚDIA MÔŽE POSLÚŽIŤ AKO INŠPIRÁCIA

TEXT: ZUZANA ULIČIANSKA

Dekan FAD STU Branislav Puškár a Natália Zaťková pri odovzdávaní hlavnej ceny podporenej spoločnosťou YIT Slovakia v zastúpení Tomáša Augustína

Čerstvá absolventka Fakulty architektúry a dizajnu STU Natália Zaťková si na ceremoniáli Cien dekana FAD STU za najlepšiu ateliérovú prácu za akademický rok 2022/2023 prišla po hlavnú cenu za svoj návrh pamiatkovej obnovy a konverzie industriálneho areálu Huta Etelka vypracovaný vo vertikálnom ateliéri Pauliny – Hrašková – Terao Vošková.

vizualizácia - elektráreň

vizualizácia - úprava

vizualizácia - úprava

1 prerozdelenie územia do podlažnej sietej a hlavných osí - v roku 1918 (základ a elektráreň)

2 zachovanie pohľadových bodov a osí a doplnenie nových pohľadových bodov a osí - v roku 2024 (zachovanie a doplnenie)

3 výhledová sieť

prerozdelenie územia do podlažnej sietej a hlavných osí - v roku 1918 (základ a elektráreň)

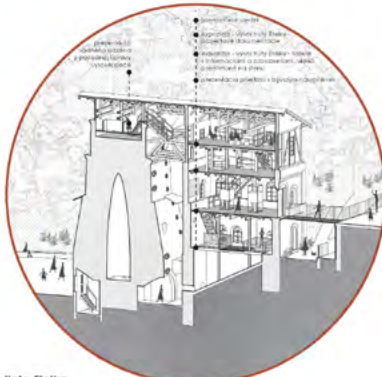
zachovanie pohľadových bodov a osí a doplnenie nových pohľadových bodov a osí - v roku 2024 (zachovanie a doplnenie)

výhledová sieť

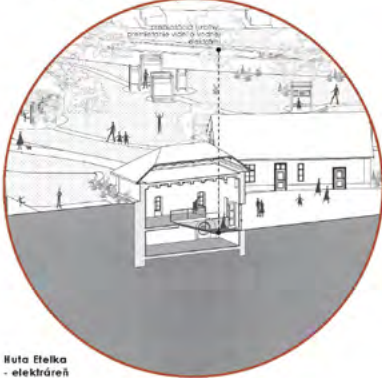
prerozdelenie územia do podlažnej sietej a hlavných osí - v roku 1918 (základ a elektráreň)

zachovanie pohľadových bodov a osí a doplnenie nových pohľadových bodov a osí - v roku 2024 (zachovanie a doplnenie)

výhledová sieť

Huta Etelka - vysoká pec a úprava

Huta Etelka - elektráreň

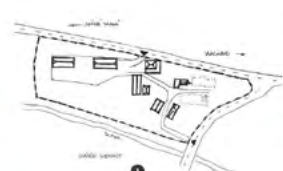
1. inštrukcia

2. aktualizácia

3. doplnenie a odstránenie budov, častí

4. pôvodná situácia

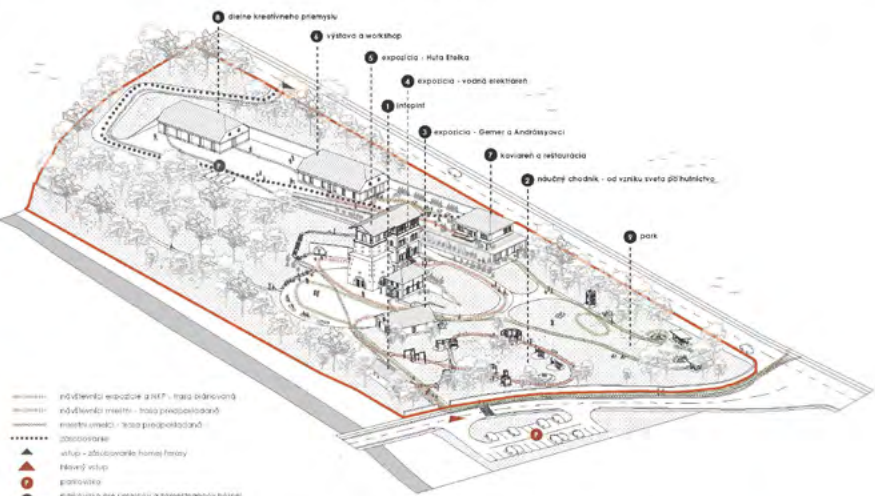
koncept riešenia areálu

vysoká pec a úprava - pohľad južný, pohľad východný, pohľad severný, pohľad západný

rezopohľad územím

funkčno - prevádzkové schéma areálu

pôdorysy

vizualizácia - hlavné námestie

vizualizácia - park

vizualizácia - horná terasa

Huta Etelka patrí k našim najkrajším technickým pamiatkam, žiaľ, aj ju postihuje osud spoločný pre mnoho historických budov – pustnutie. Myslíte, že by podľa vášho návrhu mohla prebehnúť reálna rekonštrukcia, o ktorú sa už viac rokov usilujú miestni aktivisti?

V návrhu som sa snažila o racionálne riešenia, takže si myslím, že by bol realizovateľný. V súčasnosti však n. o. Barbora vypracúva projektový zámer a v niektorých bodoch sa tento návrh možno úplne nezhoduje s ich predstavou. No štúdia môže poslúžiť ako inšpirácia alebo ako overenie riešení niektorých problémov a situácií, čím sa stáva užitočnou.

O Hute sa hovorí ako o „železnom srdci“ Gemera. Máte k tomuto krásnemu, z hľadiska investícií však zanedbávanému kraju nejaký bližší vzťah?

Gemer odjakživa vnímam ako významný región, čo sa týka našej minulosti. Vďaka tomuto zadaniu som mala čas a dôvod na lepšie oboznámenie sa s ním. Určite ma to motivovalo v budúcnosti navštíviť v tomto regióne viaceré pamiatky a miesta, o ktorých som sa dozvedela aj vďaka analytickej časti práce. Verím, že po návšteve týchto miest si k nim vybudujem bližší vzťah.

S akými víziami o budúcom využívaní areálu ste pristupovali k svojej práci?

Istý lokálny program nám bol zadaný. Mala tam byť umiestnená expozícia, infopoint a gastro zariadenie. Keďže areál ponúkal viacero budov a disponuje väčšou plochou, mohli sme ho aj doplniť, a tak vznikol koncept využitia. Rozhodla som sa, že z neho

vytvorím miesto nielen pre nadšencov železnej histórie a školské exkurzie, ale aj pre miestnych obyvateľov. Základom je stála expozícia venovaná najmä samotnej Hute Etelke, ale aj Andrássovcom alebo vodným elektrárňam. Predtým si však návštevníci môžu pozrieť náučný chodník venovaný baníctvu a hutníctvu všeobecne. Skôr než si sadnú na kávičku s výhľadom na hutu môžu navštíviť aj menší priestor galérie súčasného umenia, kde vystavujú lokálni umelci. Hneď vedľa galérie vznikli dielne, kde by na svojom umení mohli títo umelci pracovať. Tak vzniká aj možnosť vykonávania umelecky zameraných workshopov pre návštevníkov. Domáci môžu bežne navštevovať park, kaviareň, reštauráciu a môžu využívať plochy, ktoré vznikajú medzi objektmi, na rôzne podujatia alebo diskusie. Takto by sa areál stále využíval a vzniká aj snaha o vytvorenia puta miestnych k tomuto miestu, čo je nápomocné aj pri záujme o jeho budúcu pravidelnú údržbu.

Centrom areálu je vysoká pec postavená v roku 1867 grófom Emanuelom Andrásšom. Je vo vašom návrhu aj funkčná rekonštrukcia nejakého technického zariadenia v rámci areálu?

Vysoká pec s úpravňou a elektráreň sú najhodnotnejšími objektmi areálu. V návrhu sa prezentujú vo svojej poslednej historickej hodnotnej ucelenej etape, čiže tak, ako vyzerali okolo roku 1910. V tomto období vysoká pec s úpravňou slúžili len ako sklad, preto sa neráta so žiadnou fyzickou funkčnou rekonštrukciou technického zariadenia. Návštevníkom sa však technológie, ako aj zvyšné minulé funkčné a stavebné etapy odprezentujú pomocou videí, fotografií,

historických plánov, textov a popřípade zmenšených modelov jednotlivých prvkov či samotného objektu. Elektráreň v tomto období zrejme ešte plnila svoju funkciu, takže by bolo možné umiestniť na pôvodné miesto repliku turbíny. Napriek tomu som sa rozhodla, že sa v priestore bude prezentovať len autentická dochovaná časť turbíny s doplnením informácií o vodných elektrárňach prostredníctvom premietačného videa.

Porota v zdôvodnení svojho rozhodnutia uviedla, že išlo o mimoriadne náročné zadanie revitalizácie s bohatým lokálnym programom v areáli s komplikovanou geometriou a topológiou. Čo ste pri svojej práci vnímali ako najnáročnejšie?

Geometria aj topológia spočiatku pôsobili komplikovane, nakoniec však nevytvárali žiadne väčšie problémy ani obmedzenia. To najdôležitejšie, čomu bolo treba venovať viac času, bolo určenie prínosného lokálneho programu, s čím sa doladzovala aj najvhodnejšia prevádzka a pohyb návštevníkov. Zvyšné rozhodnutia už len prirodzene vyplynuli z tohto konceptu.

Porota ocenila aj istú hravosť vášho návrhu. Vo vizualizácii ste napríklad netradične využili historicky oblečených návštevníkov. Myslíte, že aj humor má svoje miesto v architektúre?

Rovnako ako pri grafickom znázornení aj v realite dokáže nejaká vtipná situácia upútať diváka a vďaka tomu v ňom môže zanechať lepší dojem z priestoru. Myslím, že je to príjemné oživenie, ktoré v architektúre v správnej miere vie potešiť.

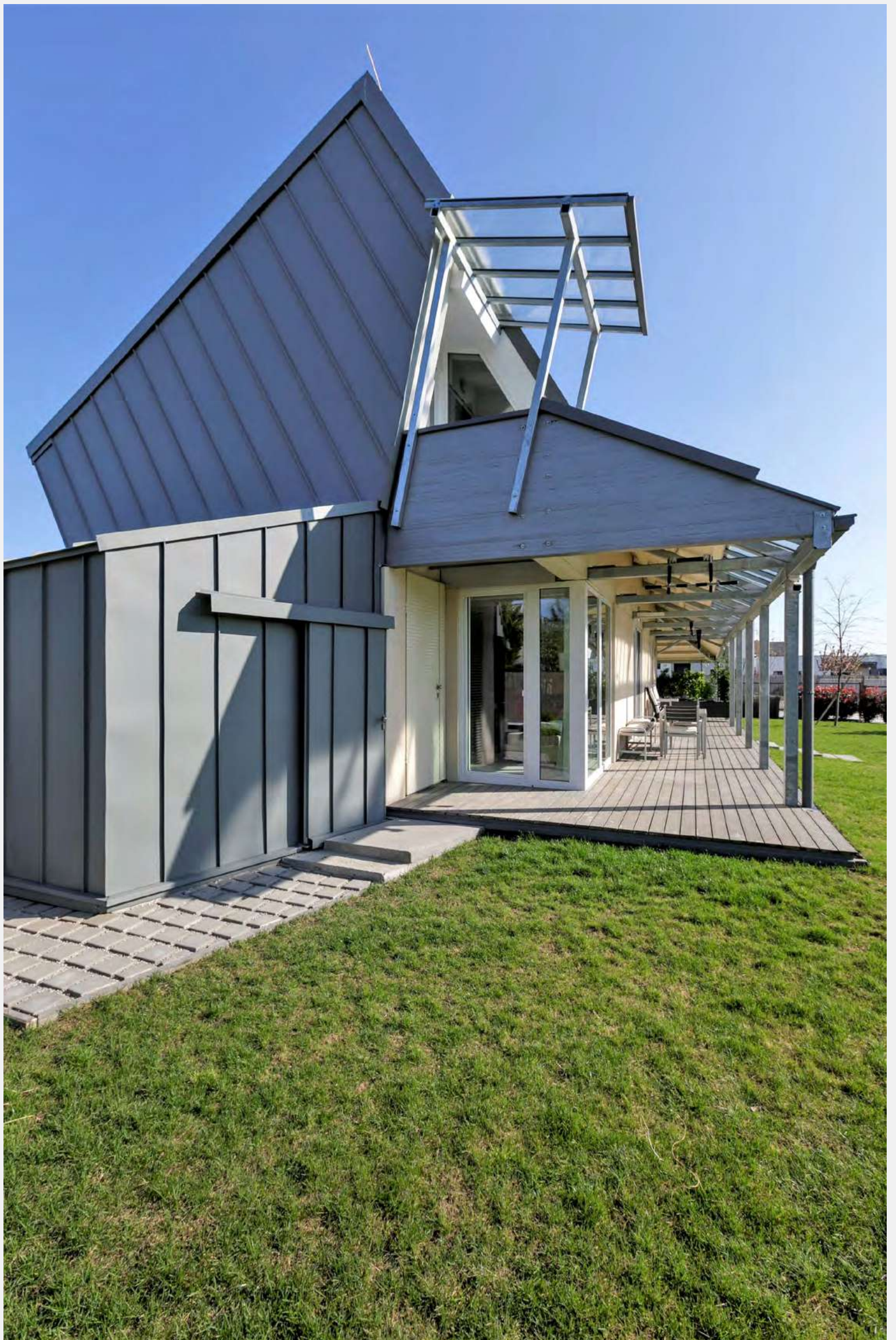
Z reakcie doc. Mgr. Ing. arch Andreja Boteka, PhD. na prácu:

Konverzia industriálnej architektúry je aktuálnou témou, ktorá pred architektu kladie mnohé výzvy. Ide hlavne o zachovanie a ďalšie pôsobenie špecifických komplexov, ktoré často stoja na okrajoch obytných sídel a pustnú. Huta Etelka je podobný prípad: stojí na okraji gemerskej obce Nižná Slaná a tvorí ju súbor viacerých objektov – vysoká pec, pripravovňa, elektráreň a ďalšie. Študentka premyslene vytvorila funkčný areál, zvolila nielen nové urbanistické riešenie, ale i vhodnú náplň pre jednotlivé budovy. Ťažiskovo ide o prezentačno-výstavné priestory, kaviareň, ale i o zapojenie lokálnej komunity vytvorením dielni pre gemerských umelcov. Dominantou je samozrejme pôvodná vysoká pec, ktorá sa stáva akýmsi majákom celého komplexu. Študentka veľmi citlivo, ale i invenčne navrhla obnovu hmotnej substance budov, pričom využila viaceré metodické prístupy. Okrem rekonštrukcie (aj náznakovej) pristúpila i k nahradeniu nevhodných novších objektov novotvarmi. Jej návrh vykazuje veľký cit pre pamiatkové hodnoty, ale aj pre vhodné súžitie pôvodnej a novej architektúry.

Dom vychádzajúceho slnka

TEXT: PAVEL SIMKO
FOTO: DANO VESELSKÝ

Priestorovo a energeticky úsporný dom pre štvorčlennú rodinu v pozdĺžnom usporiadaní, kde gánok figuruje ako silná entita medzi interiérom a dvorom. Autor pracoval s fabuláciou o pôsobení vychádzajúceho slnka na architektonickú hmotu, ktorá sa ako rastlina dvíha k blahodarnému zdroju energie. Túto energiu maximálne využije, ale zároveň pred ňou aj chráni. Aj o tom bol projekt reinterpretácie gánkového domu v novom obytnom parku.

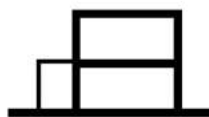

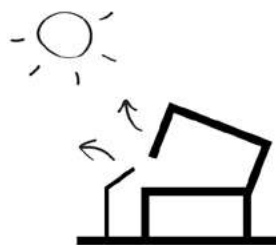
GÁNKOVÝ DOM VERANDA HOUSE

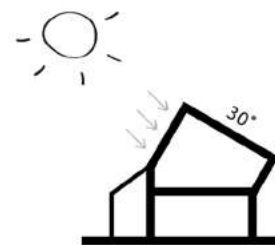
TRADICIONÁLNY
TRADITIONAL

MODERNÝ
MODERN

DVÍHAJÚCI SA
RISING

ZDVIHNUTÝ
FINISHED RISING

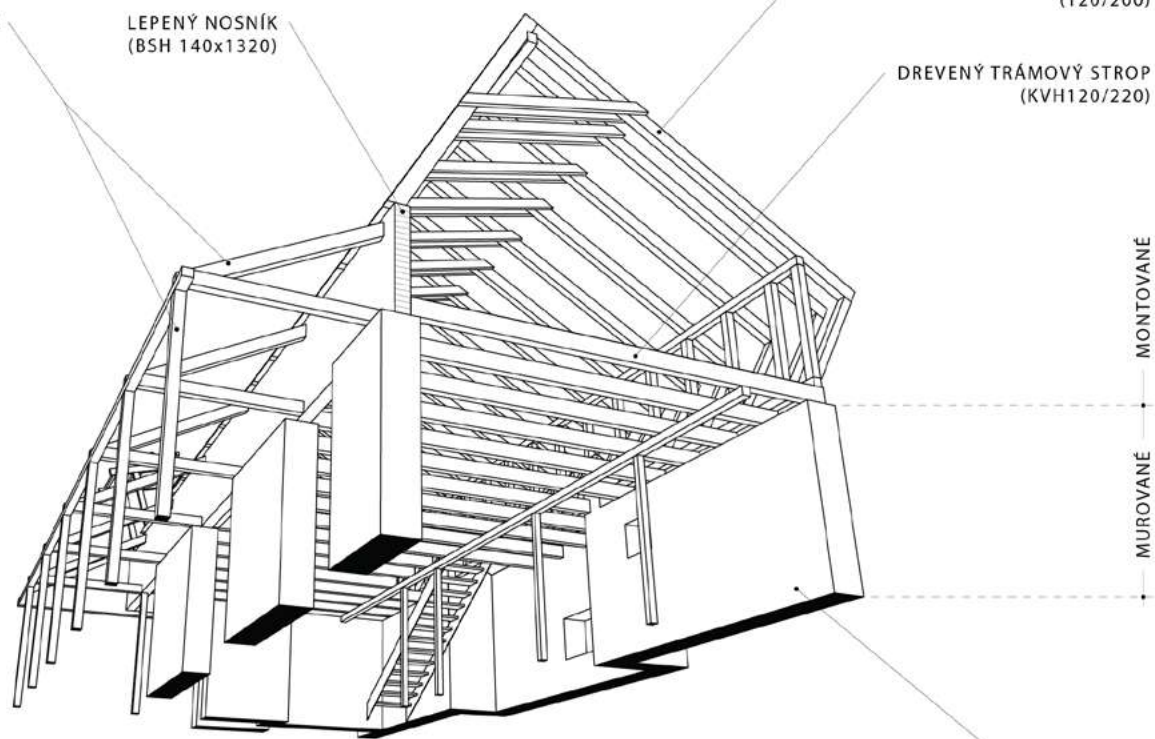
KONŠTRUKČNÁ SCHÉMA

OCELOVÝ OPORNÝ SYSTÉM
(TR. 120x120)

LEPENÝ NOSNÍK
(BSH 140x1320)

DREVENÁ RÁMOVÁ KONŠTRUKCIA
S KUTOVÝMI VÝSTUHAMI
(120/200)

DREVENÝ TRÁMOVÝ STROP
(KVH120/220)

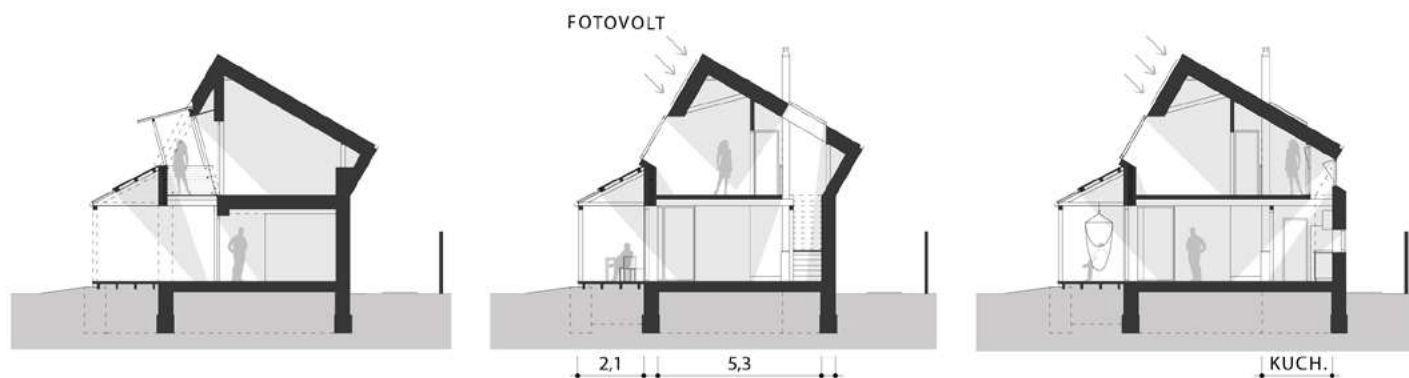
MONTOVANÉ

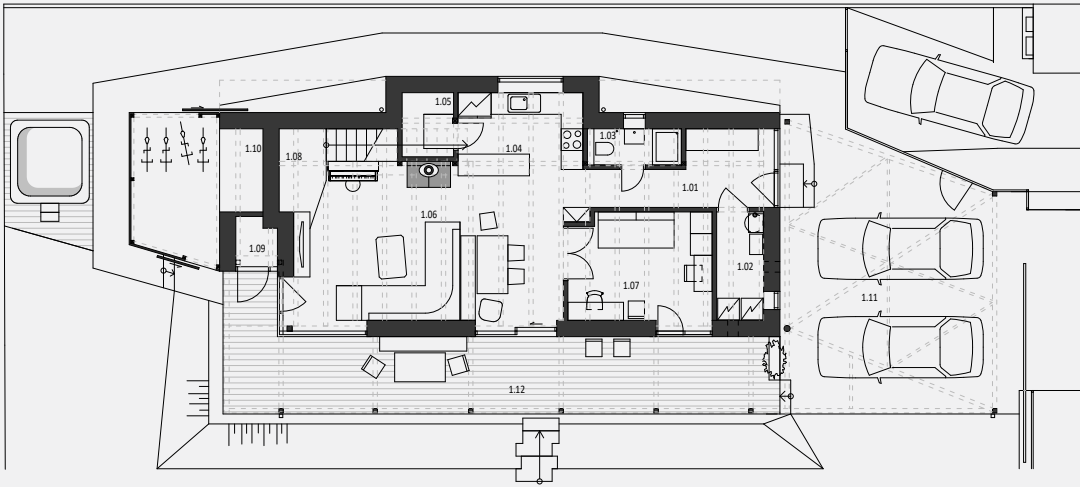
MUROVANÉ

YTONG 45

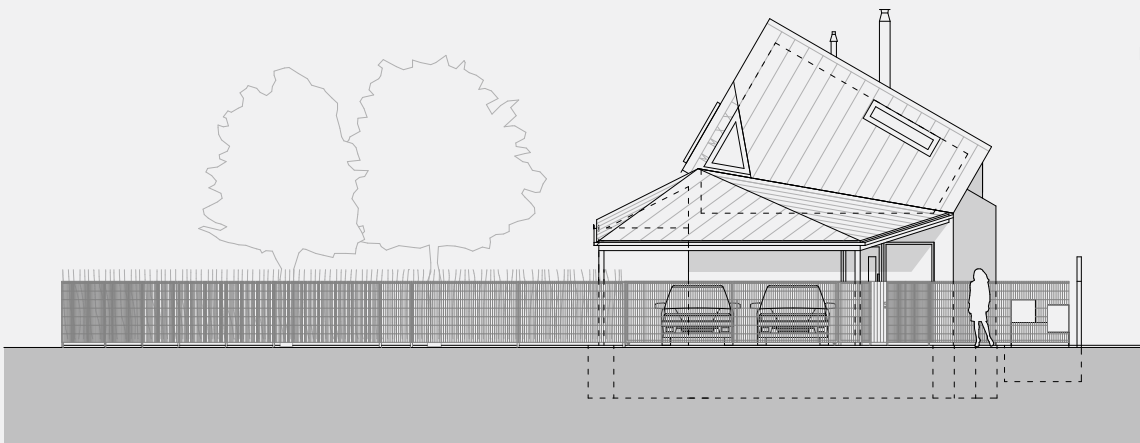
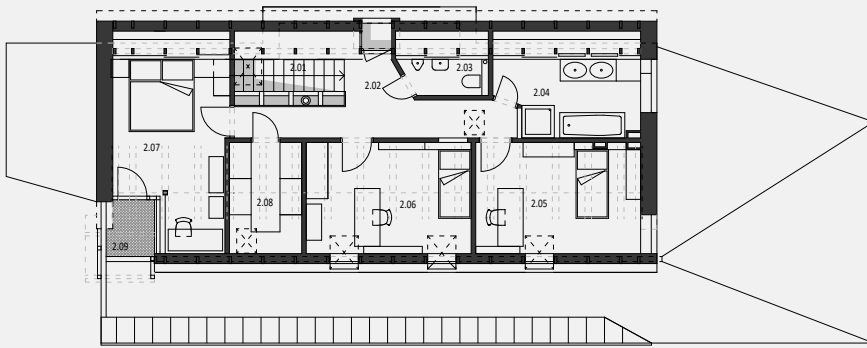
VARIÁCIE PRIEČNYCH REZOV

PRESVETLENIE INTERIÉRU – VIAC MENŠÍCH OTVOROV
V RÔZNYCH POZÍCIÁCH

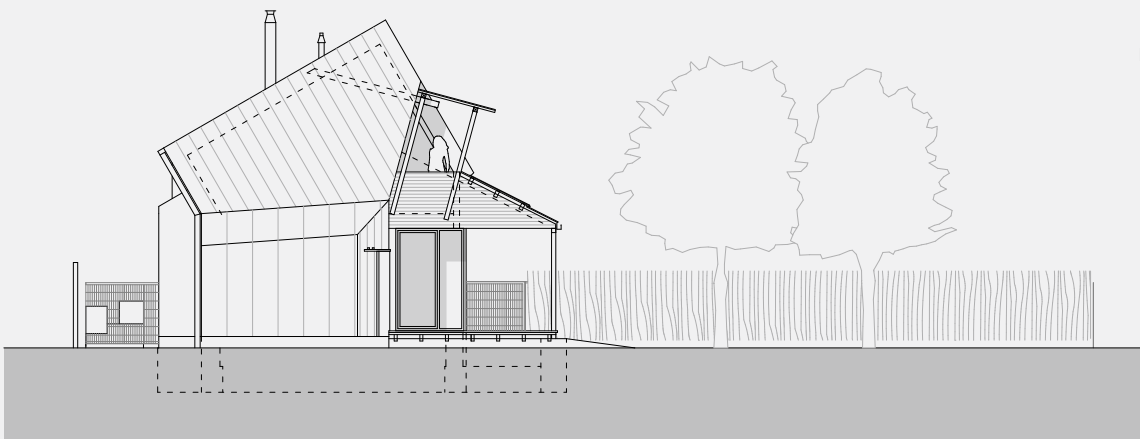

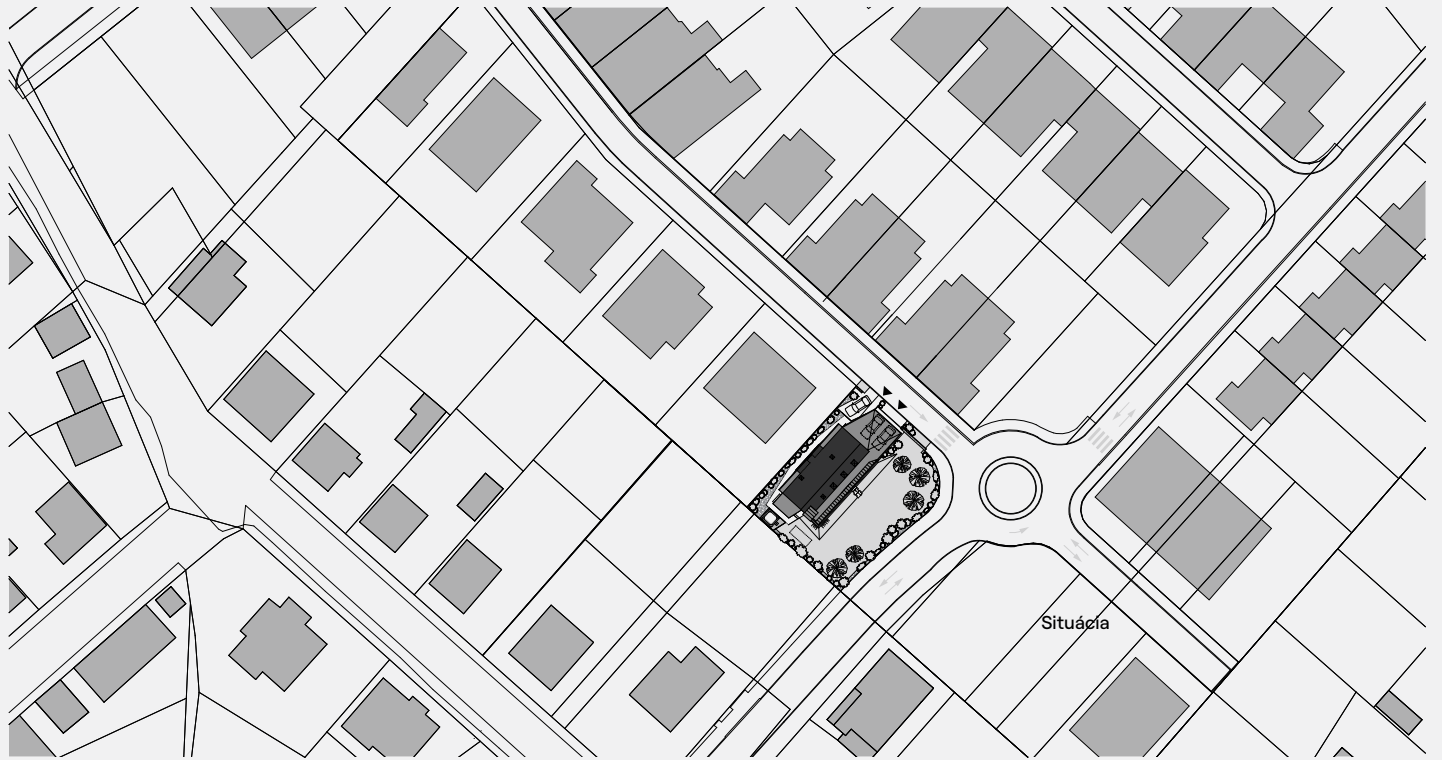
Pôdorys

Pohľad

Pohľad

Malý dom s jednoduchým pôdorysom na nárožnom pozemku sa umiestnil chrbtom k severozápadnej hranici pozemku, teda akoby čelom do ulice, respektíve križovatky. Lemo- vanie zeleného dvora hlbokého desať metrov ochrannou zeleňou však časom zabezpečí dostatočnú ochranu pred rušivými vplyvmi inak nie veľmi rušnej ulice. Relatívne veľké kryté plochy vytvárajú podnož, z ktorej vyrastá dvíhajúca sa hmota poschodia.

Dispozícia

Vstupná zóna integruje prístrešok pre autá, hlavný vstup do domu a ďalšie poho- tovostné parkovacie miesto mimo oplotenia. Odtiaľto je možné obísť dom sprava či zľava, za domom je sklad pre bicykle a iné potrebné veci.

Prízemie je koncipované na pôdorysnej ploche 5,2 x 13 m, z ktorej expanduje bočná nika pre zapustenú kuchyňu a ďalšia nika v zadnej stene, ktorá je vyplnená vstavanou policovou skri- ňou v štýle „random“. Hostovská izba, počas pandémie pracovňa, prepojená s jedálňou vysokými dvojkridlovými dverami umožňuje opticky aj fyzicky zväčšiť obytný priestor, čo sa zide hlavne pri spoločenských udalostiach. Organizácia pohybu v dome je jednoznačná v pozdĺžnom smere od vstupu k zadným schodom a v priečnom smere od kuchyne cez jedáleň na terasu. Táto priečna os je v strede hmoty a je čitateľná aj na dvorovej fasáde. Terasa pod gánkom sa využíva takmer počas celého roka. Namiesto celej sklenej fasády sa striedajú sklené otvory s plnými stenami. Filozofia prirodzeného osvetlenia domu – umiestniť otvory rôznych veľkostí a v rôznych pozíciách – znamená získať tok svetla rôznej intenzity a z rôznych smerov.

Izby v podkroví sú orientované do dvora okrem jedného trojuholníkového okna krajnej detskej izby. Perforácia stropu s priznanými trámami

vedľa schodov a naklonená stena s priznanými drevenými stĺpkami nad schodmi prevzdušňujú prechodovú zónu medzi prízemím a podkro- vím. Cez strešné okno sa tu svetlo distribuuje aj do obývačky. Detské izby okrem hlavných strešných okien majú prísvetlenie cez chodbu strešným oknom aj z opačnej strany. Spálňa rodičov má zasklenia vo zvislých rovinách, ktoré vznikli akoby vyrezaním z hmoty naklo- nenej strechy. Táto „vyrezaná“ časť strechy slúži ako balkónik s polopriesvitnou podlahou z kovového roštu.

Konštrukcia

Pri výbere konštrukcií bola snaha mini- malizovať mokré procesy, použiť drevo ako viditeľný konštrukčný materiál hlavne v interiéri a vo vonkajších exponovaných polohách použiť oceľ.

Okrem spodnej stavby a nosných stien prízemí a štítových stien, ktoré sú murované z pórobetónových tvárnic, je celá stavba montovaná.

Kľúčovým statickým prvkom objektu je pozdĺžny lepený lamelový nosník (BSH 140/1 320 mm) osadený na stenových pilieroch dvorovej fasády. Stabilitu celého systému zabezpečuje súhra vonkajšieho ocelového priestorového rámového systému gánku, dre- veného rámového systém krovu a pozdĺžneho lamelového nosníka BSH. Prístrešok pre autá je riešený ako staticky samostatná ocelová konštrukcia doplnená drevenou nadstavbou podobne ako pri gánku.

Opláštenie podkrovia tvorí zateplená sendvi- čová konštrukcia s prevetrávaním pod plecho- vou krytinou.

Krytina a fasádny obklad sú zhotovené z dráž- kovaného plechu – Prefalz.

Názov	Reinterpretácia gánkového domu v novom obytnom parku
Autor	Pavel Simko
Klient	súkromná osoba
Adresa	Šamorín
Zastavaná plocha	110 m ² + 78 m ² (kryté časti)
Celková úžitková plocha	144 m ² + 13 m ² (vonkajšie skladové priestory)
Pozemok	646 m ²
Realizácia	2020 – 2021

UDRŽATEĽNÝ DOM INŠPIROVANÝ AUTOMOBILOVÝM DIZAJNOM

Medzi Beverly Hills a Getty Múzeom v Los Angeles sa nachádza štvrť Bel Air s výhľadom na Tichý oceán a s divokou kopcovitou krajinou. Práve tu, na vrchole jedného z kopcov, medzi klasické domy s tradičnými strechami, postavili architekti z ateliéru Arshia Architects dom futuristického vzhľadu, ktorý však proporčne úplne zapadá do okolia. Domy v Kalifornii musia spĺňať množstvo podmienok od presne určenej výšky až po farbu fasády, pre ktorú je na výber len niekoľko málo odtieňov bielej, alebo béžovej. A cieľom architektov bolo ponúknuť príklad toho, aké objekty je možné v rámci týchto prísnych stavebných predpisov navrhnuť a postaviť.

Inšpiráciu pri návrhu architekti našli v automobilovom dizajne, a to nielen v atraktívnych krivkách naprieč celou stavbou. Dom využíva delené konštrukcie, ktorá sleduje typografiu kopcov a s využitím medziposchodia prepája dve hlavné poschodia, pričom priezory

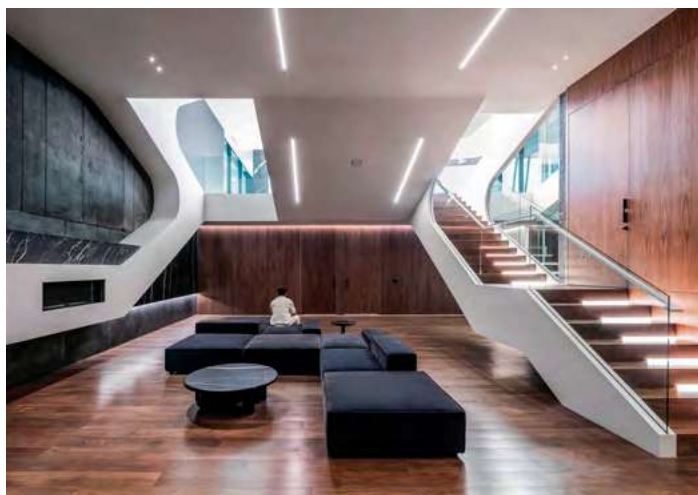
v streche a medzi jednotlivými poschodiami do všetkých miest prepustí prirodzené denné svetlo. V stavbe sa hlavná inšpirácia odráža aj v zmysle minimalizmu a účelnej jednoduchosti – všetky technologické prvky v interiéri sú po vzore luxusných áut zámerne nenápadné a skryté tak, aby umožňovali a svojou absenciou umocňovali vnemový zážitok z architektonicky dokonalého priestoru.

A do tohto konceptu zapadá i použité dverné kovanie. Práve to na túto výnimočnú stavbu dodávala česká rodinná manufaktúra M&T.

„Madlo YES! nás zaujalo predovšetkým svojím estetickým vzhľadom a kvalitou. Splnilo však viac ako len krásny a zaujímavý vzhľad. Páčilo sa nám predovšetkým preto, že popiera zaužívanú charakteristiku dvernej kľučky,“ hovorí Arshia Mahmoodi z architektonického štúdia Arshia Architects a pokračuje: „Má perfektne skrytý dizajn, až diskrétny. Navyše predstavuje príbeh so svojím skrytým zámkom, ktorý sme

chceli rozlúštiť.“ Roman Ulich, hlavný dizajnér českého výrobcu M&T popisuje: „Našou dlhodobou víziou bolo navrhnuť komfortné a tiché ovládanie dverí, bez použitia kľúčiek a zámkov, a to sme dosiahli práve s bezkontaktným magnetickým systémom Magnetic. Ten spoločne s madlom YES! spĺňa tie najvyššie nároky na životnosť – nepotrebuje neskoršie servisné zásahy. Na celý systém poskytujeme doživotnú záruku.“ Zvolené dverné kovanie tak navyše dokonale spĺňa predstavy architektov ohľadom udržateľnosti stavby, na ktorú dbali nielen z pohľadu nárokov na ekologické budovy a úspory energie, ale tiež z pohľadu použitých materiálov a produktov.

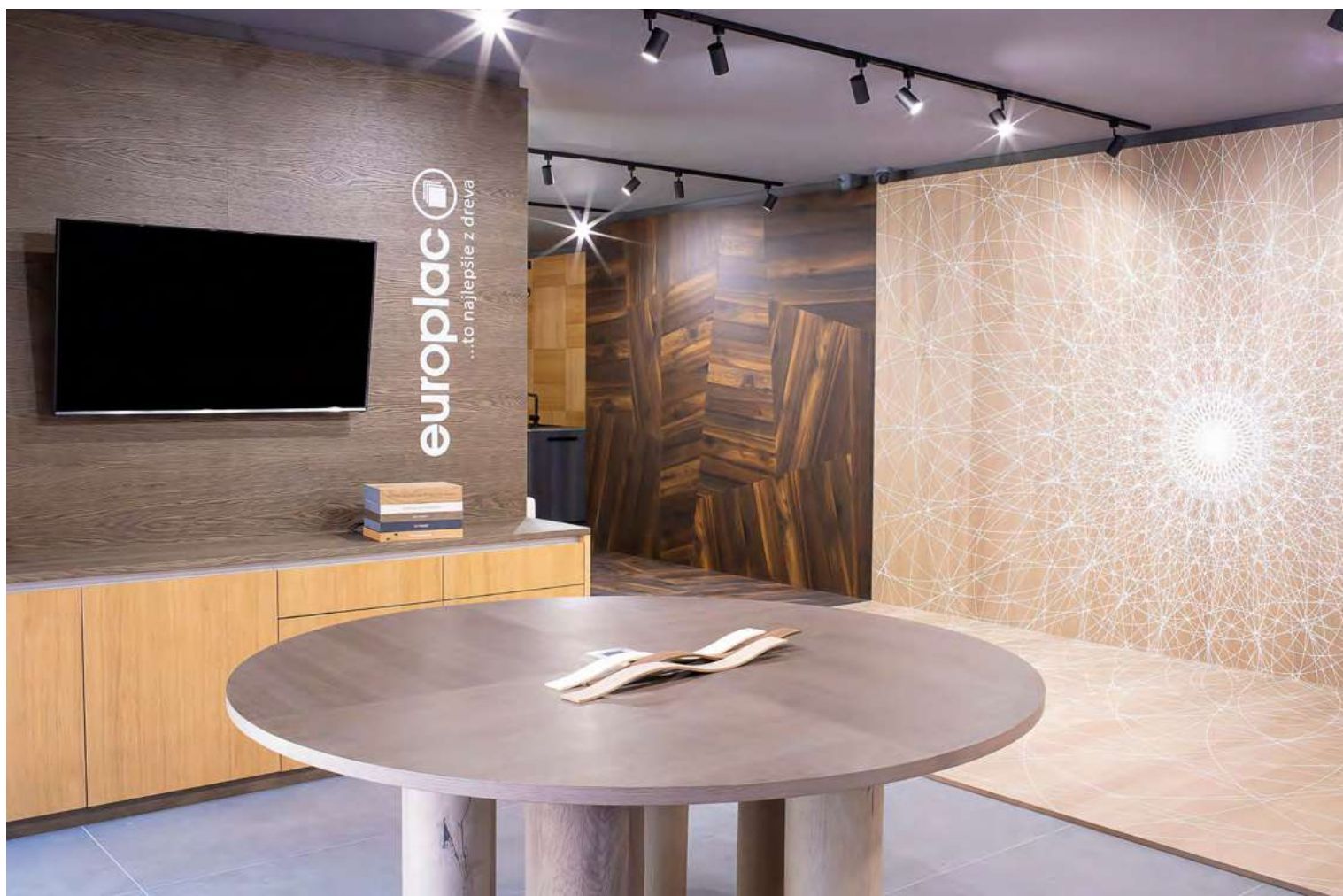
Výnimočnosť tejto stavby, či už z pohľadu originálneho konceptu a vzhľadu, ale aj z pohľadu udržateľnosti potvrdzuje fakt, že dom získal už dvanásť prestížnych architektonických ocenení.

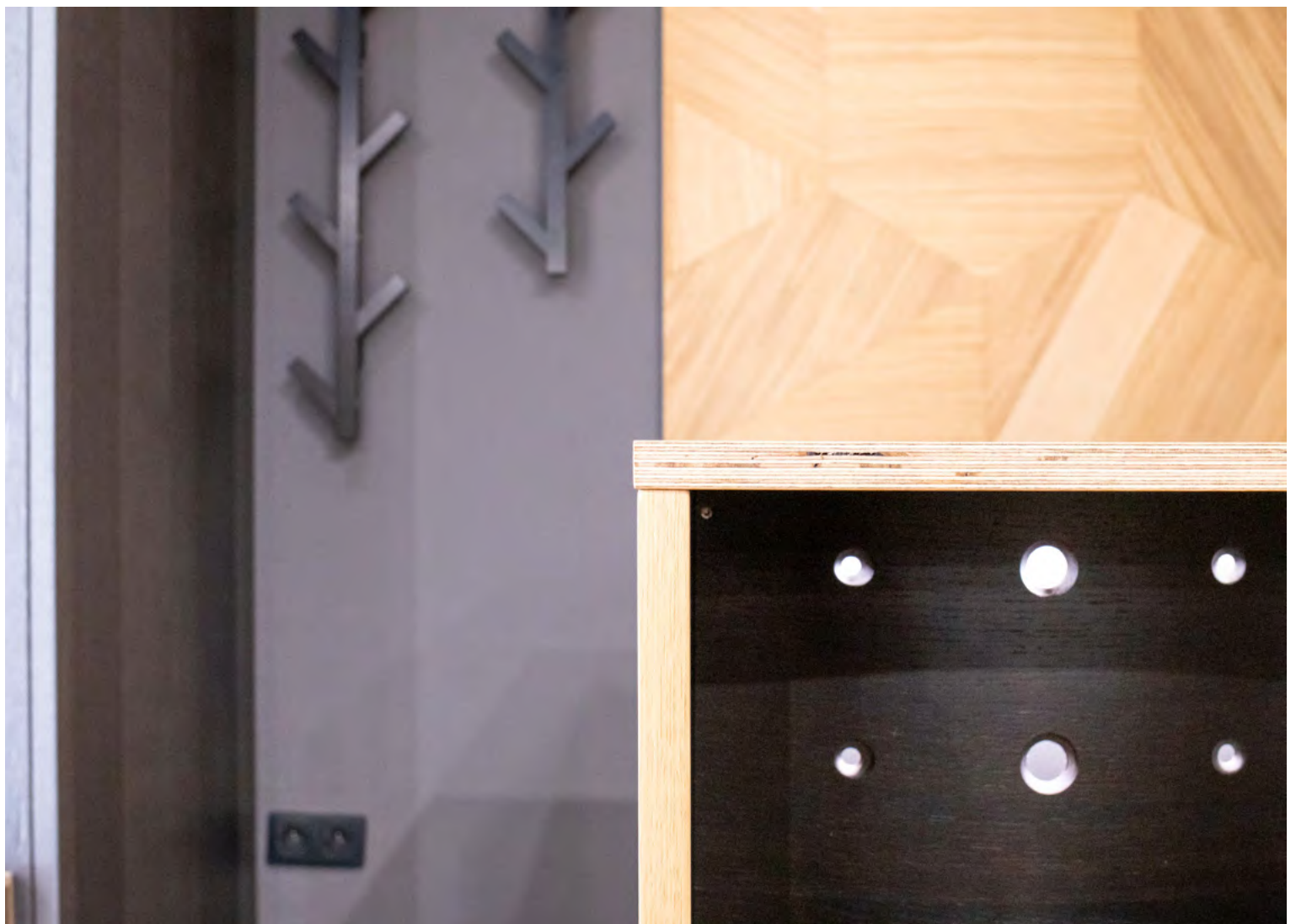
Lokácia domu: Los Angeles
Rok realizácie: 2022
Autori: Arshia Architects, www.arshia.net
Foto: Arshia Architects
www.magnetic-mt.sk

UDRŽATEĽNOSŤ S ELEGANCIOU: SHOWROOM POINT

TEXT: IRENA DOROTJAKOVÁ
FOTO: EUROPLAC

Spoločnosť europlac má za sebou takmer tridsaťročnú históriu, sídlo v Nemecku, závod v Topoľčanoch a širokospektrálne skúsenosti. Vyrába prírodné dyhované materiály a nábytkové dielce, pričom spolupracuje s odborníkmi – architektmi, projektantmi, remeselníkmi, obchodníkmi, ale aj s individuálnou klientelou. Pred dvomi rokmi padlo rozhodnutie premiestniť showroom z Trnavy do centra Starého Mesta v Bratislave. Priestor nazvali europlacPOINT a nachádza sa na skrytom námestíčku kúsok od Bratislavského hradu. Showroom europlacPOINT navrhli architekti Michal Hronský a Peter Daniel nenásilnou a príťažlivou formou ako vzdušný interiér, v ktorom na pomerne malej ploche priblížili najrozmanitejšiu paletu výrobkov europlac.

V obchodnom interiéri sa zvyčajne prelína riešenie vymedzeného stavebného priestoru, v ktorom sa zariadenie a vybavenie interiéru stávajú scénou či pozadím. Stváranie interiéru má za cieľ prilákať okoloídúcich zákazníkov, no nesmie zacloniť ponúkaný tovar. Firemný showroom so zameraním na interiérové a nábytkové produkty je zvlášťne zadaním obchodného priestoru, pretože tu je ponúkaným tovarom samotný interiér. Treba ho navrhnuť s dôrazom na potreby vybraných, užšie špecializovaných zákazníkov. Riešenie showroomu pre firmu, ktorá vyrába široký sortiment prírodných dyhovaných materiálov vo výške 150 druhoch výrobkov (dosky, certifikované protipožiarne a akustické obklady, podhlády, rôzne povrchy, druhy dýh a i.) v množstve 20 000 m² denne ako europlac, by mohlo byť rizikom prekombinovaného priestoru. No architekti Michal Hronský a Peter Daniel sú zohraná dvojica interiéristov. Vo svojej tvorbe sa často pohybujú na pomedzí dizajnu a interiéru, kde vedú prím atypické prvky a dômyselné spôsoby ich stvárania, zabudovávania, otvárania, zasúvania, otáčania a plošná prezentácia s využitím rôznych štruktúr alebo tvarov. Aj preto v ich interiéroch zohráva dôležitú rolu precízny architektonický a remeselný detail i pôsobenie prírodnej textúry dreva, princípy, ktoré aplikovali aj pri návrhu interiéru europlacPOINT.

Udržateľné a inovatívne prírodné drevené materiály

Spoločnosť europlac stavila na prírodné materiály a pri ich spracovaní nepoužíva formaldehyd. Ako líder na trhu stále prináša

inovácie, produkty patentované na protipožiarnu ochranu, digitálnu potlač aj na akustické panely alebo dezény z ovčej vlny, ekologické panely a vysokokvalitné celodubové preglejky.

Výrobky europlac možno používať vo verejných budovách, ako sú letiská, hotely, školy, wellness a kúpele, v divadlách, reštauráciách, kanceláriách, ako aj v reprezentatívnych súkromných budovách či na jachtách.

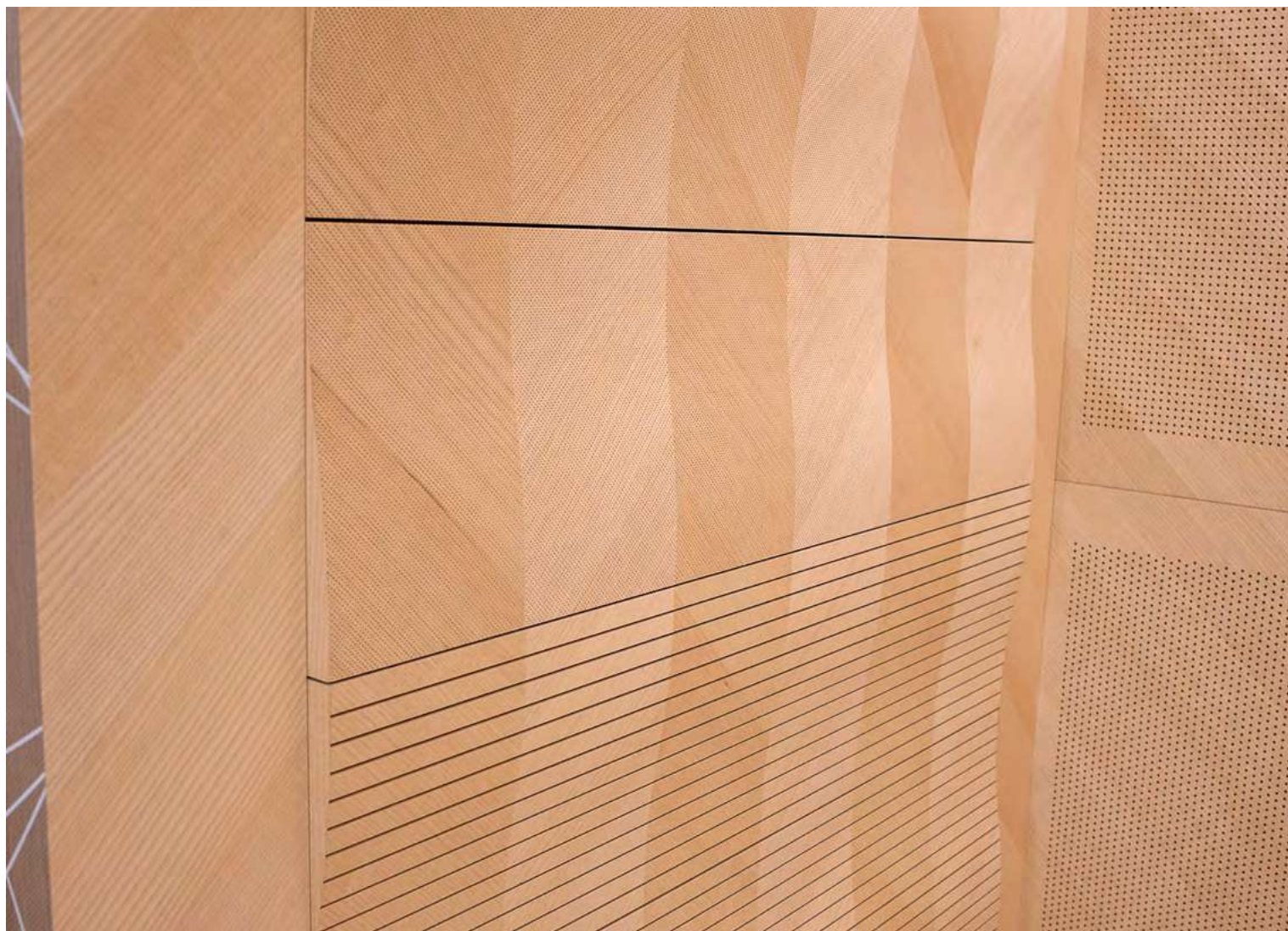
Koncept priestoru

Diapazón výrobného sortimentu spoločnosti europlac je veľmi široký, treba ho predstaviť s dôrazom na tradične silnú stránku, s upozornením na novinky firmy a s istou flexibilitou. Pôvodne to boli dve samostatné prevádzky oddelené priečkou a dverami. Každá mala svoje hygienické zázemie a vstup z exteriéru. Stavebné úpravy boli minimálne - obmedzili sa len na výbúranie časti priečky (aby vznikol jeden celistvý priestor) tak, aby priestory v budúcnosti mohli fungovať oddelene. Pre potreby nového riešenia architekti využili jeho danosti aj obmedzenia a uplatnili spôsob, známy z expozícií firemných stánkov na veľtrhoch.

Architekti Michal Hronský a Peter Daniel sa pri tvorbe priestorov vždy snažia hľadať praktické riešenia a zabudovať čo najviac odkladacích priestorov. Napriek tomu, že v tomto prípade ide o obchodný interiér, na dvoch stenách po obvode spravili tiež vstavané časti (na čelnej stene niekde až v hĺbke 120 cm), čím ukryli priechod do zázemia a zdedenú sadrokartónovú „krabicu“ pod stropom a zároveň priestor opticky zjednotili

a integrovali doň odkladacie priestory. Vstavaná skriňa bola umiestnená aj do niky polstvená a nízka skrinka zas ako solitér z druhej strany k stene. Perfektným detailom na hrane tejto steny sú dve stretávajúce sa dyhy na rohu v priestore. Polstena robí v interiéri optický predel a za ňou sa otvára priestor s rôznymi vzorkami inštalovanými na mobilných podstavcoch. Vzorky jednotlivých výrobkov možno vnímať na všetkých stenách, podlahe aj na strope ako štruktúrovaný obklad alebo VARIOPLEX, akustický podhlád z lamiel. Firma takto zvyčajne testuje svoje materiály v reálnom prostredí. Veľký rozsah textúr, štruktúr a povrchových úprav našiel svoje miesto v rámci priestoru showroomu aj s možnosťou jednoducho prestavať alebo pozmeniť niektoré miesta podľa aktuálnej potreby. Raster keramickej dlažby 600mm sa premieta do barového pultu, obkladov či naložených podlahových dielcov. Aj vďaka tomu sú jednotlivé časti výstavy modulárne a vymeniteľné podľa aktuálnych dizajnových trendov. Práve mriežka dlažby bola rozhodujúca pre celkové upratanie priestoru, v ktorom pôvodne nebol ani jeden pravý uhol.

V tomto interiéri hrá významnú rolu bližší kontakt so zákazníkom, preto sa ohniskom priestoru stal univerzálny kruhový stôl a čo najlepší prístup zákazníka k všetkým vzorkám, aby sa ich mohol aj dotýkať. Za stolom možno neformálne diskutovať alebo detailne prebrať požiadavky zákazky, alebo aj individuálne pracovať na notebooku. Opticky už cez výklad upúta digitálna potlač na čelnej stene takisto do kruhu, navodzujúca pokojnú energiu mandaly, pričom motív

pokračuje aj na podlahu (niekomu môže pripomínať aj motív z detskej hry Inspiro). Výrazným prvkom je hneď oproti vstupu do showroomu nika s dômyselne naskladanými tvarovanými a perforovanými akustickými doskami, napravo tieto dosky tvoria dvierka k vstavaným skrinkám. Na rozdiel od mnohých showroomov tu formálny spôsob cez predajný pult nahrádza neformálny barový pult (takisto so skrinkami) s kávovarom a so zázemím. Ďalším rozmerom prezentácie sú doplnkové predmety, vyrobené na mieru (podstavce, podložka, vzorkovníky pre architektov a i.). Vlnitý pohľad nad barom dokazuje, že 3D optika z VARIOPLEXU vie byť jedinečná a lamely možno rôzne spájať.

Cieľom návrhu showroomu POINT bolo, aby produkty vynikli a všetko ostatné bolo navrhnuté nenápadne a bolo zámerne vizuálne potlačené. Aj z toho dôvodu je tu sivá keramická dlažba, sivé steny aj strop a skryté dvere. Plochy a produkty sú nasvietené bodovými reflektormi. Interiér je doplnený bielou čalúnenou sedačkou, bielymi stoličkami okolo kruhového stola a dvomi barovými stoličkami pri pulte. Stratégiou tvorby tohto interiéru bol aj ekologický parameter, pretože využíva aj existujúce segmenty pôvodného showroomu v Trnave alebo z predchádzajúcich výstavných stánkov, niektoré z plôch v interiéri POINT tvoria takto zrecyklované časti.

Inšpirácia, kvalita a dizajn sú leitmotívom POINTU

„Len toho, kto ide vlastnou cestou, nikto nedobehne“, to je motto spoločnosti europlac. Nielen šírkou ponúkaného sortimentu

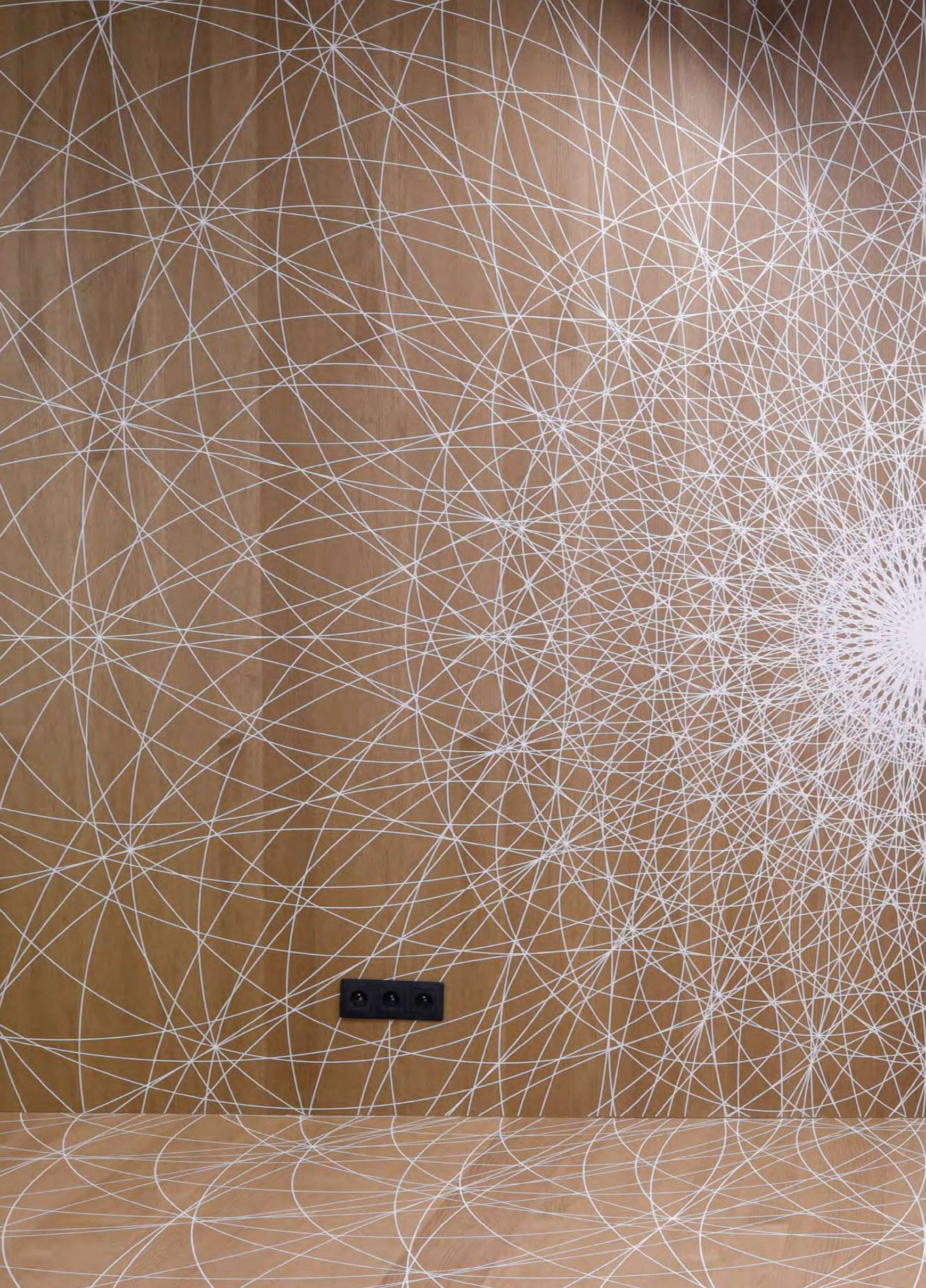
materiálov, ustavičnou modernizáciou strojového parku a dlhoročnou skúsenosťou zakladateľa firmy Josefa Röhra, ale aj prístupom, ktorý zákazníkom garantuje najlepšiu kvalitu a absolútnu spoľahlivosť. Kreativitou a inováciou sa spoločnosť aktívne podieľa na nových trendoch v drevárstve aj v nábytkárstve. Aj nový showroom je nápomocný pri inšpirácii a jedinečným spôsobom prináša *to najlepšie z dreva*. Zákazníci, architekti a projektanti tu, v atraktívnom a cieľene komponovanom prostredí, získajú komplexný prehľad o najnovších trendoch v oblasti dyhovaných materiálov, dôkladné informácie o produktoch, informácie o parametroch jednotlivých produktov, ukážky dizajnov a veľa zaujímavých detailov. A to všetko v príjemnej uvoľnenej atmosfére.

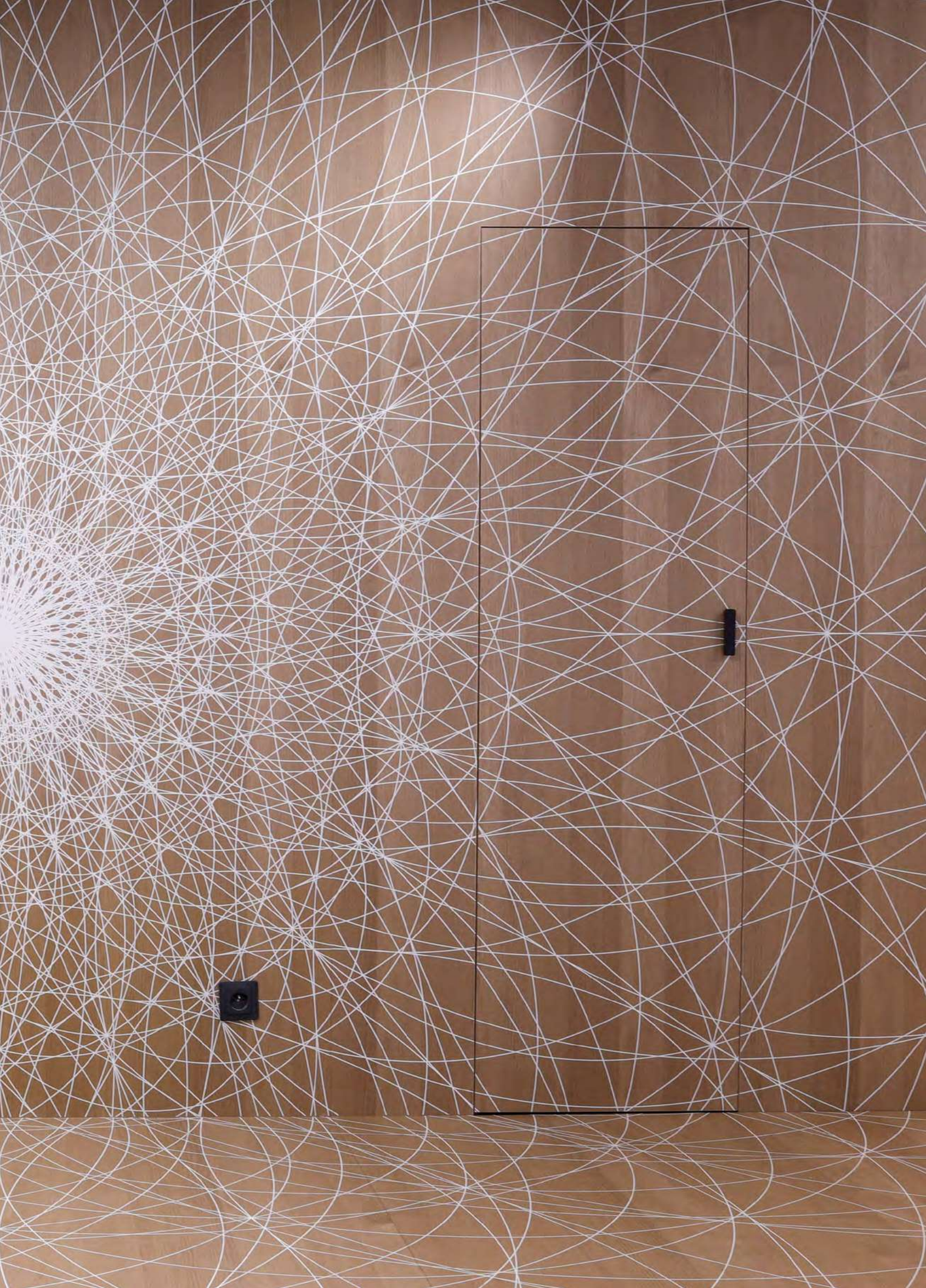
Tandem v symbióze – Ateliér Daniel Hronský

Michal Hronský a Peter Daniel nie náhodou spolu tvoria od ukončenia štúdia architektúry na FA STU v Bratislave. Spájajú ich podobné názory na architektúru a dizajn. Zo školy nikdy neodišli a súbežne s aktívnou tvorbou sa stali vysokoškolskými pedagógmi a docentmi. Aktívne sú činní v architektúre a vychovávajú ďalšie generácie architektov v škole, pričom študentom poskytujú nielen vlastné skúsenosti a technologické vedomosti z oblasti tvorby interiérov a dizajnu, ale aj reálny prístup k rôznym materiálom, ich vlastnostiam a povrchom prostredníctvom materiálótky. Doménou architektov sú najmä súkromné a verejné interiéry, vstavaný aj autorský nábytkový dizajn, dizajn výstav a navrhujú aj menšie domy. Zameriavajú sa na kontext, interiérový detail a sledujú

primeranosť a pravdivosť návrhu. „*Máme radi, keď veci v priestore spolu súvisia od celku k detailu a naspäť. Keď nie je ich miesto, pozícia či veľkosť náhodná,*“ povedali v rozhovore pre web FA STU.

Do portfólia Michala Hronského a Petra Daniela patrí napr. Interiér Zora fit, 2000, Roxy bar a restaurant, NTC, 2003, Objekt skladu a exteriérové úpravy Akzent Media, 2003, Rekonštrukcia budovy na administratívne účely, Nobelova, 2004, Slimline Studio, Janotova, Bratislava, 2006. Niekoľkokrát boli nominovaní na architektonické ocenenia CE.ZA.AR. a Cenu ARCH. Za Interiéry dostavby Krajského úradu a kongresovej sály v Banskej Bystrici 1998 tiež Cenu SKA CE.ZA. AR 2002 získali. Ďalej je to Rekonštrukcia budovy na administratívu, Nobelova ulica, Bratislava, 2004, ChataOkata, Rovinka, 2006, Interiér vily Novosvetská, Bratislava, 2007, Interiér obchodnej jednotky GREENGREEN, OC Slimák, Bratislava, 2017, Interiér bytu Kvačalova, Bratislava, 2017, Výstavný stánok Branchentag, Kolín nad Rýnom 2019 a 2021, Interiér penziónu VÍLA Karla, 2020 a ďalšie. Architekti už niekoľko rokov spolupracujú so spoločnosťou europlac, ktorej navrhovali nielen viaceré interiéry, ale sú autormi aj dizajnu vizuálnej komunikácie.

ARCH

o
architektúre
a inej
kultúre

29. ročník, vychádza 4x ročne
ISSN 1335-3268
EV 573/08
Uzávierka: 20. 10. 2023

Vydavateľ

Nakladateľství FORUM s. r. o.
člen medzinárodnej mediálnej skupiny
FORUM MEDIA GROUP GmbH.
IČO 27 180 271
+421 2 20 62 00 10
arch@eurostav.sk

Adresa vydavateľstva

Nakladateľství FORUM s. r. o.,
Organizačná složka
Seberíniho 1, 821 03 Bratislava

Jana Kóňová
riaditeľka obchodu a marketingu

Autori a autorky realizácií

Tomáš Šebo, Igor Lichý, Juraj Mihálik, Aleš Hradecký, Imrich Vaško, Emanuel Zatlukaj, Juraj Murín, Dominika Podolská, Jakub Vydra, Branislav Groch, KubisArchitekti, s. r. o. – Daniel Kubiš; Martin Plošický, Lucia Vlasáková, Barbora Luptáková, Martin Malachovský, Zuzana Demovičová, Dušan Šimun, Martin Bedátš, Michal Jánsky, Štofira architekti – Martin Štofira; Vojtěch Urban, Yashar Architects, Norbert Šmondrek – Štúdio K.F.A., Pavel Simko, Michal C. Hronský, Peter Daniel, ARCHICO, s. r. o. – Marek Jablonský, Stanislav Majcher;

Autori a autorky textov

Irena Dorotjaková, Imro Vaško, Daniel Kubiš, Dušan Šimun, Martin Bedátš, Martin Štofira, Tomáš Šebo, Igor Lichý, Pavel Simko, Zuzana Uličianska, Marek Jablonský, Stanislav Majcher;

Redakcia

Ing. arch. Irena Dorotjaková (výkonná redaktorka)
Klára Gajdošová (editorka, redaktorka)
Andrea Vargovčíkova (jazyková korektúra)

Inzercia – obchodné oddelenie

Ing. Jana Kóňová
+421915 692 988, jana.konova@eurostav.sk

Bronislava Martiniaková
+421918 686 455, bronislava.martiniakova@eurostav.sk

Grafický návrh a DTP

Matúš Buranovský & Jiří Macků

Tlač

Alfa print, s. r. o.

Písma

AC Youth & Roobert

Distribúcia

Mediaprint-Kapa a L.K. Permanent, s. r. o.

Papier

Multiart New Mat 100g
Claro Bulk 135g

Ospravedlnenie:

Ospravedľňujeme sa Doc. Ing. arch Františkovi Kalesnému, PhD. a kolektívu autorov, za nezrovnalosti v texte článku ŠA Ružinov v čísle ARCH 1/2023. Uvádzame správne znenie úseku v texte:

“Na základe rozhodnutia súťažnej poroty bol ako najlepší prvou cenou ocenený návrh č.1 účastníka Doc. Ing. arch Františka Kalesného, PhD. – s kolektívom autorov František Kalesný, Yakoub Meziani, Jakub Klemon, Natália Janovičová a Ilja Muzafarov.”

Partneri čísla

Z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

ALUMINUM + ARCHITECTURE

UŽÍVAJTE SI KONTAKT S PRÍRODU PO CELÝ ROK!

Vytvorte dom v harmónii s prostredím, nechajte svetlo slobodne prenikať do interiéru, limitujte náklady na bývanie na minimum.

- Posuvné steny Moreview s bezrámovým dizajnom
- Okná a dvere TM 102 pre pasívne domy
- Lamelové obklady Vertiline pre prevetrávané fasády z hliníka

Už viac ako 30 rokov prinášame trvalo udržateľné riešenia z hliníka pre modernú architektúru.

yawal.com

